

Tilinpäätös 2018

Tampereen Seudun Osuuspankki

SISÄLLYSLUETTELO

sivu

1	Toimintakertomus
26	Osuuspankin konsernin tuloslaskelma ja tase
29	Osuuspankin tuloslaskelma ja tase
31	Konsernin rahoituslaskelma
33	Osuuspankin rahoituslaskelma
	Osuuspankin ja konsernin tuloslaskelman ja taseen liitteenä annettavat tiedot
35	Osuuspankin tilinpäätöksen merkittävimmät laatimisperiaatteet
57	Liitetiedot
93	Luettelo kirjanpito kirjoista, tositteiden lajeista sekä selvitys niiden säilytystavoista
103	Hallituksen allekirjoitus
103	Hallintoneuvoston lausunto
103	Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

HALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

Tampereen Seudun Osuuspankin liikevoitto oli 33,6 miljoonaa euroa. Liikevoitto oli 1,9 % pienempi kuin vuotta aiemmin. Korkokate oli 33,8 miljoonaa euroa, mikä oli 4,6 % suurempi kuin edellisvuonna. Tuotot yhteensä olivat yhteensä 77,4 miljoonaa euroa, missä kasvua edellisvuodesta 2,8 %. Erityisesti kasvoivat sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Kulut olivat yhteensä 43,2 miljoonaa euroa, missä kasvua edellisvuodesta 6,6%. Erityisesti kasvoivat muut hallintokulut, missä kasvua 13,9 %. Muiden hallintokulujen kasvu johtui pääosin OP-ryhmän veloittamien kehittämismaksujen ja ICT-kulujen kasvusta. Tilikaudella kirjattiin vertailukautta hieman enemmän odotettavissa olevia luottotappioita (arvonalentumistappioita) luotoista ja muista sitoumuksista. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä suhteutettuna luotto- ja takauskantaan pysyi edelleen alhaisella tasolla.

Luottokanta ja talletuskanta kasvoivat vuoden aikana. CET1 vakavaraisuussuhde oli edellisvuotta heikompi.

OP Tampereen omistaja-asiakkaiden määrä oli vuoden lopussa 104 280 kpl, kasvua edellisvuodesta 4 118 kappaletta.

Tampereen Seudun Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos oli, että myönnettyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheutti muutoksia myös tilinpäätöksen laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa on kerrottu siirtymän vaikutukset.

IFRS 9 -standardiin siirtymän yhteydessä tapahtuneen järjestelmäkehityksen myötä Osuuspankki siirtyi henkilöasiakkaiden luottojen nostojen yhteydessä maksettujen toimitus- ja järjestelypalkkioiden jaksottamiseen efektiivisen koron menetelmällä luoton juoksuajalle. Koska täysin takautuva soveltaminen ei ollut teknisesti mahdollista, oikaistiin vain vertailuvuoden 2017 palkkiot tuloslaskelmasta. Vaikutukset on kerrottu tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.

Avainlukuja

Avainlukuja			Muutos
	2018	2017	
Liikevoitto, milj. euroa	33,6	34,2	-1,9
Kulujen suhde tuottoihin, %	55,8	52,3	3,5 % -yks.
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,3	7,4	-1,1 % -yks.
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	35,9	36,2	-0,3 % -yks.
Henkilöstö keskimäärin	298	295	3
Omistaja-asiakkaat	104 280	100 162	4 118

OP Ryhmä

Tampereen Seudun Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa. Kaikki jäsenet ovat omistaja-asiakkaita, joista jokaisella on yksi yhtäläiset oikeudet tuottava jäsenosuus.

Osuuspankki kuuluu OP Ryhmään, joka on johtava suomalainen finanssiryhmä. Se koostuu itsenäisistä osuuspankeista ja niiden keskusyhteisöstä OP Osuuskunnasta tytäryhtiöineen. OP Ryhmän ja sen jäsenpankkien keskitettyjen palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta vastaavat OP Osuuskunta sekä sen tytäryhtiöt OP-Palvelut Oy ja OP Asiakaspalvelut Oy. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Osuuspankki on OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset yhdessä niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yhteisöjen kanssa muodostavat yhteenliittymän, josta säädetään laissa talletuspankkien yhteenliittymästä (Yhteenliittymälaki). Yhteenliittymälain mukaan keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat toistensa veloista ja sitoumuksista ja niiden vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja asiakasriskejä valvotaan yhteenliittymän tasolla. OP Ryhmän vakuutusyhtiöt eivät kuulu keskinäisen vastuun piiriin.

Toimintaympäristö

Maailmantalouden kasvu hidastui, ja luottamus talouteen heikkeni vuoden 2018 viimeisinä kuukausina. Talouden vire oli silti edelleen verrattain hyvä. Koko vuonna 2018 maailmantalous kasvoi lähes samaa hyvää vauhtia kuin vuonna 2017. Erot maiden talouskehityksen välillä levenivät. Euroalueella talouskasvu hidastui selvästi vuoden mittaan osin tilapäisten tekijöiden vuoksi. Työttömyys laski yhä selvästi ja inflaatio nousi.

Euroopan keskuspankki jatkoi politiikkansa normalisointia. EKP pienensi arvopaperien osto-ohjelman mukaisia netto-ostoja lokakuussa 15 miljardiin euroon kuukaudessa ja lopetti ne kokonaan vuoden vaihteessa.

Ohjaukorot säilyivät ennallaan koko vuoden. Euribor-korot nousivat vuoden lopulla aavistuksen. Pidemmät markkinakorot alenivat vuoden lopulla lisääntyneen epävarmuuden vuoksi ja päätyivät samalle tasolle kuin vuoden alussa. Osakekurssit painuivat vuoden lopun jyrkän laskun vuoksi vuoden alkua matalammalle.

Suomen talous jatkoi vuoden jälkipuoliskolla yhä hyvässä kasvussa. Vuonna 2018 talous kasvoi ennakkotietojen mukaan hieman vuotta 2017 hitaammin. Talouskasvu painottui aiempaa enemmän kulutukselle. Työllisyys parani selvästi, ja reaaliensiot kasvoivat. Vuoden lopulla kuluttajien luottamus alkoi silti rakoilla. Yritysten kannattavuus koheni edelleen, mutta investoinnit kohenivat vain hieman.

Asuntomarkkinoilla vanhojen asuntojen myynti väheni hieman edellisestä vuodesta. Kysyntä kohdistui uusiin asuntoihin, joita valmistui eniten sitten 1990-luvun alun. Asuntojen hinnat nousivat vain hieman kasvukeskusten vedolla.

Pirkanmaan talouskasvu jatkui edelleen hyvällä tasolla vuonna 2018. Kasvu oli muuta maata nopeampaa. Toimialueemme on Suomen vetovoimaisimpia pääkaupunkiseudun ohella. Yritysten liikevaihdon kasvun ennakoidaan olevan 6 %:n tasolla verrattuna edelliseen vuoteen. Viennin kasvu on samoin 6 %:n tasolla. Erinomainen asia on myös työttömyyden selkeä lasku noin 10 %:n tasolle ja varsinkin Tampereen kaupungin osuus tästä hyvästä kehityksestä on merkittävä. Toisaalta tietyillä toimialoilla kasvun esteenä on työvoimapula alan osajista. Toimialueemme väestömäärän kasvu jatkui edelleenkin hyvällä tasolla, vuosittainen lisäys ylittää 4 000 asukkaan määrän. Varsinkin Tampereen kaupungin väestönkasvu on ollut viime vuosina erittäin suurta ja kaupungin hyvä maine myös houkuttelee muuttajia. Tampereella on rakenteilla ja suunnitteilla merkittäviä investointeja sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Tampereella on vetovoimaa myös opiskelukaupunkina ja tätä vahvistaa 2019 toimintansa aloittava uusi Tampereen Yliopisto, jossa kaksi yliopistoa ja ammattikorkeakoulu muodostivat uuden säätiöyliopiston.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on tiivis osa OP Ryhmän ja osuuspankkien liiketoimintaa ja strategiaa. Vastuullisuuden perusta rakentuu OP:n perustehtävälle, yhteisille arvoille, vahvalle vakavaraisuudelle ja osaavalle riskienhallinnalle, joita asiakasomisteinen liiketoimintamalli tukee. Yhteiskuntavastuun näkökulmista OP Ryhmässä huomioidaan taloudellinen ja sosiaalinen vastuu sekä ympäristövastuu. OP Ryhmän tavoitteena yhteiskuntavastuussa on olla toimialan edelläkävijä Suomessa. OP:n vastuullisuusraportointi perustuu GRI-standardeihin ja on luettavissa osana OP Ryhmän vuosikatsausta osoitteessa op-year2018.fi.

OP Ryhmän strategian mukaan paikallisella osuuspankilla on liiketoimintaroolinsa lisäksi myös yhteisöllinen rooli. OP Tampere toteutti osaltaan yhteisöllistä rooliaan mm. antamalla merkittävän lahjoituksen Tampereen ammattikorkeakoululle, tukemalla nuorten kesätyöllistymistä, olemalla vahvasti mukana Yrityskylä Pirkanmaan toiminnassa sekä tarjoamalla henkilöstölle mahdollisuuden yhden työpäivän käyttämiseen vapaaehtoistyöhön. Pankki tuki useita toimialueen yhdistyksiä ja seuroja erityisinä painopisteinään lasten ja nuorten liikunta ja paikalliset kulttuuritapahtumat. Lisäksi seniorien digitaalisten taitojen parantamista varten järjestettiin useita neuvontatilaisuuksia ja opastusta pankin tiloissa ja asiakastapahtumissa.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Tammikuussa 2018 lopetettiin Jankan, Viialan ja Vesilahden konttorit. Jankan asiakkuudet siirtyivät Hämeenkatu 12 -toimipisteeseen ja Viialan ja Vesilahden asiakkuudet Lempäälän toimipisteeseen.

OP Ryhmän henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti 31.7.2018 noin 1,1 miljardin euron eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa ja siirrosta tuloutui Tampereen Seudun Osuuspankille ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautusta yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautus esitetään tuloslaskelman henkilöstökulujen eläkekuluissa.

Osuuspankki myi toimintavuoden aikana omistuksessaan olevat osakekannat seuraavista yhtiöistä: Aleksin Virasto Oy, Lempäälän Kassatalo Oy, Lempäälän OP-Center Oy, Kiinteistö Oy Pankki-Häme, Kiinteistö Oy Pirkkalakeskus, Kiinteistö Oy Poutunkulma, Kiinteistö Oy Vehnämyllynkatu 4 ja Ylöjärven Liikekeskus Oy. Lisäksi myytiin Asunto Oy Pirkkalan Partolanhovista autohallipaikka. Toteutuneiden kauppojen positiivinen tulosvaikutus oli 1,9 miljoonaa euroa.

Osuuspankki osti elokuussa Asunto Oy Nokian Tetriksen osakkeet 1-1443 ja 23785-24000. Yhtiö on rakenteilla. Nokian konttori toimii väistötiloissa ja muuttaa uusiin tiloihin niiden valmistuessa.

Loppuvuodesta aloitettiin pääkonttorin kassapalvelu- ja taustatilojen uudistaminen. Uudet tilat valmistuvat keväällä 2019.

Vuoden lopussa lakkautettiin pankin paikallistoimikunnat, palkansaajatoimikunta, yrittäjätoimikunta sekä nuorten toimikunta. Vuoden 2019 alussa aloittanut asiakasfoorumi korvaa nämä lopetetut toimikunnat.

Tampereen Seudun Osuuspankilla ei ollut muita olennaisia tapahtumia tilikaudella.

Konsernirakenne ja siinä tapahtuneet muutokset tilikauden aikana

Osuuspankin konserniin kuuluivat pankin lisäksi tytäryrityksinä Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy ja kolme tytäryritystä, jotka ovat asunto- ja kiinteistöyhtiöitä. Pankki on laatinut konsernitilinpäätöksen, johon on yhdistelty emopankin tilinpäätöksen lisäksi Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12 ja Kiinteistö Oy Hämeenkiven tilinpäätökset Finanssivalvonnan Määräykset ja ohjeet 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus edellyttämässä laajuudessa.

Koska konsernitilinpäätöksen luvut eivät poikkea olennaisesti emo-osuuspankin tilinpäätöksestä, tässä toimintakertomuksessa käsitellään osuuspankin ja sen konsernin toimintaa emo-osuuspankin tilinpäätöksen lukujen perusteella. Merkittävimmät konsernin erät on kerrottu jäljempänä kappaleessa Osuuspankin konserni.

Olennot tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen

Tammikuun lopussa 2019 lakkautetaan Pirkkalan konttori. Pirkkalan asiakkuudet siirtyvät Hämeenkatu 12 -toimipisteeseen.

Osuuspankin tulos

Liikevoittoon vaikuttaneiden keskeisimpien tuotto- ja kuluerien kehitys kolmelta viimeiseltä vuodelta sekä vuoden 2018 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Tulosanalyysi				
Milj. euroa	2018	2017	Muutos, %	2016
Tuotot				
Korkokate	33,8	32,4	4,6	32,5
Muut tuotot				
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	14,5	14,7	-1,9	12,9
Palkkiotuotot, netto	24,0	23,5	1,9	25,1
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	0,1	0,2	-59,7	0,3
Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot	-			
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		0,0		0,1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	4,1	1,8	128,8	2,0
Liiketoiminnan muut tuotot	0,9	2,6	-65,7	1,4
Yhteensä	43,6	42,9	1,5	41,8
Tuotot yhteensä	77,4	75,3	2,8	74,3
Kulut				
Henkilöstökulut	14,0	15,3	-9,0	16,1
Muut hallintokulut	22,1	19,4	13,9	16,6
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	0,4	1,5	-76,1	0,8
Liiketoiminnan muut kulut	6,8	4,3	58,5	4,6
Kulut yhteensä	43,2	40,5	6,6	38,2
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusvaroista	0,6			
Arvonalentumiset luotoista ja muista sitoumuksista		0,5		-0,2
Liikevoitto (-tappio)	33,6	34,2	-1,9	36,4

Liikevoitto pieneni 0,7 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Korkokate kasvoi 1,5 miljoonaa euroa. Korkokatetta paransivat luottokannan kasvu, tehdyt koronvaihtosopimukset ja talletusvarainhankinnan kustannusten lasku. Sijoituskiinteistöjen nettotulosta paransivat tilikaudella tehdyt kiinteistökaupat. Vertailukauden liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyi ALV-palautuksia aiemmilta vuosilta yhteensä 1,1 miljoonaa euroa.

Henkilöstökulut supistuivat johtuen OP-Eläkekassan vastuunsiirrosta tuloutuneesta ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautuksesta. Muita hallintokuluja kasvattivat OP Ryhmän kehittämiskulut. Poistot ja arvonalentumiset vähenivät vertailukaudesta, johtuen vertailukaudella oman käytön kohteisiin kirjatuista arvonalentumisista. Liiketoiminnan muita kuluja kasvattivat kiinteistöyhteisöosakkeiden luovutustappiot, OP Ryhmän sisäiset kehittämismaksut sekä Rahoitusvakausviraston vakausmaksu.

Palkkiotuottoja kertyi seuraavasti:

Palkkiotuotot			
Milj. euroa	2018	2017	Muutos, %
Talletuksista	0,1	0,2	-36,9
Luotonannosta	6,0	6,1	-1,9
Maksuliikkeestä	8,5	8,4	1,2
Arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseen laskusta	2,5	2,6	-6,0
Omaisuuksien hoidosta ja lainopillisista tehtävistä	3,0	2,8	5,2
Takauksista	0,3	0,4	-3,2
Vakuutusten välityksestä	7,2	8,3	-12,8
Muut	8,8	7,1	22,8
Yhteensä	36,4	35,9	1,3
OP-bonukset	-9,9	-9,4	5,3
Palkkiotuotot yhteensä	26,5	26,5	-0,1
Palkkiokulut	2,5	2,9	-16,3
Palkkiotuotot, netto	24,0	23,5	1,9

Osuuspankin palkkiotuotot kasvoivat vertailuvuodesta. Palkkiot maksuliikkeestä ja omaisuuden hoidosta kasvoivat. Muusta toiminnasta saadut palkkiot kasvoivat, johtuen johdannaispalkkioiden kasvusta. Palkkioita luotonannosta, takauksista ja arvopapereiden välityksestä kertyi hieman edellisvuotta vähemmän. Palkkiot vakuutustoiminnasta vähenivät. Palkkiotuottoihin sisältyy vähennyksenä omistaja-asiakkaille myönnetty OP-bonukset. OP-bonukset kasvoivat edellisvuodesta.

Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumiset) saamisista kasvoivat hieman vertailukaudesta ja suhteutettuna luotto- ja takauksikantaan pysyivät matalalla tasolla. Odotettavissa olevat luottotappiot laskettiin vuonna 2018 IFRS 9 -standardin mukaisesti, joten ne eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien IAS 39 -standardin mukaisesti laskettujen arvonalentumisten kanssa.

Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumistappiot)			
Milj. euroa	2018	2017	Muutos, %
Odotettavissa olevien luottotappioiden (arvonalentumisten) määrä yhteensä	0,6	0,5	22,0
Odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumiset) luotto- ja takauksikannasta %	0,0	0,0	-

Tase ja taseen ulkopuoliset sitoumukset

Keskeisiä tase- ja sitomuseriä

Keskeisimpien tase- ja sitomuserien kehitys kolmelta vuodelta ja vuoden 2018 muutos on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Keskeisiä tase- ja sitomuseriä				
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %	31.12.2016
Tase	3 826,8	3 461,0	10,6	3 233,6
Luotot	3 028,1	2 683,2	12,9	2 590,6
Saamistodistukset	70,0	0,0	696 466,0	-
Osakkeet ja osuudet	325,4	325,0	0,1	325,0
Talletukset	2 727,3	2 577,2	5,8	2 387,9
Oma pääoma	381,1	358,1	6,4	323,1
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	574,9	358,7	60,3	347,0

Taseen luottokanta ja talletukset kasvoivat edellisvuodesta. Myös oma pääoma kasvoi omistaja-asiakkaiden tekemien Tuotto-osuusmerkintöjen johdosta.

Luottokanta kasvoi edellisvuodesta 13,7 %. Vuoden 2017 Luotot -erä sisältää pankin tekemät sijoitukset 20,0 miljoonaa euroa OP Osuuskunnan liikkeeseen laskemaan joukkovelkakirjalainaan. Sijoitukset huomioiden kasvuksi jäi 12,9 %.

Aiemmin tase-erissä saamiset luottolaitoksilta ja saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä esitetyt saamistodistukset siirrettiin IFRS 9 -standardiin siirtymän 1.1.2018 johdosta omaan tase-eräänsä.

Antolainauksen kehitys

Uusia luottoja nostettiin vuoden aikana 888,3 miljoonaa euroa eli 127,2 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Luottokanta yhteensä vuoden lopussa oli 3 032,4 miljoonaa euroa (2 668,5¹). Luottokannan kasvu parani ja asuntoluottojen kasvuvauhti lisääntyi viime vuodesta. Pankin OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle siirtämien ja OP-Asuntoluottopankki Oyj:n taseesta myöntämien asuntoluottojen kanta oli vuodenvaihteessa 500,4 miljoonaa euroa.

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustosaamiset kehittyivät tilikauden aikana seuraavasti:

Ongelmasaamiset ja lainanhoitojoustot			
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Järjestämättömät saamiset	13,1	14,5	-9,4
Yli 90 päivää erääntyneet saamiset	4,3	5,4	-20,3
Järjestämättömät lainanhoitojoustosaamiset	5,3	4,4	20,3
Todennäköisesti maksamatta jäävät saamiset	3,5	4,6	-25,0
Terveet lainanhoitojoustosaamiset	71,2	71,4	-0,3
Ongelmasaamiset yhteensä	84,3	85,9	-1,8

Taulukon luvuissa on vähennetty odotettavissa olevat luottotappiot (arvonalentumistappiot). Yli 90 päivää erääntyneenä saamisena esitetään jäljellä oleva pääoma sellaisesta saamisesta, jonka korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta yli kolme kuukautta.

Lainanhoitojoustosaamisena esitetään saamiset, joiden sopimusten ehtoja on neuvoteltu uudelleen asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen. Todennäköisesti maksamatta jäävinä saamisina esitetään muut heikompiin luottoluokkiin kuuluvat saamiset.

¹ Suluissa vertailulukku 31.12.2017.

Kiinteistöomistukset

Osuuspankin kiinteistöomistukset muodostuvat omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja sijoituskiinteistöistä.

Kiinteistöomistukset		
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	34,3	36,9
Prosenttia taseesta	0,9	1,1
Sijoituskiinteistöt		
Sitoutunut pääoma	27,4	36,3
Prosenttia taseesta	0,7	1,0
Käypä arvo	36,5	47,1
Nettotuotto, %	8,6	8,1
Kiinteistöihin sitoutunut pääoma yhteensä	61,7	73,2
Prosenttia taseesta	1,6	2,1

Kiinteistöyhteisöjen sitoutunut pääoma muodostuu osakehuoneiston kirjanpitoarvosta ja osakehuoneistoon kohdistuvasta lainaosuudesta.

Pankilla ei ole sijoituksia kiinteistösijoitusyhtiöissä. Kaikkien kiinteistösijoitusten osuus on 1,6 prosenttia taseesta (2,1).

Omassa käytössä olevat kiinteistöt

Omassa käytössä olevia kiinteistöjä on taseessa 31,0 miljoonaa euroa. Arvonlennuksia ei kirjattu tilikauden aikana. Omassa käytössä olevien kiinteistöjen arvonkorotukset peruutettiin tilikauden aikana yhteismäärältään 0,08 miljoonaa euroa. Asunto Oy Rientorinteen osakkeet siirrettiin tilikaudella sijoituskiinteistöihin.

Tilikauden aikana myytiin omassa käytössä olevia kiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 3,1 miljoonaa euroa.

Kiinteistö Oy Nokian Tetriksen osakkeet 1-1443 hankittiin pankin liiketiloiksi ja lisäksi hankittiin autopaikkaosakkeet 23785-24000. Muita oman käytön kiinteistöhankintoja ei tehty.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöistä ei kirjattu arvonlennuksia tilikauden aikana. Sijoituskiinteistöihin sisältyneet arvonkorotukset 1,1 miljoonaa euroa purettiin tilikauden aikana.

Tilikauden aikana myytiin sijoituskiinteistöjä kirjanpitoarvoltaan 6,1 miljoonaa euroa.

Sijoituskiinteistöhankintoja ei tehty.

Muun sijoitustoiminnan kehitys

Saamiset luottolaitoksilta, joista valtaosan muodostavat saamiset OP Yrityspankki Oyj:ltä, olivat 336,2 miljoonaa euroa (378,7).

Tilikauden lopussa osuuspankilla oli sijoituksia keskusyhteisön osuuspääomaan yhteensä 323,7 miljoonaa euroa (323,7).

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleisön talletusten ja muiden velkojen kehitys on kuvattu alla olevassa taulukossa. Muut velat muodostuvat markkinarahaveloista ja valtion varoista välitetyistä lainoista.

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille			
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017	Muutos, %
Talletukset			
Maksuliiketililt	1 747,5	1 653,0	5,7
Säästämistilit	232,9	222,1	4,9
Sijoittamistilit	737,6	693,0	6,4
Valuuttatalletukset	9,3	9,1	1,8
Yhteensä	2 727,3	2 577,2	5,8
Muut velat	0,1	0,2	-26,7
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille yhteensä	2 727,5	2 577,4	5,8

Muun vieraan pääoman ja sitoumusten kehitys

Velat luottolaitoksille, jotka muodostuvat pääosin veloista OP Yrityspankki Oyj:lle ja ns. väliluotosta OP-Asuntoluottopankki Oyj:lle, kasvoivat 552,8 miljoonaan euroon (381,1).

Osuuspankilla ei ole liikkeeseen laskettuja joukkovelkakirjalainoja ja debentuurilainoja.

Muut vieraan pääoman erät muodostuvat lähinnä lyhytaikaisista maksujenvälityseristä sekä tuottojen ja kulujen jaksotuksiin liittyvistä tilinpäätösvaiheen siirtävistä eristä.

Oma pääoma ja varaukset

Tampereen Seudun Osuuspankin koko oman pääoman määrä kasvoi 6,4 prosenttia 381,1 miljoonaan euroon (358,1).

Osuuspääoma

Osuuspääoma kasvoi 5,4 prosenttia 224,2 miljoonaan euroon (212,6). Omistaja-asiakkailta oli vuoden lopussa sijoituksia jäsenosuuksiin 10,7 miljoonaa euroa (10,3) ja Tuotto-osuuksiin 213,5 miljoonaa euroa (202,4). Irtisanottuja Tuotto-osuuksia oli tilikauden lopussa 21,9 miljoonaa euroa (20,8) ja irtisanottuja jäsenosuuksia 0,3 miljoonaa euroa (0,3).

Osuuspankki maksoi Tuotto-osuuksille vuodelta 2017 korkoa 3,25 prosenttia eli yhteensä 6,4 miljoonaa euroa.

Osuuspankilla voi osuuskuntalainen ja osuuspankin sääntöjensä mukaan olla jäsenen oikeudet tuottavia jäsenosuuksia ja vapaaehtoisina osuuksina Tuotto-osuuksia. Osuuspankin osuuspääomassa on jäsenosuuksia 104 280 kpl. Jokaisella jäsenellä on velvollisuus ottaa yksi osuuspankin jäsenosuuksia ja maksaa siitä merkintähintana 100 euron suuruinen jäsenosuusmaksu. Tuotto-osuuksia on osuuspankin osuuspääomassa 2 134 946 kpl. Tuotto-osuuksia voivat merkitä vain osuuspankin jäsenet ja niiden antamisesta päättää osuuspankin hallitus. Tuotto-osuuden nimellisarvo ja siitä osuuspankille merkintähintana maksettava tuotto-osuusmaksu on 100 euroa.

Jäsen- ja tuotto-osuusmaksut palautetaan osuuspankin sääntöjen, osuuskuntalaisen ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain mukaisesti ja sanotuissa laeissa mainituin edellytyksin jäsenyyden päätyttyä tai irtisanottaessa jäsenosuuksia tai Tuotto-osuuksia.

Jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai Tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Palautuksiin vaaditaan valvovan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Osuuspankilla on kuitenkin oikeus kieltäytyä jäsenosuusmaksujen ja tuotto-osuusmaksujen palauttamisesta osuuspankin toiminnan aikana. Osuuspankki voi myöhemmin päättää edellä mainitun kiellon kumoamisesta. Palauttamista koskevasta kiellosta ja sen kumoamisesta päättää tarvittaessa pankin hallitus. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Osuuspankilla on oikeus lunastaa kaikki Tuotto-osuudet. Lunastusoikeuden käyttämisestä päättää osuuspankin hallitus. Lunastukseen vaaditaan keskusyhteisön lupa sekä valvojan viranomaisen lupa, mikäli sääntely sitä edellyttää.

Muut oman pääoman erät

Aikaisemmin tehtyjä arvonkorotuksia peruutettiin edellisten tilikausien voittovaroista 1,2 miljoonaa euroa.

Veroperusteiset varaukset

Luottotappiovarausta kasvatettiin 16,3 miljoonaa euroa.

Omat varat ja vakavaraisuus

Osuuspankin luottoriskin pääomavaateen laskennassa käytetään sisäisten luokitusten menetelmää. Markkinariskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä. Myös operatiivisten riskien pääomavaatimus lasketaan standardimenetelmällä.

OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III:n mukaiset tarkemmat vakavaraisuustiedot tilinpäätöksen yhteydessä. OP Ryhmän tilinpäätös ja Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot ovat luettavissa www.op.fi verkkopalvelussa.

Osuuspankin omat varat muodostuivat seuraavasti:

Omat varat Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoma (CET1)		
Oma pääoma*	381,1	359,9
Tilinpäätössiirrot vähennettynä laskennallisella verovelalla	110,2	97,2
Käyvän arvon rahasto rahavirran suojauksesta ja varovaisen arvostamisen oikaisu	-4,2	-2,1
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	487,1	455,1
Tilintarkastamaton tilikauden voitto	-16,7	-26,1
Suunniteltu voitonjako	-	-
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-9,9	-9,0
Aineettomat hyödykkeet	-	-0,1
Arvon alentumisten ja odotettujen tappioiden erotuksen alijäämä	-6,9	-8,0
Ydinpääoma (CET1) yhteensä	453,6	411,9
Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä	453,6	411,9
Omat varat yhteensä	453,6	411,9

* pl. mahdollinen arvonkorotusrahastoon liittyvä laskennallinen verovelka

Ydinpääomasta on vähennetty asiakkaille palautetut irtisanotut osuuspääomat. Tilikauden tulosta ei ole luettu omiin varoihin. Vertailuvuoden luvut vastaavat tilinpäätöksessä 2017 julkaistuja.

Kokonaisriski		
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017
Luottoriski		
Standardimenetelmä (SA)	18,6	20,9
Saamiset yrityksiltä	18,6	20,9
Vähittäissaamiset	0,0	-
Kiinteistövakuudelliset vastuut	-	-
Saamiset luottolaitoksilta	-	-
Saamiset valtioilta, keskuspankeilta ja julkisyhteisöiltä	-	-
Muut vastuut	-	-
Sisäisten luottoluokituksen menetelmä (IRB)	1 120,2	1 000,2
Saamiset yrityksiltä ¹⁾	628,4	519,3
Yritysvastuut – pk-yritykset	409,0	418,3
Yritysvastuut - Muut	219,4	101,0
Vähittäissaamiset ²⁾	116,9	109,1
Kiinteistövakuudelliset	90,5	83,7
Muut vähittäisvastuut	26,4	25,3
Saamiset luottolaitoksilta ¹⁾	-	-
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	3,9	315,5
Muut erät	371,1	56,4
Luottoriski yhteensä	1 138,8	1 021,1
Markkinariski	-	-
Operatiivinen riski	126,0	117,7
Yhteensä	1 264,8	1 138,8

1) Saamisiin yrityksiltä ja luottolaitoksilta sovelletaan nk. IRBAn perusmenetelmää (FIRB), eli pankki soveltaa näiden vastuiden riskipainojen laskennassa omia maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) estimaatteja.

2) Vähittäissaamisten riskipainoja laskettaessa pankki soveltaa omia estimaatteja maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD), tappio-osuudelle (LGD) ja luottovasta-arvokertoimelle (CF).

Vakavaraisuussuhdeluvut		
(%)	31.12.2018	31.12.2017
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	35,9	36,2
Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde	35,9	36,2
Vakavaraisuussuhde	35,9	36,2
Osuuspankkien yhteenliittymän ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1)	20,0*	20,1

*Syyskuussa 2018

Pääomavaateet		
Milj. euroa	31.12.2018	31.12.2017
Omat varat	453,6	411,9
Minimipääomavaade + puskurivaateet *	132,8	119,6
Omien varojen ylijäämä	320,7	292,3

*Minimivaade 8 %, kiinteä lisäpääomavaatimus 2,5 % sekä mahdollinen maakohtainen muuttuva lisäpääomavaatimus

Vakavaraisuussuhdeluvun heikkeneminen johtui riskipainotetun taseen kasvusta.

Tunnuslukujen laskentakaavat:

Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Ensisijaisen pääoman (T1) vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1) yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Vakavaraisuussuhde, %

$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski yhteensä}} \times 100$

Osuuspankin konserni

Osuuspankin konsernin liikevoitto väheni 2,2 prosenttia ja oli 32,7 miljoonaa euroa (33,4). Konsernin tase oli tilikauden lopussa 3 823,7 miljoonaa euroa (3 458,9).

Konsernin ydinpääoman vakavaraisuussuhde (CET1) oli 34,5 prosenttia (35,4). Konsernin vakavaraisuussuhde oli 34,5 prosenttia (35,4). Ydinpääoma (CET1) oli yhteensä 436,5 miljoonaa euroa (402,6), ja omat varat yhteensä 436,5 miljoonaa euroa (402,6). Konsernin kokonaisriski oli 1 264,7 miljoonaa euroa (1 137,7) ja omien varojen vähimmäismäärä 132,8 miljoonaa euroa (119,5).

Konsernin oman pääoman tuotto (ROE) tilikaudelta (suluissa kaksi edellistä tilikautta) oli 6,2 prosenttia (7,3 ja 7,8), koko pääoman tuotto (ROA) 0,8 prosenttia (0,9 ja 1,0), omavaraisuusaste 12,7 prosenttia (13,1 ja 12,7) ja kulujen suhde tuottoihin 57,0 prosenttia (53,4 ja 52,5). Tunnuslukujen laskukaavat on esitetty Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut -kappaleen yhteydessä.

Keskinäinen vastuu

Yhteenliittymälain mukaisesti osuuspankkien yhteenliittymän muodostavat yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta, osuuspankkien keskusrahailaitoksena toimiva liikepankki OP Yrityspankki Oyj, keskusyhteisön muut jäsenluottolaitokset, keskusyhteisön ja jäsenluottolaitoksen konsolidointiryhmiin kuuluvat yhteisöt sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joista edellä mainitut yhteisöt yksin tai yhdessä omistavat yli puolet. OP Osuuskunnan jäseniä olivat vuoden lopussa 156 osuuspankkia sekä OP Yrityspankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj, OP-Korttiyhtiö Oyj ja OP Asiakaspalvelut Oy. Talletuspankkien yhteenliittymää valvotaan konsolidoidusti.

Keskusyhteisö ja sen jäsenluottolaitokset ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta eräänntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on eräänntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osittelulaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuuosuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilän ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti. Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista

Keskusyhteisö on velvollinen antamaan jäsenluottolaitoksilleen ohjeita niiden sisäisestä valvonnasta sekä riskienhallinnasta, niiden toiminnasta maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamisesta yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Talletussuoja ja sijoittajien turva

Rahoitusvakausviranomaisesta annetun lain mukaan talletuspankin on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP Ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP Ryhmän talletuspankeilta enintään 100 tuhanteen euroon asti. OP Ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit ja OP Yrityspankki Oyj. OP Ryhmälle tulevia uuden järjestelmän mukaisia maksuja on kuvattu tilinpäätöksen laatimisperiaateissa kohdassa Viranomaismaksut.

Sijoittajien korvausrahasto maksaa korvauksia ei-ammattimaisille sijoittajille silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty suorittamaan muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi suojan piirissä olevia sijoittajien selviä ja riidattomia saamia sopimuksen mukaisesti.

Korvauksen määrä on 90 prosenttia saamisen määrästä, enintään 20 tuhatta euroa. Sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan OP Ryhmään kuuluvia pankkeja pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina.

Kriisinratkaisusäätelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin velkojen ehtoihin velkojan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board). Kriisinratkaisuviranomainen määrittää kriisinratkaisulain mukaisten velkojen minimimäärän OP Ryhmän tasolla.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Tunnusluku	2018		
	2018	2017*	2016
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,3	7,4	7,9
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,8	1,0	1,0
Omavaraisuusaste, %	12,8	13,2	12,8
Kulu-tuotto-suhde, %	55,8	52,3	51,3

* Tunnusluvut vastaavat tilinpäätöksessä 2017 julkaistuja, eikä niitä ole oikaistu takautuvasti.

Tunnuslukujen laskukaavat

Oman pääoman tuotto (ROE), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Oma pääoma ja vähemmistön osuus} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä laskennallisella verolla vähennettynä (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Koko pääoman tuotto (ROA), %

$$\frac{\text{Liikevoitto (-tappio)} - \text{Tuloverot}^*}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$$

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma ja vähemmistön osuus + Tilinpäätössiirtojen
 kertymä laskennallisella verolla vähennettynä _____ x 100
 Taseen loppusumma

Kulu-tuotto-suhde, %

Hallintokulut + Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja
 aineettomista hyödykkeistä + Liiketoiminnan muut kulut _____ x 100
 Korkokate + Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista +
 Nettopalkkiotuotot + Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan
 nettotuotot + Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot +
 Suojauslaskennan nettotulos + Sijoituskiinteistöjen nettotuotot +
 Liiketoiminnan muut tuotot + Osuus osakkuusyritysten tuloksista (netto)

* Tilinpäätössiirtoihin sisältyvä verovaikutus huomioitu

Riskienhallinta**Riskienhallinnan periaatteet ja organisointi sekä pankin riskiasema**

Riskienhallinta perustuu liiketoimintapäätöksiä tekevien henkilöiden ammattitaitoon ja varovaisuuteen sekä systemaattiseen riskien mittaamiseen, arviointiin ja rajoittamiseen. Riskienhallinnan tärkein tavoite on turvata pankin riskinottokyky ja varmistaa, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi pankin kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden tai toiminnan jatkuvuuden. Riskinottokyky muodostuu toiminnan laajuuteen ja vaatavuuteen suhteutetusta laadukkaasta riskienhallinnasta sekä kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta ja likviditeetistä.

Osuuspankin riskipolitiikka sisältää ne riskienhallinnalliset linjaukset, toimenpiteet, tavoitteet ja rajaukset, joilla liiketoimintaa ohjataan ryhmän strategiassa ja riskitoleranssijärjestelmän periaatteissa sekä ryhmän riskipolitiikassa vahvistettujen linjausten toteuttamiseksi.

Osuuspankin riskienhallinta on järjestetty OP Osuuskunnan jäsenpankeilleen antamien yleisten ohjeiden mukaisesti. Osuuspankin hallintoneuvosto valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa osuuspankin hallintoa. Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta avustaa hallintoneuvostoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Lisäksi se arvioi osaltaan pankin riskiasemaa ja riskienhallinnan riittävyttä.

Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävydestä. Hallitus vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, vakavaraisuutta ja eri riskilajeja koskevat limiitit sekä valvoo ja seuraa säännöllisesti pankin liiketoimintaa, riskinottokykyä ja riskiasemaa.

Toimitusjohtaja vastaa riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan toteutuksesta ja siihen liittyvien tehtävien organisoinnista. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti hallitukselle, hallintoneuvostolle ja OP Osuuskunnalle pankin liiketoiminnasta, riskinottokyvystä ja riskiasemasta.

Osuuspankin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen. Riskinottokyvyn riittävyttä suhteessa pankin riskeihin arvioidaan riskimittareiden ja taloudellisen pääomavaateen avulla.

Pääomasuunnittelulla varmistetaan, että pankilla on riittävä vakavaraisuus nykyisiin ja ennakoituihin riskeihin nähden. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että pankin kasvu-, kannattavuus- ja vakavaraisuustavoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja keskenään johdonmukaisesti asetettu. Pääomasuunnitelma sisältää mm. tavoitteet pääomatasolle sekä varautumissuunnitelman vakavaraisuuteen vaikuttavien odottamattomien tilanteiden varalle. Omien varojen riittävyys turvataan ensisijaisesti pitämällä pankin kannattavuus kohtuullisella tasolla. Lisäksi pankki tarjoaa omistaja-asiakkaille merkittäväksi tuotto-osuuksia, jotka luetaan ydinpääomaan. Pankin riskinotto-kyky on riittävä ja riskiasema on vakaa.

Luottoriskit

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä, että vastapuoli ei täytä luottosuhteesta syntyviä velvoitteita ja siitä aiheutuu pankille taloudellinen tappio. Luottoriskien hallinnan tarkoituksena on vähentää luottotappioiden todennäköisyyttä jo ennen luottopäätöstä sekä toisaalta rajoittaa ja estää jo tehtyihin luottopäätöksiin liittyvien riskien toteutuminen.

Luottoriskien hallinta perustuu asiakkaan hyvään tuntemiseen, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, vahvaan ammattitaitoon, kattavaan dokumentointiin ja vakuuksiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luotto-prosessi ja sen laatu.

Asiakkaan riittävä velanhoitokyky on kaiken luotonmyönnön edellytys. Luottopäätökset ovat huolellisia ja harkittuja, ja ne perustuvat päätöksenteko-ohjeisiin, voimassa olevaan ja ajantasaiseen luottoluokitukseen sekä vakuuksiin, joiden tulee yleensä olla turvaavat.

Pankin arvio asiakkaan velanhoitokyvystä ja luottoriskistä muodostuu luottoluokittelusta ja maksukäyttäytymistiedoista ja yritysasiakkailta tarpeen mukaan myös tilinpäätösanalyysistä ja –ennusteista, yritystutkimuksen laatimista dokumenteista, asiakasvastaavan tekemästä tarvekartoituksesta, luottokelpoisuusarvioista sekä mahdollisista muista dokumenteista.

Henkilöasiakkaiden maksukykyyn riittävyys varmistetaan koron nousun varalta. Asiakkaat voivat suojautua koron nousulta käyttämällä luotoissaan kiinteää korkoa, korkokattoa tai -putkea. Luotonmyönnössä vältetään korkeita luototussuhteita. Asiakkaille tarjotaan takaisinmaksun turvaavia vakuutuksia sairauden ja työttömyyden varalle.

Ennakoitavissa oleviin ongelmiin reagoidaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan.

Uusluotonannolle ja luottokannalle on asetettu luottoluokittaisia tavoitearvoja, jotta luottosalkun laatu säilyy hyvänä. Luottoriskien kehitystä seurataan säännöllisesti suhteessa asetettuihin limiitteihin, valvontarajoihin ja tavoitteisiin. Lisäksi seurataan luottosalkun laatua ja rakennetta, vakuuksien kattavuutta sekä ongelmasaamisia. Luottoriskejä limitoidaan ja rahoitusprosessia valvotaan OP Ryhmän riskienhallintajärjestelmän puitteissa.

Suurella asiakasriskillä tarkoitetaan sellaisia vastuita samalta asiakkaalta tai asiakaskokonaisuudelta, joiden yhteismäärä vähennyserien jälkeen on vähintään 10 prosenttia asiakasriskejä kattavista omista varoista. Säännösten mukaan yksittäisen asiakasriskin enimmäismäärä saa olla enintään 25 prosenttia omista varoista, keskusyhteisön luvalla enintään 40 prosenttia. Pankin asiakasriskejä kattavat omat varat olivat joulukuussa 2018 yhteensä 453,6 miljoonaa euroa.

Pankilla ei ole yhtään sellaista asiakaskokonaisuutta, jonka asiakasriski ylittäisi 10 prosenttia omista varoista.

Likviditeettiriski

Pankkitoiminnan likviditeettiriski koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista maksuista ilman vaikutusta liiketoiminnan jatkuvuuteen, kannattavuuteen tai vakavaraisuuteen.

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan luotonannon ja sijoitusten sekä niiden rahoituksen maturiteettirakenteen erolla. Maksuvalmiusriskiä seurataan pankin tulo- ja menokassavirtojen erona ja maksuvalmius hoidetaan OP Yritys pankki Oyj:n sekkitiilin kautta. Rakenteellista rahoitusriskiä hallitaan OP Ryhmän likviditeetin hallintaa koskevien linjausten ja ohjeiden sekä OP Osuuskunnan johtokunnan osuuspankeille vahvistamien valvontarajojen avulla. Pankin rahoitusvarojen ja -velkojen jakauma on kuvattu liitetiedoissa.

OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on antanut jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, jonka mukaan jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla.

Markkinariskit

Markkinariskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta tai tuoton menetyksestä, kun markkinahinta tai markkinahinnan volatiliiteetti muuttuvat epäedulliseen suuntaan. Markkinariskeihin sisällytetään kaikkien taseen ja taseen ulkopuolisten erien korkoriskit, sijoitustoiminnan hintariskit ja kiinteistöriskit sekä sijoitustoiminnan luottospreadriski ja markkinoiden likviditeettiriski.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa, mitata, rajoittaa, seurata ja valvoa pankin markkinariskejä siten, että pankin kannattavuus tai vakavaraisuus ei vaarannu.

Pankkitoiminnan merkittävin markkinariski on korkotuloriski eli korkotason muutoksen vaikutus korkokatteeseen. Korkoriski aiheutuu luotonannon ja talletusvarainhankinnan toisistaan poikkeavista korkosidonnaisuuksista tai korontarkistusajankohdista, jolloin korkotason muutokset realisoituvat korkokatteeseen. Osuuspankin luotonannosta ja talletusvarainhankinnasta syntyvää korkoriskiä hallitaan OP Ryhmän keskuspankkisijoitus- ja -rahoitustuotteilla, OP-Asuntoluottopankin väliluoton korkosidonnaisuusvalinnoilla sekä ryhmän käytössä olevilla korkoriskin johdannaisuusmalleilla, joista keskeisin on euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtojen suojaus koronvaihtosopimuksilla.

Osuuspankki on tilikaudella soveltanut rahavirran suojauslaskentaa suojatessaan euribor-sidonnaisen luottokannan korkovirtaa koronlaskulta tai pitkään jatkuvalla matalalla korkotasolla. Rahavirran suojauksessa osa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevista korkovirroista on vaihdettu koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Pankkiliiketoiminnassa valuuttariskillä tarkoitetaan valuuttakurssimuutosten pankille aiheuttamaa tulosriskiä tai markkina-arvon muutosriskiä. Avoin valuuttapositio syntyy, kun samassa valuutassa olevien saamisten ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan. OP Ryhmässä valuuttariski keskitetään OP Yritys pankkiin, ja yksittäisen osuuspankin valuuttapositio rajoittuu käytännössä matkavaluuttakassaan. Syyskuun 2017 jälkeen Tampereen Seudun Osuuspankilla ei ole enää ollut käytössä matkavaluuttakassaa.

Osakeriskillä tarkoitetaan osakkeiden ja muiden vastaavien instrumenttien markkinakurssimuutosten aiheuttamaa tulosriskiä ja markkina-arvojen muutosriskiä. Osakesijoitukset ovat pääosin OP Ryhmän sisäisiä sijoituksia. Muu osakesijoitustoiminta on vähäistä.

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan osuuspankin ja sen konserniyhtiöiden omistuksessa oleviin kiinteistöihin tai kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvaa arvonalenemis-, tuotto- ja vahingoittumisriskiä. Kiinteistöt on vakuutettu käyvästä arvostaan. Pankin hallitus käsittelee kiinteistöomistukset ja niihin liittyvät riskit sekä investointi-, korjaus- ja muut toimenpiteet säännöllisesti. Seurannassa kiinnitetään huomiota muun muassa kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrään suhteessa pankin taseeseen ja sijoituskiinteistöjen sitoutuneelle pääomalle saatavaan nettotuottoon sekä käypiin arvoihin.

Osuuspankki ei harjoita varsinaista kiinteistöliiketoimintaa, vaan kiinteistöomistukset muodostuvat pääasiallisesti omassa käytössä olevista toimitilakiinteistöistä.

Operatiiviset riskit

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että riittämättömistä tai epäonnistuneista prosesseista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Sekä operatiivinen että compliance –riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menettämisenä.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida mahdollisia ja toteutuneita operatiivisia riskejä sekä kehittää riskejä ennaltaehkäiseviä toimintatapoja ja yrityskulttuuria. Operatiiviset riskit arvioidaan ja riskitilanne raportoidaan säännöllisesti hallitukselle. Compliance-riskiä hallitaan mm. seuraamalla lainsäädännön muutoksia sekä ohjeistamalla ja kouluttamalla organisaatiota. Vuonna 2018 operatiivisista riskeistä osuuspankille aiheutuneet tappiot olivat vähäisiä.

Strategiset riskit

Strateginen riski syntyy kilpailuympäristön muutoksista, hitaasta reagoinnista muutoksiin, väärän strategian valinnasta tai strategian toteuttamisen epäonnistumisesta. Strategista riskiä vähennetään jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyyseihin ja ennusteisiin asiakkaiden tulevista tarpeista, eri toimialojen ja markkina-alueiden kehityksestä sekä kilpailutilanteesta.

Palveluverkko

Vuoden lopussa Tampereen Seudun Osuuspankilla oli pääkonttorin lisäksi 9 sivukonttoria. Pankkipalveluiden lisäksi osuuspankki tarjoaa OP Vakuutuksen vakuutuspalveluita.

Sähköiset pankkipalvelut muodostavat merkittävän osan osuuspankin palvelutarjonnasta. Osuuspankkien henkilöasiakkaat pääsevät tekemään yleisimpiä pankki- ja vakuutuspalveluita koskevia ajanvarauksia op.fi-verkkopalvelussa. Henkilökohtaisen tapaamisen lisäksi ajanvarausjärjestelmän kautta on mahdollista varata aika myös puhelinneuvotteluun ja verkkoneuvotteluun.

OP Ryhmän palveluverkosto koostuu monikanavaisesti verkko- ja mobiilipalveluista, puhelinpalveluista sekä maan kattavimmasta konttoriverkostosta. OP Ryhmä on investoinut mobiili- ja verkkopalveluiden kehittämiseen merkittävästi. Erityisesti mobiilipalveluiden merkitys kasvaa niin henkilö- kuin yritysasiakkaidenkin asiointissa.

Omistaja-asiakkaat

Pankin omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi tilikauden aikana 4 118 jäsenellä ja oli tilikauden lopussa 104 280. Jäsenmäärän lisäys johtui toteutetusta ja aktiivisesta jäsenhankinnasta.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Osuuspankin palkka- ja palkkiopolitiikasta sekä palkkioiden maksamisesta päättää hallitus.

OP Ryhmän ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitettusta kannustinjärjestelmästä sekä muulle henkilöstölle tarkoitettusta henkilöstörahosta. Palkitsemisjärjestelmiä on selostettu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Henkilöstö

Vuoden päättyessä osuuspankin palveluksessa oli 295 henkilöä, mikä oli 5 vähemmän kuin edellisen vuoden lopussa. Vakinaisen henkilöstön määrä oli 273. Eläkkeelle siirtyi vuoden aikana 8 henkilöä. Uusia henkilöitä otettiin palvelukseen 36.

Osuuspankin hallinnointijärjestelmä

Edustajisto

Tampereen Seudun Osuuspankin omistaja-asiakkaiden päätösvaltaa käyttää omistaja-asiakkaiden keskuudesta valittu edustajisto, johon kuuluu vähintään 40 ja enintään 60 edustajaa sen mukaan kuin hallintoneuvosto päättää. Nykyisen edustajiston jäsenmäärä on 60.

Edustajat valitaan osuuspankin vaalijärjestyksessä määrättyllä tavalla enemmistövaalitapaa noudattaen joka neljäs vuosi. Vaalikelpoinen edustajistoon on henkilö, joka on hyvämaineinen, osuuspankin palveluja käyttävä, äänioikeutettu omistaja-asiakas, joka on täysivaltainen. Vaalikelpoinen edustajistoon ei ole kuitenkaan osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön palveluksessa oleva eikä osuuspankin tai sen konserniin kuuluvan yhteisön toimitusjohtaja taikka niiden hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen tehtävässä oloaikanaan ja tehtävän päättymisestä lukien seuraavan viiden vuoden aikana.

Vuosittain ennen toukokuun loppua pidettävä varsinainen edustajiston kokous käsittelee muun muassa seuraavat asiat:

- osuuspankin tuloslaskelman ja taseen vahvistaminen
- vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle,
- ylijäämän käytöstä päättäminen,
- hallintoneuvoston jäsenten lukumäärästä, valinnasta ja palkkioista päättäminen
- tilintarkastajien valinnasta ja palkkioista päättäminen.

Lisäksi edustajiston kokous päättää mm. osuuspankin sääntöjen muutoksista. Varsinaisen edustajiston kokouksen lisäksi voidaan pitää, asioiden niin vaatiessa, ylimääräisiä kokouksia. Edustajiston kokouksen koollekutsumisesta päättää pankin hallitus.

Jokaisella omistaja-asiakkaalla on edustajiston vaalissa yksi ääni ja jokaisella edustajiston jäsenellä on edustajiston kokouksessa yksi ääni.

Edustajiston kokous pidettiin 10.4.2018.

Hallintoneuvosto

Osuuspankilla on hallintoneuvosto, jonka tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa pankin hallintoa. Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet ja toimitusjohtajan ja mahdollisen toimitusjohtajan sijaisen. Lisäksi se vahvistaa osuuspankin ohjesäännön ja merkitsee tiedoksi Keskusyhteisön ohjeistuksen mukaisesti hallintoneuvostossa käsiteltävät ohjeet.

Hallintoneuvosto antaa varsinaiselle edustajiston kokoukselle lausunnon edellisen vuoden tilinpäätöksestä. Se voi myös antaa hallitukselle ohjeita asioissa, jotka ovat laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä.

Osuuspankin hallintoneuvosto päättää vaalien ajankohdasta, vaalipiireistä, edustajien lukumäärästä, äänestystavasta, äänioikeudesta sekä vaalilautakunnan jäsenten lukumäärästä sekä jäsenistä.

Hallintoneuvostoon kuuluu pankin sääntöjen mukaan vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä. Jäsenmäärän vahvistaa edustajisto ja se on tällä hetkellä 27. Jäsenet valitaan osuuspankin omistaja-asiakkaista ja heidän tulee edustaa monipuolisesti omistaja-asiakaskuntaa. Kunkin jäsenen toimikausi kestää kolme vuotta. Vuosittain jäsenistä on erovuorossa kolmannes. Hallintoneuvoston jäsenen eroamisikä on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt henkilö saa toimia tehtävässään seuraavan valintakokouksen päättymiseen saakka.

Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 2018 yhteensä 3 kertaa.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta

Hallintoneuvostoa avustaa sen valvontatehtävässä hallintoneuvoston keskuudestaan valitsema 4 -jäseninen tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta auttaa hallintoneuvostoa varmistumaan, että pankkia ja sen konsernia hoidetaan asiantuntevasti ja tavalla, joka edistää pankin kilpailukykyä ja menestystä. Valiokunnan jäsenillä tulee olla pankin toiminnan laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus laskentatoimesta, kirjanpidosta, taloudellisesta raportoinnista, tilinpäätöskäytännöistä ja sisäisestä tarkastuksesta sekä riittävä sisäisen valvonnan periaatteiden tuntemus ja pankin toimialan ja ansaintalogiikan ymmärrys. Kaikkien valiokunnan jäsenien on oltava pankista riippumattomia. Valiokunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman ja kokoontuu puheenjohtajan kutsusta vähintään kaksi kertaa vuodessa. Valiokunta voi kuulla esittelijä- ja asiantuntijaroolissa myös valiokunnan ulkopuolisia henkilöitä.

Hallintoneuvosto vahvistaa tarkastusvaliokunnalle työjärjestyksen.

Nimitysvaliokunta

Osuuspankilla on hallinnon jäsenten nimityksiä valmisteleva nimitysvaliokunta, johon kuuluu 8 jäsentä. Valiokunnan tarkoituksena on avustaa osuuspankin eri toimielimiä henkilövalintojen tekemisessä ja varmistaa valintaprosessin tehokas valmistelu. Valiokunta tekee edustajistolle sekä hallintoneuvostolle esitykset niiden päätösvaltaan kuuluvista asioista. Valiokunta voi myös tehdä esitykset muista kokouksissa esille tulevista asioista, joita hallintoneuvosto tai hallitus on esittänyt sen valmisteltaviksi. Lisäksi toimikunta valmistelee esitykset eri hallintoelinten jäsenten vuosi-, kuukausi- ja kokouspalkkioista sekä kulukorvausten perusteista.

Hallintoneuvosto vahvistaa nimitysvaliokunnalle työjärjestyksen.

Hallitus

Hallitus johtaa osuuspankin toimintaa. Pankin sääntöjen mukaan hallituksen on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava sen asioita lakien ja pankin sääntöjen, hallintoneuvoston vahvistaman ohjesäännön sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Hallituksella on yleinen toimivalta päättää kaikista pankin hallintoon ja muihin asioihin liittyvistä kysymyksistä, jotka lain tai sääntöjen mukaan eivät kuulu edustajistolle, hallintoneuvostolle tai toimitusjohtajalle. Hallitus vastaa pankin strategisesta johtamisesta sekä ohjaa ja valvoo pankin toimivaa johtoa. Hallituksen lakimääräisenä tehtävänä on huolehtia siitä, että osuuspankin kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Osuuspankin sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat toimitusjohtaja toimiaikanaan sekä hallintoneuvoston valitsevat 4 – 8 muuta jäsentä, joiden tulee olla osuuspankin omistaja-asiakkaita. Hallituksen jäsenmäärä on tällä hetkellä 5. Hallituksen jäsenen toimikausi on yksi vuosi. Hallituksen jäsenen yläikäraja on 68 vuotta, kuitenkin siten, että tämän iän täyttänyt jäsen saa toimia tehtävässään uuden jäsenen valinnasta päättävän hallintoneuvoston kokouksen loppuun. Hallituksen jäsenenä olevan toimitusjohtajan osalta yläikäraja määräytyy osuuspankin ja toimitusjohtajan välisen toimitusjohtajajärjestyksen mukaisesti.

Vuosittain ensimmäisessä jäsentensä valintaa seuraavassa kokouksessaan hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi ei saa valita osuuspankin toimitusjohtajaa tai toimihenkilöä.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä on saapuvilla. Kertomusvuonna hallituksen kokouksia oli 17.

Toimitusjohtaja

Pankin toimitusjohtajan on edistettävä osuuspankin etua huolellisesti ja hoidettava pankin päivittäistä hallintoa lakien ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten sekä keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden mukaisesti. Toimiin, jotka pankin toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen ovat epätavallisia tai laajakantoisia, toimitusjohtaja saa ryhtyä vain, jos hallitus on hänet siihen valtuuttanut tai hallituksen päätöstä ei voida odottaa aiheuttamatta pankin toiminnalle olennaista haittaa.

Toimitusjohtajan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että pankin kirjanpito on lain mukainen ja että pankin varainhoito on järjestetty luotettavalla tavalla.

Hallinnointielinten jäsenet

Edustajisto

Osuuspankin edustajisto valittiin vuonna 2017 järjestetyillä vaaleilla äänestysprosentin ollessa 15,4. Edustajiston jäsenten toimikausi päättyy vuonna 2021 järjestettävään uuden edustajiston valintaan.

Edustajiston jäsenet

Akaa

Harri Rantala, FM, eläkeläinen, Akaa
Jukka Saari, kuvataiteen lehtori, Akaa

Hämeenkyrö

Ilkka Jyväsjärvi, rehtori, Hämeenkyrö
Katariina Pylsy, maaseutujohtaja, Hämeenkyrö

Karkku/Sastamala

Juha Passi, yrittäjä, Sastamala

Lempäälä

Hilkka Frigård, yrittäjä, Lempäälä
 Anita Haapasalmi, projektityöntekijä, Lempäälä
 Outi Koiranen, palveluvastaava, Lempäälä
 Rauno Toikka, yrittäjä, Lempäälä

Nokia

Matti Haapala, työnjohtaja, Nokia
 Seppo Järvinen, yrittäjä, Nokia
 Raija Nurminen, terveydenhoitaja, eläkeläinen, Nokia (26.3.2018 alkaen)
 Kirsti Pelvola, revisori, Nokia (26.3.2018 asti)
 Kaisa Räsänen, erityisluokanopettaja, Nokia
 Mervi Veijola, sairaanhoitaja, Nokia

Pirkkala

Harri Aalto, varastonhoitaja, Pirkkala
 Eelis Laine, tietohallintopäällikkö, Pirkkala
 Kari-Matti Romppanen, tukipalvelupäällikkö, Pirkkala

Tampere

Riina Ahonen, opiskelija, Tampere
 Lauri Erma, työsuojeluvaltuutettu, Tampere
 Camilla Halinoja, opiskelija, Tampere
 Pauli Halonen, myyntipäällikkö, Tampere
 Matti Hirvonen, hallituksen pj, Tampere
 Pertti Hjelm, eläkeläinen, Tampere
 Eija Huhtamo, geronomi, Tampere
 Matti Höyssä, tekniikan lisensiaatti, Tampere
 Susanna Ihanus, kulttuurituottaja, Tampere
 Matti Ilveskoski, DI, eläkeläinen, Tampere
 Eija Kamppuri, lastentarhanopettaja, Tampere
 Antti Karjaluooto, tutkimusjohtaja, Tampere
 Mika Karvinen, maanviljelijä, Tampere
 Ulla-Maija Keskinen, nuorisotyönohjaaja, Tampere
 Mari Kettunen, opiskelija, Tampere
 Kristiina Knuutila, terveydenhoitaja, Tampere
 Marianne Korpimaa, pääkirjanpitäjä, Tampere
 Matti Kuukankorpi, eläkeläinen, Tampere
 Tiina-Kaisa Kuuru, yrittäjä, Tampere
 Karoliina Kähönen, eduskunta-avustaja, Tampere
 Johanna Lahti, yliopistotutkija, Tampere
 Lauri Lepistö, yrittäjä, eläkeläinen, Tampere
 Jaakko Mustakallio, kaupunginhallituksen varapj., Tampere
 Helena Nieminen, työsuojeluvaltuutettu, Tampere
 Aleksis Nokso-Koivisto, toimitusjohtaja, Tampere
 Jyri Nuojua, lakimies, Tampere
 Matti Oja, rakennusinsinööri, eläkeläinen Tampere
 Heini Ojakangas, kirjanpitäjä, Kangasala
 Jukka Petäjä, diplomikauppias, Tampere
 Susanne Romström, restonomi AMK, Tampere
 Sari Tanus, kansanedustaja, Tampere
 Marika Valonen, talouspäällikkö, Tampere
 Pekko Vehviläinen, yrittäjä, Tampere
 Tero Virta, konduktööri, Tampere
 Miia-Hannele Vuori, palvelupäällikkö, Tampere
 Päivi Vuorinen-Vilén, siivoaja, Tampere
 Ari Wigelius, järjestöasiantuntija, Tampere

Vesilahti

Eila Häihälä, terveydenhuoltoneuvos, Vesilahti

Ylöjärvi

Mika Hiltunen, yrittäjä, Ylöjärvi
 Pasi Kallio, varastomies, Ylöjärvi
 Hannele Kyttälä-Koskinen, terveydenhoitaja-diakonissa, Ylöjärvi
 Katja Luojus, koulutuspäällikkö, Ylöjärvi
 Päivi Mattila-Wiro, hankepäällikkö, Ylöjärvi

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja
 Janne Ruohonen (2016–2019), professori, kauppatieteiden tohtori, Tampere

Varapuheenjohtaja
 Tiina Holopainen (2017–2020), toimitusjohtaja, Ylöjärvi

Muut jäsenet

Jari Alanen (2018–2021), johtaja, Tampere*
 Kaisu Avotie (2018–2021), toimitusjohtaja, Kangasala
 Saila Kallioinen (2017–2020), kehittämisspäällikkö, Akaa
 Pauli Kiviniemi (2017–2020), yrittäjä, Ylöjärvi
 Jaana Koivisto (2017–2020), terveydenhoitaja, Nokia
 Antti Kontiainen (2017–2020), toimitusjohtaja, Tampere
 Päivi Koppanen (2017–2020), lehtori, Tampere
 Auli Korhonen (2016–2019), elinkeinopoliittinen asiantuntija, Tampere
 Jyrki Koskinen (2017–2020), toiminnanjohtaja, Tampere
 Jussi Kuortti (2017–2020), toimitusjohtaja, Tampere
 Sari Lehmussaari (2018–2021), yrittäjä, Nokia
 Kati Malmi (2017–2020), johtava nuorisotyöntekijä, Tampere*
 Raija Moilanen (2016–2019), järjestöpäällikkö, eläkeläinen, Tampere
 Henry Moisio (2017–2020), elinkeinopäällikkö, Nokia
 Sinikka Niemi (2017–2020), siistijä, Nokia
 Raimo Nieminen (2018–2021), pääluottamusmies, Tampere
 Sami Palola (2018–2021), tuotehankintajohtaja, Pirkkala
 Mauri Penttilä (2016–2019), maanviljelijä, Vesilahti
 Tuula Petäkoski-Hult (2016–2019), filosofian tohtori, Lempäälä
 Hanna Puro (2017–2020), viestintäasiantuntija, Tampere
 Tarja Soukko (2016–2019), johtava hoitaja, Hämeenkyrö
 Antti Teivaala (2018–2021), maanviljelijä, Tampere*
 Antti Veko (2016–2019), TV-asentaja, Sastamala
 Harri Viljanen (2018–2021), aluejohtaja, Tampere*
 Hannu Ylinen (2016–2019), yrittäjä, Sastamala

*Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnan jäsen

Hallitus

Puheenjohtaja
 Jorma Hyrskyluoto, s. 1950, ekonomi, Tampere
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 1.1.1995–27.11.2018
 Keskeinen työkokemus: toimitusjohtaja Osuuskunta Maito-Pirkka 1991–2007, talousjohtaja
 Osuuskunta Maito-Pirkka 1985–1990, taluspäällikkö Rakennusyhtymä Mattinen-Niemelä Oy
 1981–1984, konttoripäällikkö Rakennusyhtymä Mattinen-Niemelä Oy 1979–1980, tilipalvelun esi-
 mies Kesoil Oy 1977–1978, liikkeenhoidon neuvoja Kesoil Oy 1974–1976
 Keskeiset luottamustehtävät: hallintoneuvoston jäsen OP Osuuskunta 20.3.2018 asti, hallinto-
 neuvoston työvaliokunnan jäsen OP Osuuskunta 20.3.2018 asti

Markku Sotarauta, s. 1963, hallintotieteiden tohtori, professori, Ylöjärvi
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 12.11.2013– (varapuheenjohtaja 18.12.2018 asti, puheenjohtaja 18.12.2018 alkaen)
 Keskeinen työkokemus: aluetieteen professori Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulu 1998–, johtaja Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulu 2011–2013, kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunnan dekaani Tampereen yliopisto 2009–2010 ja yhdyskuntatieteiden laitoksen johtaja Tampereen yliopisto 2008–2009
 Keskeiset luottamustehtävät: johtokunnan puheenjohtaja Johtamiskorkeakoulu, puheenjohtaja Tulevaisuudentutkimuksen Verkostoakatemia, hallituneuvoston jäsen OP Osuuskunta 20.3.2018 alkaen

Varapuheenjohtaja

Riitta Varpe, s. 1955, DI, tekniikan lisensiaatti, eMBA, Tampere
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 9.5.2018– (varapuheenjohtaja 18.12.2018 alkaen)
 Keskeinen työkokemus: toimitusjohtaja Palta ry -2018, ylijohdaja Pirkanmaan ELY-keskus -2011, johtaja Pirkanmaan TE-keskus -2010, päällikkö Tekes Brysselin toimisto -2009, elinkeinojohtaja ja johtoryhmän jäsen Tampereen kaupunki -1997
 Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Grönlund Palvelut Oy, hallituksen jäsen Tampereen Sähkölaitos Oy, neuvottelukunnan jäsen Tekes, neuvottelukunnan jäsen TTY, jäsenvaliotoimikunnan jäsen Tampereen Hallituspartnerit Oy, International Women's Forumin jäsen

Muut jäsenet

Satu Eskelinen, s. 1961, diplomi-insinööri, yrittäjä, toiminnanjohtaja, Tampere
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 18.11.2014–27.2.2018
 Keskeinen työkokemus: yrittäjä Beatum Oy 2017–, toimitusjohtaja Rakla Tampere Oy 2017, Tampereen alueen johtaja Technopolis Oyj 2007–2017, yksikönjohtaja Solteq Oyj 2005–2006, aluejohtaja Elisa Oyj 2004–2005, toimitusjohtaja Soon Com Oy 2003–2004, myyntipäällikkö, osastopäällikkö, markkinointijohtaja Tampereen puhelinosuuskunta ja Soon Communications Oyj 1995–2003
 Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Detapo Oy, hallituksen jäsen Tampereen teknillinen yliopisto Advisory Board, jäsen Hallituspartnerit ry, palveluvaliokunnan jäsen Tampereen kauppa-kamari

Virpi Kaasalainen, s. 1965, KTM, toimitusjohtaja, Ylöjärvi
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 27.11.2007–27.11.2018
 Keskeinen työkokemus: toimitusjohtaja Purso Group Oy 2010–, varatoimitusjohtaja Purso Oy 2005–2009, varatoimitusjohtaja Purso Oy:n taloushallinto 1997–2003
 Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Purso Oy, hallituksen jäsen Purso Group Oy, hallituksen jäsen Purso-Tools Oy, hallituksen jäsen Purso Heat Oy, hallituksen jäsen Fennosteel Oy, hallituksen jäsen Luonnonmukaisen tuotannon edistämissätiö

Mikko Kuitunen, s. 1980, DI, toimitusjohtaja, Tampere
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 28.11.2017–9.5.2018
 Keskeinen työkokemus: toimitusjohtaja Vincer Development Oy 2016–, perustaja ja toimitusjohtaja Vincer Oy 2007–2015, Business Development Manager Ionific Oy 2004–2007
 Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Vincer Group Oyj, hallituksen jäsen Helkama Velox Oy, hallituksen jäsen Suomen Polkupyörätukku Oy

Reija Linnamaa, s. 1971, hallintotieteiden tohtori, Valkeakoski
 Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 27.11.2018–
 Keskeinen työkokemus: strategiajohtaja Tampereen kaupunki 1.6.2012–, kehityspäällikkö ja strategiapäällikkö Tampereen kaupunki 1.2.2006–31.5.2012, konsultti, johtava konsultti ja KUNTA-tulosryhmän päällikkö HAUS kehittämiskeskus Oy 1.2.2002–31.1.2006, tutkija ja erikoistutkija Tampereen yliopisto, Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö Sente 1.1.1998–31.1.2002, tutkija Tampereen yliopisto, Aluetieteen ja ympäristöpolitiikan laitos 1.9.1995–31.12.1997
 Keskeiset luottamustoimet: hallituksen jäsen Kustaa Hiekan säätiö 1.3.2015–

Mikko Rosenlund, s. 1955, kauppaneuvos, hallintotieteiden maisteri, eMBA, Nokia Tampereen Seudun Osuuspankin palvelukseen vuonna 1988, toimitusjohtaja 1.11.2010– Keskeinen työkokemus: kokemusta pankkialalta 35 vuotta
Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen puheenjohtaja Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen jäsen Tampereen Messut Oy, hallituksen jäsen Tampereen kaupunkilähetys ry, hallituksen jäsen Pirkanmaan OP-liitto ry 25.5.2018 asti

Tero Tuominiemi, s. 1976, KTM, OTM, eMBA, Tampere Tampereen Seudun Osuuspankin hallitus 27.11.2018– Keskeinen työkokemus: henkilöstö- ja hallintojohtaja Saarioinen Oy 1.10.2010–, lakimies Saarioinen Oy 14.8.2006–30.9.2010, konsernilakimies Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen Esikunta, Tampere 1.6.2005–13.8.2006, avustava lakimies Asaianajotoimisto Aminoff & Weissenberg Oy 1.8.2003–31.5.2005, notaari Tampereen käräjäoikeus 1.5.2002–30.4.2003 Keskeiset luottamustoimet: hallituksen jäsen Finla Oy 31.12.2018 asti, hallituksen jäsen Verhokartano Oy 11/2018 asti, hallituksen jäsen Herkku-Broiler Oy, hallituksen jäsen Buolas Invest Oy, toimitusjohtaja Arsaar Oy, hallituksen jäsen Kinnalan Taimisto Oy

Toimitusjohtaja

Mikko Rosenlund, kauppaneuvos, hallintotieteiden maisteri, eMBA, 63 v, Tampereen Seudun Osuuspankin palvelukseen vuonna 1988, toimitusjohtajaksi vuonna 2010

Johtoryhmän kokoonpano

Mikko Rosenlund, kauppaneuvos, hallintotieteiden maisteri, eMBA, toimitusjohtaja, 63 v, pankin palvelukseen vuonna 1988
Keskeinen työkokemus: kokemusta pankkialalta 35 vuotta
Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Tampereen Seudun Osuuspankki, hallituksen puheenjohtaja Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen jäsen Tampereen Messut Oy, hallituksen jäsen Tampereen Kaupunkilähetys ry, hallituksen jäsen Pirkanmaan OP-liitto ry 25.5.2018 asti

Kari Lepistö, varatuomari, oikeustieteen kandidaatti, eMBA, pankinjohtaja, 55 v, pankin palvelukseen vuonna 2008
Keskeinen työkokemus: varatoimitusjohtaja Sähköpeko Oy 2007–2008, toimitusjohtaja Sähköpeko Oy 2008, johtotehtävissä Nordeassa 1990–2007
Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Kauppaneuvos Kalle Kaiharin säätiö, hallituksen jäsen Antti ja Airi Soljan säätiö, hallituksen jäsen Aarre M. Mattisen säätiö, hallituksen varapuheenjohtaja lääkintöneuvos G. R. Idmanin ja ministeri K. G. Idmanin säätiö

Sari Pelli, kasvatustieteiden maisteri, henkilöstöjohtaja, 42 v, pankin palvelukseen vuonna 2012
Keskeinen työkokemus: Nokia Oyj Site HR Manager 2011–2012, Senior HR Consultant/HR Manager 2004–2011, HR/HRD Specialist 2000–2003
Keskeiset luottamustehtävät: koulutusvaliokunnan / osaamis- ja työelämävaliokunnan jäsen Tampereen kauppakamari

Tiina Sahamies, varatuomari, riskienhallintojohtaja, 59 v, pankin palvelukseen vuonna 1999
Keskeinen työkokemus: riskienhallintapäällikkö Tampereen Seudun Osuuspankki 2007–2011, lakimies- ja esimiestehtävissä Tampereen Seudun Osuuspankissa 1999–2007, lakimiestehtävissä Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:ssä 1994–1999, Tampereen Aluesäästöpankissa ja Suomen Säästöpankki SSP Oy:ssä 1984–1994
Keskeiset luottamustehtävät: laki- ja verovaliokunnan jäsen Tampereen kauppakamari, hallituksen varapuheenjohtaja Youth For Understanding YFU Finland ry

Jani Vilpponen, varatuomari, eMBA, varatoimitusjohtaja, 50 v, pankin palvelukseen vuonna 2011
Keskeinen työkokemus: sijoitusjohtaja, myyntijohtaja sekä konttorinjohtaja Merita/Nordea Tampere ja Helsinki 1995–2010

Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy, hallituksen jäsen Veronmaksajien Tampereen paikallisyhdistys, finanssivaliokunnan jäsen Tampereen kauppakamari, vaalivaliokunnan puheenjohtaja Tampereen kauppakamari, jäsenlautakunnan jäsen Tampereen Kauppaseura ry, hallituksen jäsen Varalan Säätiö, hallituksen jäsen Varalan Palvelut Oy

Kirsi Välimäki, Ylempi Ammattikorkeakoulututkinto (MBA), 53 v, pankinjohtaja, pankin palvelukseen vuonna 2000, johtoryhmän jäsen 1.4.2018 alkaen

Keskeinen työkokemus: konttorinjohtaja Suomen Posti Oy 1991–2000

Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Pirkan OP-Kiinteistökeskus

Johtoryhmän jäsen 31.3.2018 asti

Jari Pimiä, KTM, eMBA, pankinjohtaja, 52 v, pankin palvelukseen vuonna 2014

Keskeinen työkokemus: OP Ryhmässä vuodesta 1990, toimitusjohtaja Yläneen Osuuspankki ja Vammalan Seudun Osuuspankki 1997–2006, Keskisen alueen aluejohtaja Pohjola Vakuutus 2006–2013

Keskeiset luottamustehtävät: hallituksen jäsen Tampere Tunnetuksi ry, palveluvaliokunnan jäsen Tampereen kauppakamari

Tilintarkastajat

Tilintarkastusyhteisö Moore Stephens Rewinet Oy, jossa päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Jari Paloniemi

Muu tarkastustoiminta

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on avustaa yhtiön hallitusta ja johtoa toiminnan ohjauksessa, valvonnassa ja varmistamisessa suorittamalla toimintaan kohdistuvaa tarkastusta. Sisäisen tarkastuksen suorittama tarkastus on riippumatonta ja objektiivista arviointi- ja varmistus- sekä konsultointitoimintaa. Pääpaino on riskitekijöiden tunnistamisessa ja sisäisen valvonnan toimivuuden arvioinnissa. Sisäinen tarkastus raportoi tekemänsä tarkastukset pankin johdolle.

Tarkastukset toteutetaan hyvää sisäistä tarkastustapaa noudattaen. Hyvää tarkastustapaa linjaavat sisäistä tarkastusta koskevat The Institute of Internal Auditorsin sekä tietojärjestelmätarkastusta koskevat Information Systems Audit and Control Associationin julkaisemat ammattistandardit sekä eettiset säännöt.

Pankin sisäisen tarkastuksen ovat suorittaneet OP Ryhmän Sisäisen tarkastuksen tarkastajat.

Tulevaisuuden näkymät

Suhdannenäkymät ovat vaimenemassa, ja epävarmuus on lisääntynyt selvästi. Suurimmat riskit liittyvät kansainväliseen talouteen ja politiikkaan. Korkonäkymät ovat vakaat. EKP on ilmoittanut pitävänsä ohjaukorkonsa nykytasolla ainakin kesän 2019 ajan.

Pirkanmaan talouskasvun ennakoidaan jäävän jonkin verran vuoden 2018 kasvusta. Tampereen seutukunnan asukasmäärän ennakoidaan edelleen jatkavan kasvuaan maan sisäisen muuttoliikkeen seurauksena. Erityisesti Tampereen kaupungin asukasmäärän ennakoidaan kasvavan. Asuntokaupan ennustetaan jatkuvan samantasoisena kuin vuonna 2018.

Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä

Konsernin voitonjakokelpoiset varat (jakokelpoinen ylijäämä) 31.12.2018 olivat 147,4 miljoonaa euroa. Osuuspankin voitonjakokelpoiset varat (jakokelpoinen ylijäämä) olivat 152,1 miljoonaa, josta tilikauden voitto (ylijäämä) oli 16,7 miljoonaa euroa.

Tilikauden voitto (taseen osoittama ylijäämä) ehdotetaan käytettäväksi siten, että Tuotto-osuudelle maksetaan korkoa 3,25 prosenttia, eli yhteensä 6 420 330,50 euroa. Tilikauden voitosta (ylijäämästä) jää 10 319 720,12 euroa edellisten tilikausien voittovarojen tilille.

Osuuspankin taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Pankin maksukyky on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan pankin maksukykyä.

Tuloslaskelma ja tase

Tampereen Seudun Op konserni (573008KONS)

12 / 2018

12 / 2017

**KONSERNITILINPÄÄTÖS
TULOSLASKELMA**

KORKOTUOTOT	36 285 808,53	35 685 946,25
KORKOKULUT	-2 634 440,69	-3 564 957,48
KORKOKATE	33 651 367,84	32 120 988,77
TUOTOT OMAN PÄÄOMAN EHTOISISTA SIIJOITUKSISTA	14 468 662,41	14 748 923,84
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	300 000,00	300 000,00
Omistusyhteisyrietyksissä	0,00	0,00
Muista yrityksistä	14 168 662,41	14 448 923,84
PALKKIOTUOTOT	26 459 801,53	26 487 829,75
PALKKIOKULUT	-2 460 392,21	-2 938 420,19
ARVOPAPERIKAUPAN JA VALUUTTATOIMINNAN NETTOTUOTOT	66 225,46	164 309,04
Arvopaperikaupan nettotuotot	66 224,91	160 872,71
Valuuttatoiminnan nettotuotot	0,55	3 436,33
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	0,00	30 763,43
KÄYPÄÄN ARVOON KÄYVÄN ARVON RAHASTON KAUTTA KIRJATTUJEN RAHOITUSVAROJEN NETTOTUOTOT	0,00	0,00
SIIJOITUSKIINTEISTÖJEN NETTOTUOTOT	4 253 939,43	1 978 509,04
LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	967 560,97	2 702 620,04
HALLINTOKULUT	-36 006 715,22	-34 698 596,98
Henkilöstökulut	-13 955 104,68	-15 337 339,92
Palkat ja palkkiot	-12 694 616,14	-12 776 130,71
Henkilösivukulut	-1 260 488,54	-2 561 209,21
Eiäkekulut	-884 342,75	-2 088 020,58
Muut henkilösivukulut	-376 145,79	-473 188,63
Muut hallintokulut	-22 051 610,54	-19 361 257,06
POISTOT JA ARVONALENTUMISET KONSERNILIIKEARVOSTA	0,00	0,00
POISTOT JA ARVONALENTUMISET AINEELLISISTA JA AINEETOMISTA HYÖDYKKEISTÄ	-1 209 643,60	-2 368 439,39
LIIKETOIMINNAN MUUT KULUT	-6 881 332,34	-4 270 008,90
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	0,00	-563 460,26
ODOTETTAVISSA OLEVAT LUOTTOTAPPIOT JAKSOTETTUUN HANKINTAMENOON KIRJATUISTA RAHOITUSVAROISTA	-633 276,14	0,00
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	32 676 198,13	33 395 018,19
TULOVEROT	-3 644 431,59	-3 868 895,51
Tilikauden verot	-524 357,20	-3 024 305,98
Aikaisempien tilikausien verot	18 121,33	-3 333,27
Laskennallinen vero	-3 138 195,72	-841 256,26
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (-TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	29 031 766,54	29 526 122,68
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (-TAPPIO) VÄHEMMISTÖN OSUUDEN JÄLKEEN	29 031 766,54	29 526 122,68
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	29 031 766,54	29 526 122,68

Tampereen Seudun Op konserni (573008KONS)

12 / 2018

12 / 2017

TASE		
VASTAAVAA		
KÄTEISET VARAT	1 801 868,01	3 108 930,25
SAAMISET LUOTTOLAITOKSILTA	336 164 618,13	378 729 371,71
Vaadittaessa maksettavat	9 287 182,10	83 685 864,39
Muut	326 877 436,03	295 043 507,32
SAAMISET YLEISÖLTÄ JA JULKISYHTEISÖILTÄ	3 012 305 545,04	2 665 436 593,00
Muut	3 012 305 545,04	2 665 436 593,00
SAAMISTODISTUKSET	69 999 308,17	10 049,20
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Muilta	69 999 308,17	10 049,20
OSAKKEET JA OSUUDET	325 048 717,23	324 687 414,48
OSAKKEET JA OSUUDET SAMAAKONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ	339 482,01	339 482,01
FVPL/ JOHDANNAISSOPIMUKSET	8 843 217,23	5 431 813,35
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0,00	54 506,00
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	54 506,00
AINEELLISET HYÖDYKKEET	58 898 448,56	70 884 643,64
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	31 233 843,81	39 499 907,73
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet	26 109 578,71	29 550 327,80
Muut aineelliset hyödykkeet	1 555 026,04	1 834 408,11
OSAKE-, SIOJITUSOSUUSANTI- JA KANTARAHASTOANTISAAMISET	0,00	0,00
MUUT VARAT	2 778 301,82	3 128 732,57
SIIRTOSAAMISET JA MAKSETUT ENNAKOT	6 409 394,98	5 678 647,67
LASKENNALLISET VEROSAAMISET	1 072 214,71	1 397 416,33
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 823 661 115,89	3 458 887 600,21

Tampereen Seudun Op konserni (573008KONS)

12 / 2018

12 / 2017

VASTATTAVAA

VIERAS PÄÄOMA	3 337 171 829,16	3 007 611 217,41
VELAT LUOTTOLAITOKSILLE	552 805 337,41	381 092 176,65
Luottolaitoksille	552 805 337,41	381 092 176,65
Vaadittaessa maksettavat	84 805 337,41	392 176,65
Muut	468 000 000,00	380 700 000,00
VELAT YLEISÖLLE JA JULKISYHTEISÖLLE	2 726 579 602,16	2 576 803 446,66
Talletukset	2 726 458 353,55	2 576 638 032,96
Vaadittaessa maksettavat	2 684 683 136,09	2 521 639 792,23
Muut	41 775 217,46	54 998 240,73
Muut velat	121 248,61	165 413,70
Vaadittaessa maksettavat	3 874,23	2 126,01
Muut	117 374,38	163 287,69
JOHDANNAISSOPIMUKSET JA MUUT KAUPANKÄYNTITARKOITUKSESSA PIDETTÄVÄT VELAT	8 916 286,58	4 017 156,13
MUUT VELAT	4 007 770,89	4 274 819,27
Muut velat	2 926 521,83	3 508 029,27
Pakolliset varaukset	1 081 249,06	766 790,00
SIIRTOVELAT JA SAADUT ENNAKOT	14 891 724,73	14 830 814,59
Muut	0,00	0,00
LASKENNALLISET VEROVELAT	29 971 107,39	26 592 804,11
OMA PÄÄOMA JA VÄHEMMISTÖN OSUUS	486 489 286,74	451 276 382,80
Osake- ja osuuspääoma	224 223 250,00	212 647 223,85
Osakepääoma	0,00	0,00
Jäsenosuudet	10 728 650,00	10 279 023,85
Lisäosuudet	0,00	0,00
Tuotto-osuudet	213 494 600,00	202 368 200,00
Ylikurssirahasto	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut sidotut rahastot	4 684 821,69	2 645 410,16
Vararahasto	831 755,08	831 755,08
Käyvän arvon rahasto	3 853 066,61	1 813 655,08
Rahavirran suojausrahasto	4 816 333,26	2 267 068,86
Laskennalliset verot rahavirran suojauksesta	-963 266,65	-453 413,78
Yhtiöjärjestyksen / sääntöjen mukaiset rahastot	0,00	0,00
Muut rahastot	0,00	0,00
Vapaat rahastot	2 555 334,70	2 555 334,70
Muut rahastot	2 555 334,70	2 555 334,70
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	225 994 113,80	203 902 291,40
Tilikauden voitto tai tappio	29 031 766,54	29 526 122,68
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 823 661 115,89	3 458 887 600,21
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET		
ASIAKKAAN PUOLESTA KOLMANNEN HYVÄKSI ANNETUT SITOUMUKSET	94 158 902,49	74 136 073,54
Takaukset ja pantit	94 158 902,49	74 136 073,54
ASIAKKAAN HYVÄKSI ANNETUT PERUUTTAMATTOMAT SITOUMUKSET	480 775 471,88	284 593 511,60
Muut	480 775 471,88	284 593 511,60
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUMUKSET YHTEENSÄ	574 934 374,37	358 729 585,14

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TULOSLASKELMA	1.1. - 31.12.2018	1.1. - 31.12.2017
Korkotuotot	36 481 861,01	35 922 765,19
Korkokulut	2 634 398,91	3 562 502,31
KORKOKATE	33 847 462,10	32 360 262,88
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	14 468 662,41	14 748 923,84
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	300 000,00	300 000,00
Muista yrityksistä	14 168 662,41	14 448 923,84
Palkkiotuotot	26 459 831,53	26 487 859,75
Palkkiokulut	2 460 356,95	2 938 420,19
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	66 225,46	164 309,04
Arvopaperikaupan nettotuotot	66 224,91	160 872,71
Valuuttatoiminnan nettotuotot	0,55	3 436,33
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	0,00	30 763,43
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	4 117 833,06	1 799 460,64
Liiketoiminnan muut tuotot	900 547,32	2 625 552,23
Hallintokulut	36 006 715,22	34 698 596,98
Henkilöstökulut	13 955 104,68	15 337 339,92
Palkat ja palkkiot	12 694 616,14	12 776 130,71
Henkilösivukulut	1 260 488,54	2 561 209,21
Eläkekulut	884 342,75	2 088 020,58
Muut henkilösivukulut	376 145,79	473 188,63
Muut hallintokulut	22 051 610,54	19 361 257,06
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	366 059,36	1 533 017,27
Liiketoiminnan muut kulut	6 827 387,84	4 308 681,53
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	0,00	519 111,53
Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatusta rahoitusvaroista	633 276,14	0,00
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	33 566 766,37	34 219 304,31
Tilinpäätössiirrot	16 300 000,00	7 374 000,00
Tuloverot	526 715,75	2 536 071,77
Tilikauden verot	524 357,20	3 024 305,98
Aikaisempien tilikausien verot	-18 121,33	3 333,27
Laskennallinen vero	20 479,88	-491 567,48
VARSINAISEN TOIMINNAN VOITTO (TAPPIO) VEROJEN JÄLKEEN	16 740 050,62	24 309 232,54
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	16 740 050,62	24 309 232,54

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI

OSUUSPANKIN TASE	31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		
Käteiset varat	1 801 868,01	3 108 930,25
Saamiset luottolaitoksilta	336 164 618,13	378 729 371,71
Vaadittaessa maksettavat	9 287 182,10	83 685 864,39
Muut	326 877 436,03	295 043 507,32
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 028 091 424,07	2 683 188 541,85
Muut	3 028 091 424,07	2 683 188 541,85
Saamistodistukset	69 999 308,17	10 049,20
Muilta	69 999 308,17	10 049,20
Osakkeet ja osuudet	325 048 717,23	324 687 414,48
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	339 482,01	339 482,01
Johdannaissopimukset	8 843 217,23	5 431 813,35
Aineettomat hyödykkeet	0,00	54 506,00
Aineelliset hyödykkeet	47 404 645,59	56 382 190,20
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	15 453 081,81	21 656 763,05
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	30 956 351,24	33 527 125,60
Muut aineelliset hyödykkeet	995 212,54	1 198 301,55
Muut varat	2 860 189,34	3 128 732,57
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	6 235 662,91	5 492 541,03
Laskennalliset verosaamiset	0,00	453 309,64
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 826 789 132,69	3 461 006 882,29
VASTATTAVAA		
VIERAS PÄÄOMA		
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	381 092 176,65
Luottolaitoksille	552 805 337,41	381 092 176,65
Vaadittaessa maksettavat	84 805 337,41	392 176,65
Muut	468 000 000,00	380 700 000,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 727 468 678,66	2 577 393 213,42
Talletukset	2 727 347 430,05	2 577 227 799,72
Vaadittaessa maksettavat	2 685 572 212,59	2 522 229 558,99
Muut	41 775 217,46	54 998 240,73
Muut velat	121 248,61	165 413,70
Vaadittaessa maksettavat	3 874,23	2 126,01
Muut	117 374,38	163 287,69
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	8 916 286,58	4 017 156,13
Muut velat	3 981 554,47	4 235 797,81
Muut velat	2 900 305,41	3 469 007,81
Pakolliset varaukset	1 081 249,06	766 790,00
Siirtovelat ja saadut ennakot	14 598 162,61	14 603 092,75
Laskennalliset verovelat	176 569,29	44 089,87
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 307 946 589,02	2 981 385 526,63
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	137 785 374,35	121 485 374,35
Verotusperusteiset varaukset	137 785 374,35	121 485 374,35
OMA PÄÄOMA		
Osuuspääoma	224 223 350,00	212 647 323,85
Jäsenosuudet	10 728 750,00	10 279 123,85
Tuotto-osuudet	213 494 600,00	202 368 200,00
Muut sidotut rahastot	4 684 821,69	2 645 410,16
Vararahasto	831 755,08	831 755,08
Käyvän arvon rahasto	3 853 066,61	1 813 655,08
Vapaat rahastot	2 555 334,70	2 555 334,70
Muut rahastot	2 555 334,70	2 555 334,70
Edellisten tilikausien voitto (tappio)	132 853 612,31	115 978 680,06
Tilikauden voitto (tappio)	16 740 050,62	24 309 232,54
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	381 057 169,32	358 135 981,31
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	3 826 789 132,69	3 461 006 882,29
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET		
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	94 158 902,49	74 136 073,54
Takaukset ja pantit	94 158 902,49	74 136 073,54
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	480 775 471,88	284 593 511,60
Muut	480 775 471,88	284 593 511,60
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKUKSET YHTEENSÄ	574 934 374,37	358 729 585,14

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI
Konsernin rahoituslaskelma

2018

2017

LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA

Kauden voitto	29 031 766,54	29 526 122,68
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	-7 371 311,27	-6 740 613,84

LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+) **-438 271 036,75** **-210 256 791,32**

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-101 833 928,71	-117 048 072,36
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-363 393 377,05	-93 699 928,31
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	20 110 125,00	-10 125,00
Osakkeet ja osuudet	-296 085,34	3 951,86
Johdannaissopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	6 118 919,27	440 428,97
Muut varat	1 023 310,08	56 953,52

LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-) **320 886 009,34** **184 017 101,14**

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	171 713 160,76	-5 118 859,57
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	149 776 155,50	189 070 738,27
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-603 306,92	65 222,44
Maksetut tuloverot	-1 947 064,17	-3 115 088,22
Saadut osingot	14 468 662,41	14 748 923,84

A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **-83 202 973,90** **8 179 654,28****INVESTOINTIEN RAHAVIRTA**

Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-641 650,28	-342 346,51
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	2 935 402,22	558 786,57

B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **2 293 751,94** **216 440,06****RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT**

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	20 640 700,00	25 607 999,10
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-9 064 673,85	-7 396 221,42
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-6 372 549,23	-5 993 051,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00

C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **5 203 476,92** **12 218 726,68****D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN** **0,51** **5,31****RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)** **-75 705 744,53** **20 614 826,33**

RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA	86 794 794,64	66 179 968,31
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	11 089 050,11	86 794 794,64
RAHAVAROJEN MUUTOS	-75 705 744,53	20 614 826,33

Saadut korot	36 544 688,48	36 005 929,44
Maksetut korot	2 904 533,25	3 296 945,67

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	-65 293,21	75,80
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-0,51	-5,31
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	0,00	0,00
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	1 843 065,42	3 209 171,16
Maksuohjelmamuutosten voitot ja tappiot luotoista	0,00	0,00
Saamisten arvonalentumiset	669 753,94	588 928,93
Muut	-10 389 873,66	-10 317 266,24
	<hr/>	<hr/>
<u>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</u>		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-150 282,93	-221 518,18
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	721 319,68	0,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	<hr/>	<hr/>
	571 036,75	-221 518,18
Oikaisut yhteensä	-7 371 311,27	-6 740 613,84
Rahavarat		
Käteiset varat	1 801 868,01	3 108 930,25
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	9 287 182,10	83 685 864,39
	<hr/>	<hr/>
Rahavarat yhteensä	11 089 050,11	86 794 794,64

TAMPEREEN SEUDUN OSUUSPANKKI
Rahoituslaskelma
2018**2017****LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA**

Kauden voitto	16 740 050,62	24 309 232,54
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	4 172 047,40	-2 339 591,47

LIIKETOIMINNAN VAROJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+) **-437 702 586,02** **-209 514 214,81**

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	-101 833 928,71	-117 048 072,36
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-361 427 307,23	-91 675 020,15
Leasingkohteet	0,00	0,00
Saamistodistukset	20 110 125,00	-10 125,00
Osakkeet ja osuudet	-296 085,34	3 951,86
Johdannaissopimukset	0,00	0,00
Sijoituskiinteistöt	4 815 562,27	-786 677,89
Muut varat	929 047,99	1 728,73

LIIKETOIMINNAN VELKOJEN LISÄYS (+) TAI VÄHENNYS (-) **321 132 283,84** **184 160 266,20**

Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	171 713 160,76	-5 118 859,57
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	150 075 465,24	189 198 961,35
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	0,00	0,00
Muut velat	-656 342,16	80 164,42
Maksetut tuloverot	-1 947 064,17	-3 115 088,22
Saadut osingot	14 468 662,41	14 748 923,84

A. LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **-83 136 605,92** **8 249 528,08****INVESTOINTIEN RAHAVIRTA**

Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	0,00	0,00
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	0,00	0,00
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-708 018,26	-412 236,22
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	2 935 402,22	558 786,57

B. INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **2 227 383,96** **146 550,35****RAHOITUKSEN RAHAVIRRAT**

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	0,00	0,00
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	0,00	0,00
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset	20 640 700,00	25 607 999,10
Osuus- ja osakepääoma, vähennykset	-9 064 673,85	-7 396 205,51
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot	-6 372 549,23	-5 993 051,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset lisäykset	0,00	0,00
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0,00	0,00

C. RAHOITUKSEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ **5 203 476,92** **12 218 742,59****D. VALUUTTAKURSSIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS RAHAVAROIHIIN** **0,51** **5,31****RAHAVAROJEN NETTOMUUTOS (A+B+C+D)** **-75 705 744,53** **20 614 826,33**

RAHAVARAT TILIKAUDEN ALUSSA	86 794 794,64	66 179 968,31
RAHAVARAT TILIKAUDEN LOPUSSA	11 089 050,11	86 794 794,64
RAHAVAROJEN MUUTOS	-75 705 744,53	20 614 826,33

Saadut korot	36 740 740,96	36 243 452,95
Maksetut korot	2 904 491,47	3 294 490,50

Kauden voittoon tehdyt oikaisut

Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	-65 293,21	75,80
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	-0,51	-5,31
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	0,00	0,00
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	16 504 139,93	8 943 017,27
Maksuohjelmamuutosten voitot ja tappiot luotoista	0,00	0,00
Saamisten arvonalentumiset	669 753,94	588 928,93
Muut	-13 507 589,50	-11 650 089,98
	<hr/>	<hr/>
	3 601 010,65	-2 118 073,29
<u>Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa</u>		
Myyntivoitot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-150 282,93	-221 518,18
Myyntitappiot , investointien rahavirtaan kuuluva osuus	721 319,68	0,00
Maksetut bonukset omistajajäsenille	0,00	0,00
	<hr/>	<hr/>
	571 036,75	-221 518,18
Oikaisut yhteensä	4 172 047,40	-2 339 591,47
Rahavarat		
Käteiset varat	1 801 868,01	3 108 930,25
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	9 287 182,10	83 685 864,39
	<hr/>	<hr/>
Rahavarat yhteensä	11 089 050,11	86 794 794,64

OSUUSPANKIN TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

1.1 YLEISTÄ

Osuuspankki on jäsentensä omistama osuuskuntamuotoinen talletuspankki, joka harjoittaa toimialueellaan paikallista vähittäispankkitoimintaa.

Osuuspankki on osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunnan jäsenluottolaitos. OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä ja ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.2 KESKINÄINEN VASTUU JA OP RYHMÄ

Pankki- ja vakuutustoimintaa harjoittava osuuspankkien yhteenliittymä (jäljempänä OP Ryhmä) on osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista sekä talletuspankkien yhteenliittymästä annetuissa laeissa määritelty taloudellinen kokonaisuus, jossa OP Osuuskunta ja sen jäsenluottolaitokset vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Osuuspankki yhdistellään OP Ryhmän tilinpäätökseen. Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa, minkä vuoksi OP Ryhmälle on määritelty tekninen emoyhtiö. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. OP Ryhmän osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuismaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta.

Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510, Helsinki.

1.3 LAATIMISPERUSTA

Osuuspankin tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan rahoitussektorin kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevan määräys- ja ohjekokoelman mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP Osuuskunta antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi. Jäljempänä kuvatut tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ovat yhteneväiset kaikille OP Osuuskunnan jäsenosuuspankeille. Kuitenkaan jäsenosuuspankilla ei välttämättä ole kaikkia laatimisperiaatteissa lueteltuja eriä.

Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Rahoitusinstrumenttien laatimisperiaatteet on esitetty vertailuvuodelta 2017 kohdassa 1.5.2 ja IFRS 9 -standardin mukaisesti vuodelta 2018 kohdissa 1.5.3-1.5.7.

1.4 YHDISTELYPERIAATTEET

1.4.1 Konsernitilinpäätöksen laajuus

Osuuspankin konsernin muodostaa emo-osuuspankki ja sen tytäryritykset. Tytäryritykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy, kun konserni omistaa yli puolet äänivallasta tai sillä on muutoin määräysvalta. Tytäryritysten tilinpäätökset yhdistellään hankintamenetelmällä. Osakkuusyrietykset, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Huomattava vaikutusvalta

toteutuu, kun konserni omistaa 20 – 50 prosenttia yrityksen äänivallasta, tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta, muttei määräysvaltaa.

Merkitykseltään vähäiset tytär- ja osakkuusyrietykset jätetään yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen. Tällaisia ovat tytär- ja osakkuusyrietykset, joiden taseen loppusumma on vähemmän kuin yksi prosentti emoyrityksen taseen loppusummasta ja vähemmän kuin 10 miljoonaa euroa. Jos konsernin tällaisen tytär- tai osakkuusyrietyksen taseen loppusumma laskettuna yhteen muiden sellaisten konserniin kuuluvien tytär- ja osakkuusyrietysten taseiden loppusummien kanssa on vähintään viisi prosenttia konsernitaseen loppusummasta, yhdistellään se konsernitilinpäätökseen.

Tilikauden aikana hankitut tytär- ja osakkuusyrietykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen hankintahetkestä lähtien. Tilikauden aikana myydyt tytär- ja osakkuusyrietykset yhdistellään myyntihetkeen asti.

1.4.2 Konsolidointi

Tytäryritysten hankintamenot eliminoidaan hankintahetken taseen mukaisia omia pääomia vastaan. Hankintahetken oman pääoman määrän ylittävä tai allittava osuus hankintamenosta esitetään taseessa konserniliikearvona tai konsernireservinä siltä osin kuin niitä ei ole kohdistettu omaisuus- tai velkaerien lisäykseksi tai vähennykseksi. Konserniliikearvo poistetaan pääsääntöisesti viiden vuoden kuluessa suunnitelman mukaan.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa eliminoidaan konsernin sisäiset liiketapahtumat, sisäiset katteet, sisäinen voitonjako sekä keskinäiset saamiset ja velat. Vähemmistön osuus erotetaan tuloksesta ja omasta pääomasta ja esitetään omana eränään tuloslaskelmassa ja taseessa omassa pääomassa. Vähemmistön osuus tytäryhtiön kiinteistöistä esitetään muissa kiinteistöissä.

Osakkuusyrietyksistä konsernituloslaskelmaan sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus näiden yritysten tilikauden voitosta tai tappiosta ja esitetään tuloslaskelmassa omana eränään rivillä Osuus osakkuusyrietyksen tuloksesta. Tuloksessa huomioidaan myös osakkuusyrietyksen poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos laskennallisella verovelalla vähennettynä. Konsernitaseessa osakkuusyrietyksen hankintameno ja konsernin edellisen tilikauden tulokseen ja tilikauden tulokseen lisätään tai vähennetään konsernin osuus hankinnan jälkeisistä muutoksista nettovarallisuudesta.

Konserniin kuuluva kiinteistöyhtiö voi jättää erillistilinpäätöksessään tekemättä suunnitelman mukaiset poistot. Konsernitilinpäätöksessä poistot oikaistaan suunnitelman mukaisiksi.

1.5 RAHOITUSINSTRUMENTIT

1.5.1 Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuvassa tavanmukaisessa liiketoimessa.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrittämisessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään viimeaikaisten toteutuneiden markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

1.5.2 Luokittelu ja arvostaminen vertailuvuonna 2017

Rahoitusinstrumentit luokitellaan neljään ryhmään: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja –velat voivat jakaantua kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat.

Rahoitusvarojen kirjaamisperusteena käytetään kaupantekopäivää. Rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin on lakannut.

Saamisen hankintamenoksi kirjataan käypä arvo, joka pääsääntöisesti on se määrä, joka siitä on hankintahetkellä maksettu. Hankintamenoon sisällytetään transaktiomenot, jotka kohdistuvat lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen transaktiomenot kirjataan kuluksi hankintahetkellä.

1.5.2.1 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat ja –velat vertailuvuonna 2017

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset sekä osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävinä käsitellään myös kaikki johdannaissopimukset, paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaiset ja takaussopimusjohdannaiset.

1.5.2.2 Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat vertailuvuonna 2017

Tilinpäätökseen voidaan tietyin edellytyksin merkitä käypään arvoon myös muita tietyt ehdot täyttäviä rahoitusvaroja ja –velkoja, jos päätös näiden erien pysyvistä käypään arvoon merkitsemisestä tehdään tällaista erää ensimmäistä kertaa kirjanpitoon merkittäessä. Osuuspankissa tähän erään voidaan merkitä vain sellainen rahoitusvaroihin kuuluva instrumentti, johon liittyy yksi tai useampi sellainen kytketty johdannainen, joka kirjanpidossa muutoin pitäisi esittää erillään tästä instrumentista ja arvostaa käypään arvoon.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja –velat arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset sekä myyntitulokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

1.5.2.3 Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset vertailuvuonna 2017

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka erääntyvät määrättynä päivänä ja jotka on hankittu aikomuksella ja kyvyllä pitää eräpäivään saakka. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset kirjataan alun perin käypään arvoon, johon lisätään transaktiomenot. Myöhemmin ne arvostetaan kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaerä kirjataan arvopaperin kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Mikäli on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että eräpäivään pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan joukkovelkakirjan arvo on alentunut, kirjataan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.5.2.4 Lainat ja muut saamiset vertailuvuonna 2017

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka ovat osuuspankin myöntämiä luottoja ja niihin rinnastettavia rahoitussopimuksia sekä noteeraamattomia saamistodistuksia.

Lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä. Jos lainan tai saamisen arvo on tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta alhaisempi kuin jaksotettu hankintamenu, arvostetaan se arvonalentumistappiolla vähennettyyn jaksotettuun hankintamenuon.

Lainoista ja muista saamisista kirjataan saamiskohtaisia ja saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä siitä, että saamista ei saada perityksi täysimääräisesti.

Saamisen arvo on alentunut, jos sen arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvo – vakuus huomioon otettuna – ovat pienemmät kuin luoton pääoman ja maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä efektiivisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Tulosvaikutteisesti kirjattavan arvonalentumistappion suuruus on lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotus.

Arvonalentumisen arviointiprosessi on kaksivaiheinen. Arvonalentumista arvioidaan saamiskohtaisesti yksittäin merkittävistä lainoista ja saamisista. Jos lainoja ja muita saamisista ei tarkastella saamiskohtaisesti, ne tulevat saamisryhmäkohtaisen arvonalennuslaskennan piiriin. Ryhmäkohtaisena arvonalentumisena kirjataan syntyneet mutta ei vielä raportoidut tappiot, joita ei vielä voida kohdistaa tietyille asiakaslainalle. Ryhmäkohtainen arvonalentuminen perustuu taloudellisen pääomavaateen laskennassa käytettävään tilastolliseen malliin. Mallissa saamiset ryhmitellään luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin. Ryhmäkohtaisen arvonalentuminen lasketaan odotetun tappion perusteella, jonka lisäksi laskennassa huomioidaan vakuuksien diskonttatut nykyarvot. Lisäksi mallissa arvioidaan tappion synnyttävän tapahtuman ajankohtaa ns. havainnointiviiveen avulla.

Jos luoton maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy ja vakavuusaste luokitellaan sisäisellä asteikolla. Osa maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Joissakin tapauksissa asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä johtuen annetaan myönnytys lainaehtoihin esim. lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi tai muu luoton uudelleenjärjestely, jolla pyritään turvaamaan asiakkaan maksukyky ja rajoittamaan vastuiden luottoriskiä. Maksusuunnitelman muutokset, jotka johtuvat asiakkaan heikentyneestä maksukyvyistä vaikuttavat yhdessä muiden kriteerien kanssa asiakkaan luottoluokitusta heikentävästi ja siten lisäävät ryhmäkohtaisen arvonalennuksen määrää. Korkeimman vakavuusasteen maksusuunnitelman muutoksella on vaikutus myös luoton ohjautumiseen saamiskohtaisen

arvonalentumistestauksen piiriin. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen kirjaamisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina poistetaan taseesta, kun kaikki perintätoimet on suoritettu loppuun, tai taseesta poiskirjaamisesta on tehty muutoin erillinen päätös. Taseesta poiskirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

Mikäli on saatu objektiivista näyttöä saamiskohtaisen arvonalentumisen testauksessa aiemmin mukana olleen asiakkaan maksukyvyyn palautumisesta, arvonalentumisen määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyyn parantumisesta aiheutuneet muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.5 Myytävissä olevat rahoitusvarat vertailuvuonna 2017

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen ryhmiin. Myytävissä olevat rahoitusvarat muodostuvat pääasiassa saamistodistuksista, pitkäaikaisista osakesijoituksista ja muista toiminnalle välttämättömistä osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Silloin kun käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Käyvän arvon muutokset kirjataan oman pääoman Käyvän arvon rahastoon, josta ne kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, kun omaisuuserä myydään, saamistodistus erääntyy tai sen arvon on todettu alentuneen. Samaan tuloslaskelman erään kirjataan myös näiden rahoitusvarojen myyntitulokset.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintameno. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltujen rahoitusvarojen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan.

1.5.2.6 Muut rahoitusvelat vertailuvuonna 2017

Muut rahoitusvelat luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvelat. Velka merkitään taseeseen arvoon, joka siitä on hankintahetkellä saatu. Velan nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Vastaeä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.5.3 Arvostusmenetelmät vuonna 2018

1.5.3.1 Jaksotettu hankintameno

Jaksotettu hankintameno on se määrä, johon rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka on arvostettu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, vähennettynä lyhennyksillä, lisättynä tai vähennettynä alkuperäisen määrän ja erääntyvän määrän välisen erotuksen kertyneillä, efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketuilla jaksotuksilla ja, kun on kyse rahoitusvaroista, oikaistuna tappiota koskevalla vähennyserällä.

Efektiiivisen koron menetelmää käyttäen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan odotettavissa olevana voimassaoloaikana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräisen kirjanpitoarvon tai rahoitusvelan jaksotetun hankintamenon suuruiseksi. Efektiiivistä korkoa laskettaessa rahavirrat arvioidaan ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot ilman odotettavissa olevia luottotappioita ("ECL"). Laskelma sisältää kaikki sellaiset sopimusehdot välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- tai alikurssit. Palkkioita, jotka ovat kiinteä osa rahoitusinstrumentin korkoa, ovat esim. lainan nostoon liittyvät toimisto- ja järjestelypalkkiot, ja ne jaksotetaan rahoitusinstrumentin odotettavissa olevalle juoksuajalle tai lyhyemmälle ajanjaksolle, jos se on asianmukaista. Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiiivistä korkoa, käsitellään kirjanpitolain mukaisesti ja näitä ovat esim. lainan hoitoon liittyvät maksut.

Arvioituihin rahavirtoihin sisällytetään odotettavissa olevat luottotappiot, kun lasketaan luottoriskillä oikaistua efektiiivistä korkoa rahoitusvaroilta, joiden katsotaan alkuperäisenä kirjaamisajankohtana olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (ns. "POCI").

Korkotuotot

Korkotuotot on laskettu soveltamalla efektiiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräiseen kirjanpitoarvoon, paitsi silloin kun kyseessä ovat:

- a) ostetut tai alun perin myönneetyt luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneet rahoitusvarat, joiden osalta sovelletaan luottoriskillä oikaistua efektiiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenuon
- b) rahoitusvarat, jotka eivät ole ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja, mutta joista on myöhemmin tullut luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (tai jotka ovat vaiheessa 3). Näiden rahoitusvarojen osalta sovelletaan efektiiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenuon (eli nettomääräiseen kirjanpitoarvoon odotettavissa olevan luottotappion vähentämisen jälkeen).

1.5.3.2 Alkuperäinen kirjaaminen ja arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä arvostetaan rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Välittömästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen rahoitusvarasta kirjataan odotettavissa olevia luottotappioita koskeva vähennyserä, jos rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenuon tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta. Tämä aiheuttaa tuloslaskelmaan kirjanpidollisen tappion äskettäin myönneetyistä tai äskettäin ostetuista rahoitusvaroista.

1.5.4 Rahoitusvarojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Osuuspankki on luokitellut 1.1.2018 alkaen rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat
- Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat
- Jaksotettuun hankintamenuon kirjattavat.

1.5.4.1 Luotot ja saamistodistukset

Luottojen ja saamistodistusten luokittelu ja myöhempi arvostaminen riippuvat seuraavista tekijöistä:

- a) Osuuspankin liiketoimintamallista rahoitusvarojen hallinnoinnissa
- b) rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista.

Näiden tekijöiden perusteella Osuuspankki luokittelee luotot ja saamistodistukset kolmeen seuraavaan arvostusryhmään:

- 1) Jaksotettuun hankintamenuon arvostettavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen

keräämiseksi, ja jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Erän kirjanpitoarvo sisältää odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän ja korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmällä korkotuottoihin.

- 2) Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja ja myymällä rahoitusvaroja. Lisäksi sopimusehdoissa määrätään tietyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Muutokset käyvässä arvossa kirjataan käyvän arvon rahastoon. Arvon alentumisvoitot tai -tappiot sekä valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Kun rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, siirretään käyvän arvon rahastoon kertynyt voitto tai tappio luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi eräksi käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen nettotuottoihin. Efektiivisen koron menetelmää käyttäen laskettu korko kirjataan korkotuottoihin.
- 3) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia rahoitusvaroja pidetään kaupankäyntitarkoituksessa tai kun rahoitusvara ei täytä jaksotettuun hankintahintaan tai käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien kriteereitä. Voitot ja tappiot kirjataan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Liiketoimintamalli

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, miten Osuuspankki hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. Osuuspankissa liiketoimintamallin ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat pelkästään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä vai sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä sekä rahavirroista, jotka saadaan myymällä rahoitusvara, vai onko kyseessä kaupankäynti. Kaupankäyntiliiketoimintamalliin kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintamallia arvioidessaan Osuuspankki ottaa huomioon tulevat toimenpiteet liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi. Arviointiin kuuluu aikaisempi kokemus rahavirtojen keräämisestä, kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille, kuinka riskejä hallitaan ja kuinka liiketoiminnan johtajia palkitaan. Esimerkiksi Osuuspankin myöntämiä asuntoluottoja pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi.

Rahavirtaominaisuudet

Silloin kun Osuuspankin liiketoimintamalli on muu kuin kaupankäynti, Osuuspankki arvioi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa. Perustyyppisessä lainanhoitojärjestelyssä sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua ("SPPI"), jossa koron merkittävimmät osatekijät ovat korvaus rahan aika-arvosta, luottoriskistä, lainanantoon liittyvistä riskeistä ja voittomarginaalista. Valtaosa Osuuspankin rahoitusvaroista on perustyyppisiä lainanantojärjestelyjä.

Osuuspankin kaikki henkilöasiakkaille myönnettyt luotot ja osa yritysasiakkaiden luotoista sisältävät mahdollisuuden ennaikaiseen takaisinmaksuun. Ehdot ovat kuitenkin yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa, koska ennen eräpäivää maksettava määrä vastaa sopimuksen mukaista nimellismäärää ja kertynyttä (mutta maksamatonta) sopimuksen mukaista korkoa, joka voi sisältää lisäkorvauksen sopimuksen ennaikaisesta päättämisestä.

Saamistodistusten rahavirtaominaisuudet testataan Bloombergin SPPI-työkalulla, jonka antaman palautteen pohjalta joko hyväksytään tai hylätään SPPI testi. Menetelmä tunnistaa sopimusehdoista useita eri elementtejä jotka vaikuttavat siihen täyttyykö SPPI-määrittely.

Silloin kun sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat alttiina esim. osakkeiden hintojen tai lainanottajan taloudellisen tuloksen muutoksille, ei kyseessä ole perustyyppinen lainanantojärjestely, ja tällaiset rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Tyypillisesti tällaisia ovat erilaiset rahastosijoitukset, jotka eivät täytä oman pääoman määritelmää IAS 32:n mukaisesti liikkeeseenlaskijan tilinpäätöksessä.

Rahoitusvaroihin sisältyviä kytkettyjä johdannaisia ei eroteta pääsopimuksesta vaan ne huomioidaan sopimukseen perustuvien rahavirtojen kokonaisarvioinnissa.

Jos rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettua liiketoimintamallia muutetaan, voidaan rahoitusvaroja joutua uudelleenluokittelemaan. Uudelleenluokittelua sovelletaan ei-takautuvasti luokittelun muutospäivästä lähtien. Tällaisia muutoksia odotetaan tapahtuvan hyvin harvoin.

1.5.4.2 Oman pääoman ehtoiset instrumentit

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat instrumentteja, jotka osoittavat oikeutta osuuteen yhtiön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Tyypillisesti tällaisia ovat osakesijoitukset.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, paitsi silloin kun Osuuspankki on tehnyt alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattoman valinnan, jonka mukaan tietyt kaupankäyntiliiketoimintaan kuulumattomat sijoitukset oman pääoman ehtoisiin instrumentteihin, jotka muutoin arvostettaisiin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, käsitellään siten, että käyvän arvon myöhemmät muutokset esitetään käyvän arvon rahastossa. Tällaisia sijoituksia ovat osuuspankin strategiset sijoitukset osuuspankkien keskusyhteisö OP Osuuskunnan osuuspääomaan (lisäosuudet ja jäsenosuudet), joiden nimellisarvo vastaa käypää arvoa. Näiden sijoituksista ei muodostu myyntivoittoja tai tappioita. Osuuspääoman korot kirjataan tuottoihin oman pääoman ehtoisista sijoituksista. Maksettavan koron määrä vahvistetaan vuosittain OP Osuuskunnan Osuuskuntakokouksessa. Osingot kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä oman pääoman ehtoisista sijoituksista kirjataan myös tuloslaskelman erään tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista.

1.5.4.3 Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Maksusuunnitelman muutoksia tehdään normaaliin asiakassuhteen hoitoon kuuluvana toimenpiteenä, mutta myös tilanteissa, joissa asiakkaan maksukyky on heikentynyt. Tällöin heikentyneestä maksukyvystä joudutaan antamaan myönnytys lainaehtoihin – esimerkiksi lyhennysvapaa – rajoitetuksi ajaksi. Yleensä näissä tilanteissa lainan sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen tai niihin tehdään muutoin muutoksia, eivätkä ne johda kyseisen lainan taseesta pois kirjaamiseen. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Jos lainaehtoihin tehtävät muutokset ovat merkittäviä tai laina muutoin neuvotellaan uudelleen, Osuuspankki kirjaa alkuperäisen lainan pois taseesta ja kirjaa samalla taseeseen muutetun uuden lainan. Tällöin muutoksen tekemisajankohta on lainan alkuperäinen kirjaamisajankohta, kun muutettuun lainaan sovelletaan arvon alentumista koskevia vaatimuksia. Tyypillisesti tämä tarkoittaa, että tappiota koskevan vähennyserän määrä vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevia luottotappioita. Osuuspankki luokittelee muutoksen syyt ja vakavuusasteet sisäisellä luokituksella, jolla seurataan, onko taseesta pois kirjaamiseen yhteydessä ollut näyttöä siitä, että muutettu laina on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Tällöin se kirjataan alun perin myönnettynä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneena rahoitusvaroihin kuuluvana eränä. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa ongelmalliseen omaisuuserään on tehty huomattava muutos.

Muutoin rahoitusvaroihin kuuluvat erät kirjataan pois taseesta silloin, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai kun Osuuspankki siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle ja siirto täyttää taseesta pois kirjaamisen edellytykset.

1.5.5 Arvon alentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaikista jaksotettuun hankintamenuun arvostettavista ja käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavista tase-eristä (muut kuin oman pääoman ehtoiset instrumentit) sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista. Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan jokaisena raportointipäivänä ja ne kuvastavat:

- a) vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää, joka määritetään arvioimalla mahdollisten tulevien vaihtelualue;
- b) rahan aika-arvoa ja
- c) järkevää ja perusteltavissa olevaa informaatiota, joka on raportointipäivänä saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja ja joka koskee toteutuneita tapahtumia, vallitsevia olosuhteita ja ennusteita tulevista taloudellisista olosuhteista.

1.5.5.1 Sopimusten luokittelu kolmeen arvonalentumisvaiheeseen

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen. Eri vaiheet kuvastavat luoton laadun heikkenemistä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: maksukyvyttömät sopimukset, joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Lisäksi sopimukset, jotka on alun perin myönnetty arvoltaan alentuneina, ovat aina koko voimassaoloajan odotetun tappion laskennan piirissä (POCI).

Maksukyvyttömyyden (default) määritelmä

Osuuspankissa sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaisessa laskennassa samaa maksukyvyttömyyden määritelmää kuin sisäisissä luottoriskimalleissa (IRB). Maksukyvyttömyyttä arvioidaan OP Ryhmän sisäisellä maksukäyttämiseen perustuvalla luokittelujärjestelmällä. Henkilöasiakkaissa maksukyvyttömyyden määritelmää sovelletaan sopimuskohtaisesti, kun taas yritysasiakkaissa tarkastellaan asiakaskokonaisuutta. Asiakas luokitellaan maksukyvyttömäksi, kun on todennäköistä, ettei asiakas maksa luottovelvoitteitaan täysimääräisesti ilman, että Osuuspankki turvautuu toimiin (esim. vakuuden realisointiin), tai viimeistään silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä maksu on viivästynyt yli 90 päivää.

Maksukyvyttömyyden määritelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 575/2013 (CRR) artiklaan 178.

Asiakkaan maksukyvyttömyys päättyy, kun se ei enää täytä maksukyvyttömyyden määritelmää. Tämän jälkeen maksukäyttämisen luokka palautuu 6 kuukauden viiveellä.

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Lainanhoitojousto pidetään laadullisena kriteerinä. Muut laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. kovenanttirikkomuksista), ja ne huomioidaan luokittelumalleissa tai maksukäyttämisen luokan arvioinnissa.

Osuuspankki on sisällyttänyt suhteellisia ja absoluuttisia kynnysarvoja luottoriskin merkittävän luottoriskin määrällisen lisääntymisen määrittämiseen ottaen huomioon kaikki järkevä ja perusteltavissa oleva informaatio.

Määrällinen muutos arvioidaan koko voimassaoloajan PD lukujen (PD-käyrä) suhteellisen muutoksen perusteella. Alkuperäinen koko voimassaoloajan PD-käyrä lasketaan luoton myöntöhetkellä huomioiden makroekonomiset tekijät. Seuraavaksi määritellään luonnollinen hyväksyttävä vaihteluväli sille, milloin luottoriskin ei katsota lisääntyneen merkittävästi lainan jäljellä olevan maturiteetin aikana. Hyväksyttävä vaihteluväli on mallinnettu erikseen henkilö- yritysasiakkailla. Tuloksena saadaan ns. kynnysarvokäyrä, johon kunakin raportointipäivänä verrataan sen hetkistä jäljellä olevaa koko voimassaoloajan PD-käyrää; jos kynnysarvo ylittyy, luottoriski on kasvanut merkittävästi ja luotosta kirjataan koko luoton juoksuajalle laskettu luottotappio. Tämän suhteellisen muutoksen rajan lisäksi edellytetään, että luottoluokassa on tapahtunut heikennys alkuperäisestä, jotta siirtyminen koko voimassaoloajan ECL- lasketaan ei tapahdu vain ajan kulumisen perusteella. Lisäksi heikoimpiin luottoluokkiin sovelletaan absoluuttista luottoluokan rajaa.

Edellä mainittujen kriteerien lisäksi rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä luottoriski on lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jos sopimukseen perustuvat maksut ovat viivästyneet yli 30 päivää.

Osuuspankki ei ole soveltanut luottoriskin merkittävän lisääntymisen arvioinnissa IFRS 9 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä alhaisen luottoriskin olettamasta niille sopimuksille, joille ei ilman kohtuuttomia kustannuksia ja työmäärää saada laskettua alkuperäistä koko voimassaoloajan PD:tä.

Osuuspankki seuraa säännöllisesti, miten tehokkaasti edellä mainitut kriteerit havaitsevat luottoriskin merkittävän lisääntymisen ennen kuin sopimukseen perustuvat maksut ovat eräänntyneet yli 30 päivää, ja että sopimukset

eivät yleensä siirry arvonalentumisvaiheesta 1 suoraan arvonalentumisvaiheeseen 3, ja tekee suhteellisen muutoksen laskutapaan tarvittavat kalibroinnit.

1.5.5.2 Laskentamenetelmät

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan pääosin järjestelmäperusteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyys/tappio-osuus -menetelmällä (PD/LGD -menetelmä) sopimuskohtaisesti kaikille henkilö- ja yritysasiakkaiden vastuille. Tämän lisäksi suurimmille vaiheessa 3 oleville yritys vastuille käytetään asiantuntija-arvioon perustuvaa kassavirtaperusteista ECL laskentamenetelmää.

1.5.5.2.1 PD/LGD – menetelmä

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla $\text{probability of default (PD)} \times \text{loss given default (LGD)} \times \text{exposure at default (EAD)}$ kaikille portfolioille sopimuskohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä. PD kuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä alla kuvatun maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisesti. LGD kuvaa tappio-osuutta maksukyvyttömyyshetkellä, ja siihen vaikuttaa mm. vakuuksien ja erilaisten takauksien määrä ja tyyppi. EAD kuvaa vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä sisältäen taseessa olevan vastuun (pääoman ja kertyneen koron) sekä odotetun käytön taseen ulkopuolisista eristä maksukyvyttömyyshetkellä.

ECL-laskenta perustuu kolmeen eri skenaarioon. Riskiparametrit PD, LGD ja EAD lasketaan vuosikohtaisesti kussakin skenaariossa. Vuosittaiset ECL-luvut diskontataan raportointipäivään, ja eri skenaarioiden luvuista lasketaan todennäköisyyksillä painotettu ECL. Diskonttaustekijänä käytetään sopimuksen efektiivistä korkoa tai sen arviota. Sopimuksen jäljellä oleva maturiteetti on rajoitettu laskennassa maksimissaan 30 vuoteen.

Sopimuksen koko voimassaoloajan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (lifetime PD) mallit on tehty erikseen henkilöasiakkaille ja yritysasiakkaille. PD-malleihin vaikuttaa keskeisesti sopimuksen luottoluokka, luoton ikä (henkilöasiakkaat) sekä mallin alasegmentti, joka määärätty yritysasiakkaille luokittelumallin perusteella ja henkilöasiakkaille tuotetyypin perusteella. Lisäksi PD-estimaatit ovat riippuvaisia makrotaloudellisista tekijöistä ja niiden ennusteista kussakin skenaariossa.

Sopimuksen koko voimassaoloajan tappio-osuusmalli (lifetime LGD) koostuu kolmesta komponentista: 1) maksukyvyttömyystilasta toipumisen todennäköisyydestä, 2) vakuudellisesta palautusosuudesta ja 3) vakuudettomasta palautusosuudesta. Eri komponenttien arvot riippuvat keskeisesti tuotetyypistä, toimialasta (yritykset) ja vakuustyyppistä. Makrotaloudelliset tekijät ja niiden ennusteet vaikuttavat kahteen ensimmäiseen komponenttiin.

Sopimuksen koko voimassaoloajan vastuu maksukyvyttömyyshetkellä (lifetime EAD) perustuu tuotetyypistä riippuen sopimuksen mukaisiin kassavirtoihin, odotettuun käyttöasteeseen, enneaikaisen takaisinmaksun todennäköisyyteen ja maturiteettimalliin.

Sopimuksen voimassaoloajan määrittäminen

Sopimuksen voimassaoloaika on velkakirjalainoilla sopimuksen mukainen maturiteetti, joka ottaa huomioon maksusuunnitelman mukaiset lainan lyhennykset. Enneaikaisen takaisinmaksun mallia sovelletaan vakuudellisiin velkakirjalainoihin (pl. maksukyvyttömät) mutta se ei lyhennä sopimuksen maturiteettia vaan se huomioidaan osana sopimuksen EAD:tä.

Valmiusluotot ovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia ja niille on mallinnettu odotettu maturiteetti. Mallinnettu maturiteetti riippuu tuotetyypistä ja luottoluokasta ja se on keskimäärin n. 15 vuotta.

Tulevaisuuteen suuntautuva informaatio

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. OP Ryhmän ekonomistit päivittävät makroekonomiset skenaariot neljännesvuosittain, ja ne ovat samoja, joita muutoinkin käytetään Osuuspankin taloudellisessa vuosisuunnittelussa. Makroekonomiset ennusteet kattavat 5 vuotta, ja ne on ekstrapoloitu 30 vuoteen asti tuotantofunktiota käyttäen. Käytetyt makroekonomiset tekijät ovat: BKT:n kasvu, työttömyysaste, investointien kasvu, inflaatio, ansiotason muutos ja 12 kk Euribor -korko. Lisäksi asuntojen hintaindeksiä käytetään LGD-malleissa. Käytettäviä skenaarioita on kolme: perus, vahva ja heikko. Skenaarioille on myös arvioitu toteutumisen todennäköisyydet.

Makroekonomisten ennusteiden laatiminen ja niiden heijastaminen tulevaisuuteen aina 30 vuoteen saakka sisältää suuren määrän epävarmuutta, ja siten toteutuneet tulokset voivat merkittävästi poiketa ennustetusta. Osuuspankki on analysoinut, että ECL-laskennassa käytettävien riskiparametrien komponenttien ja makroekonomisten tekijöiden muutoksen suhde ei ole lineaarinen. Näin ollen makroekonomiset ennusteet edustavat Osuuspankin parasta näkemystä mahdollisista skenaarioista ja lopputulemista.

1.5.5.2 Asiakaskohtainen asiantuntija-arvioon perustuva kassavirtaperusteinen ECL menetelmä

Suurimmille R-rating mallin piirissä oleville vaiheessa 3 oleville yritys vastuille lasketaan ECL asiantuntija-arviona asiakaskohtaisesti kassavirtaperusteisella menetelmällä. Asiantuntija-arvio laaditaan rating- tai luottopäätöksen yhteydessä.

Laskennassa hyödynnettävä eteenpäin katsova informaatio on osa luottoanalytiikon laatimaa yrityksen luottokelpoisuusarviota ja ratingsitystä, jossa otetaan kantaa liiketoiminnan, markkinoiden, kilpailutilanteen sekä ennustetun kassavirran kehitykseen. Laskennassa otetaan huomioon myös makrotaloudellisten muuttujien vaikutusta kuvaavat skenaariot (vahva, perus ja heikko) ja niiden perusteella lasketaan asiakkaan painotettu odotettu luottotappio. Skenaarioiden määrittelyssä hyödynnetään PD/LGD mallissa käytettyjä skenaarioita.

Kun asiakaskohtaisessa asiantuntija-arvioon perustuvassa ECL laskennan piirissä oleva asiakas ei enää täytä maksukyvyttömyksen kriteereitä ja se on ratingprosessin yhteydessä tunnistettu ja luokiteltu ”terveeksi” vastapuoleksi, se poistuu tämän menetelmän piiristä ja palautuu normaalin PD/LGD mallin mukaiseen odotetun luottotappion laskennan piiriin kolmen kuukauden koeajan jälkeen.

1.5.5.3 Saamistodistusten arvonalentuminen

Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja vähentämään käyvän arvon rahastoa.

Osuuspankki käyttää saamistodistusten odotetun tappion laskennassa kahta toisistaan erillistä mallia. Ensisijaisena mallina käytetään Bloombergin mallia. Bloombergin malli ei kuitenkaan tue kaikkia joukkovelkakirjoja vuoden 2018 alusta, joten niille joukkovelkakirjalainoille, joita Bloombergin malli ei ECL:n kullakin määrittelyshetkellä tue, käytetään OP:n omaa luottoluokitustietoihin pohjautuvaa mallia.

1.5.5.3.1 Bloombergin malli

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaavalla $PD \times LGD \times EAD$ kaikille portfolioille ostoeräkohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevista luottotappioista raportointipäivänä.

Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD) pohjana käytetään pörssinoteerattujen yhtiöiden tapauksessa Mertonin distance-to-default (DD) -mallia, jonka antama tulos muunnetaan PD-arvoksi mallin historiallisen toteuman perusteella. Lukua oikaistaan yhtiöiden tilinpäätöstiedoista poimituilla taseen vahvuutta, likviditeettiriskiä ja tuloksenteekokykyä kuvaavilla tunnusluvuilla. Näitä tunnuslukuja puolestaan on normalisoitu taseen ulkopuolisten erien arvioitun vaikutuksen mukaan.

Yksityisten yhtiöiden tapauksessa PD-mallinnus perustuu yhtiön saatavilla olevista tilinpäätöstiedoista kerättyihin tunnuslukuihin ja sektorille mallinnettuun keskimääräiseen riskiin.

Maksukyvyttömyyden määritelmä on yhtenevä kansainvälisten valvojen edellyttämän maksukyvyttömyyden määritelmän kanssa ja käsittää konkurssit, maksujen suorittamatta jättämisen, ongelmalliset uudelleenjärjestelyt ja valtion pakkolunastukset.

LGD-mallin toipumisosuus perustuu maksukyvyttömyiden saamisen historiallisiin toipumisosuuksiin. Toipumisosuus määritellään maksukyvyttömyiden saamisen kauppahinnasta, ja siinä huomioidaan etuoikeus maksuihin, liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuus, toimialan luonne, suhdannesykli, vakuustyyppi, alue jne.

OP Ryhmän sisäisille saamistodistuksille ei muodostu odotettavissa olevaa luottotappiota, koska OP Ryhmän sisäisten saamistodistusten PD on nolla.

1.5.5.3.2 Luottoluokitustietoihin pohjautuva malli

Mallissa haetaan ostoerille sekä hankintahetken että raportointihetken luottoluokitukset ja konvertoidaan ne PD-luvuiksi. Ensisijaisesti käytetään ulkoisien luottoluokitusten keskiarvoja, toissijaisesti sisäistä luottoluokitusta mikäli ulkoisia luokituksia ei ole.

PD:t vastaavat historiallisia toteutuneita maksukyvyttömyyksiä luottoluokitusluokittain kullekin luottoluokitusluokittain kullekin aikavälille luottoluokituksen antohetkestä. Historiadata johon määritetty vastaavuus pohjautuu, on kattava ja pitkältä aikaväliltä. LGD:t vastaavat myös tutkittuja historiallisia toteumia sijoitus/vakuuslajeittain (senioriteetti, covered bond-status) eikä niitä erikseen arvioida liikkeeseenlaskija -tai sijoituskohtaisesti. Koska ulkoiset luottoluokitukset mittaavat PD:n sijaan kokonaisluottoriskiä (ECL), vaikuttaa niiden tapauksessa LGD ainoastaan ECL:n jakautumiseen PD -ja LGD-komponenttien välillä.

1.5.5.3.3 Saamistodistusten luokittelu arvonalentumisvaiheisiin

Molemmissa laskentamalleissa luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan yhdenmukaisin kriteerein, samoin siirrot vaiheeseen 3.

Vaiheeseen 2 siirretään sellaiset sijoitukset, joiden yhden vuoden PD on kaksinkertaistunut siten että prosenttiyksiköissä muutos on vähintään 0,2%, sijoitukseen on myönnetty lainanhoitajousto tai sen maksut ovat yli 30 päivää erääntyneet. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömyään liikkeeseenlaskijaan liittyvät sijoitukset, jos sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää tai jos asiakas on ongelma-asiakas.

1.5.5.4 Taseen ulkopuolisten erien arvonalentuminen

Useisiin Osuuspankin tarjoamiin tuotteisiin kuuluu vakiona tai jossain elinkaaren vaiheessa nostovara, limiitti tai muu taseen ulkopuolinen luottositoumus. Esimerkiksi valmiusluottoihin, kuten luottokortteihin ja luotollisiin tileihin, sisältyy sekä laina että sitoutuminen nostamattomaan osuuteen. Lisäksi Osuuspankki on myyjäosapuolena erilaisissa takauksissa kuten rahoitustakauksissa sekä muissa kaupallisissa tai viranomaistakauksissa, joihin kaikkiin sovelletaan IFRS 9 -standardin arvonalentumisen sääntöjä. Luottositoumusten ja takaussopimusten osalta alkuperäisen kirjaamisen katsotaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia sovellettaessa tapahtuneen päivänä, jona Osuuspankki tulee peruuttamattoman sitoumuksen osapuoli. Näin ollen odotetun tappion laskennassa huomioidaan vain Osuuspankkia sitovat erät.

Näille erille lasketaan odotettu tappio samoilla periaatteilla kuin luotoille. Samoin luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan samoin perustein. Tällaisille tuotteille mallinnetaan EAD, joka ennustaa vastuiden määrää maksukyvyttömyyshetkellä. Se sisältää sekä käyttöasteen että luottovasta-arvokertoimen. Lisäksi toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille sovelletaan maturiteettimallia. Mallissa huomioidaan tilanteet, jossa Osuuspankilla on sopimukseen perustuva mahdollisuus vaatia takaisinmaksua ja peruuttaa nostamatonta osuutta koskeva sitoumus, mutta se ei rajoita altistumista luottotappioille sopimuksen mukaisena irtisanomisaikana.

1.5.5.5 Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaaminen

Pääsääntöisesti odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä lainan kirjanpitoarvon vähennykseksi erilliselle tilille. Kun on kyse luottositoumuksista ja takaussopimuksista, tappiota koskeva vähennyserä kirjataan varaukseksi. Niihin tuotteisiin, joihin sisältyy sekä lainasaaminen (ts. rahoitusvaroihin kuuluva erä) että sitoumus nostamattomaan osuuteen (ts. luottositoumus), eikä Osuuspankilla ole mahdollista yksilöidä nostamatonta osuutta koskevaan sitoumuksen liittyviä odotettavissa olevia luottotappioita erillään rahoitusvaroja koskevasta komponentista, luottositoumuksen liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan yhdessä rahoitusvaroihin kuuluvan erän tappiota koskevan vähennyserän kanssa.

1.5.5.6 Lopullisen luottotappion kirjaaminen

Lopullisen luottotappion kirjaaminen on taseesta pois kirjaamiseen johtava tapahtuma. Silloin kun rahoitusvaroihin kuuluvaa erää ei voida kohtuudella odottaa saavan perityksi kokonaan tai osaksi, kirjataan lopullinen luottotappio pienentämään suoraan rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräistä kirjanpitoarvoa.

Laina kirjataan pois taseesta, kun vakuudet on realisoitu tai kun konkurssipesän loppukokous on pidetty, velkajärjestely tai yrityssaneeraus on päättynyt tai kun perintä on lopetettu. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuksi.

1.5.6 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

1.5.7 Rahoitusvelkojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat.

Rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Kaupankäyntivelkoihin luokitellaan myös veloitteet toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta jotka eivät ole omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynti).

Osuuspankki ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä nimenomaisesti luokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavaksi.

Rahoitusvelat (tai rahoitusvelan osa) poistetaan taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa – toisin sanoen, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Jos Osuuspankki vaihtaa rahoitusvelkoja alkuperäisten lainanantajien kanssa ja jos niiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena. Tällöin syntyneet menot tai palkkiot kirjataan osana kuolettamisesta johtuvaa voittoa tai tappiota. Jos vaihtoa tai muutosta ei käsitellä kirjanpidossa kuoletuksena, lasketaan muutetun rahoitusvelan jaksotettu hankintamenu uudelleen diskonttaamalla muutetut sopimusperusteiset rahavirrat käyttämällä alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Rahoitusvelan jaksotetun hankintamenuon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Syntyneillä menoilla tai palkkioilla oikaistaan velan kirjanpitoarvoa, ja ne kirjataan kuluiksi ehdoiltaan muuttuneen velan jäljellä olevana juoksuaikana. Osuuspankki ei ole tehnyt rahoitusvelkojen vaihtoja olemassa oleviin rahoitusvelkoihin.

Osuuspankki voi osallistua OP-Asuntoluottopankki Oyj:n väliluottomalliin, jossa osuuspankki saa rahoitusvelkoihin merkittävän väliluoton OP-Asuntoluottopankki Oyj:ltä, kun osuuspankin taseessa olevia asuntovakuudellisia luottoja merkitään OP-Asuntoluottopankki Oyj:n joukkovelkakirjalainojen vakuudeksi.

1.5.8 Pitkäaikaissäätämissopimukset

Osuuspankit, jotka tarjoavat PS-palveluja, vastaanottavat asiakkaan suorittamat maksut tarkoitusta varten avatulle talletussuojan piiriin kuuluvalla säästämistilille. Jos säästövarat jätetään säästämistilille tai sijoitetaan osuuspankin tarjoamalle muulle talletustilille, merkitään säästövarat pankin taseessa talletusvelkoihin. Jos säästövarat sijoitetaan sopimuksen mukaisesti muihin sijoituskohteisiin, kirjataan sijoitetut varat pois säästämistililtä ja pankki kirjaa ne taseen ulkopuoliseen säästämissopimuskohtaiseen reskontraan.

Säästövarojen sijoittamisesta saadut korot, osingot ja muut tuotot sekä sijoituskohteiden ja niihin liittyvien oikeuksien luovutuksesta ja pääoman takaisinmaksusta kertyvät varat kirjataan taseessa olevalle säästämistilille, jollei varoja välittömästi sijoiteta uudelleen. Säästämissopimuksen mukaiset kulut ja palkkiot kirjataan tulosvaikutteisesti säästämistiliiä veloittaen.

1.5.9 Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

1.5.10 Johdannaissopimukset

Osuuspankki voi tehdä johdannaissopimuksia suojaustarkoituksessa joko taloudellisina suojina tai kirjanpidollisen suojauslaskennan säännöin. Suojauksessa käytetään korkojohdannaisia. Osuuspankki noudattaa IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa.

Osuuspankilla ei ole johdannaissopimuksia joiden vastapuoli olisi osuuspankkien yhteenliittymän (eli OP Ryhmän) ulkopuolinen yhtiö. Sopimusvastapuolena on aina OP Yritys pankki Oyj. Jos OP Yritys pankki olisi maksukyvytön, niin silloin osuuspankkien yhteenliittymän muut yhtiöt takaisivat OP Yritys pankin vastuut.

Johdannaiset kirjataan alun perin käypään arvoon ja sen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Tästä syntyvän voiton tai tappion kirjaaminen riippuu siitä, onko johdannainen määritelty suojaustarkoitukseen ja minkä luonteista erää se suojaa.

Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvomuutokset kirjataan taseen vastaavaa -puolen erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset taseen vastattavaa -puolen erään Johdannaissopimukset. Koronvaihtosopimusten vaihdettavat korot jaksotetaan ajan kulumisen perusteella taseen siirtosaamisiin ja siirtovelkoihin sekä vastaerät nettona tuloslaskelman korkoihin.

1.5.10.1 Taloudelliset suojat

Taloudellisessa suojaamisessa suojataan tiettyä tase-erää, positiota tai kassavirtaa tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan sovellettavan riskienhallintastrategian mukaisesti. Koska suojauksen tehokkuutta ei ole tarkoituksenmukaista todentaa suojauslaskennan säännöillä, suojaustapaa kutsutaan muutoin suojaavaksi. Taloudellisessa suojauksessa johdannaissopimuksen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan arvopaperikaupan nettotuottoihin.

Enimmäis- ja vähimmäiskorkoehdoisten yritysluottojen korkoriski suojataan luottokohtaisesti ostamalla sovitulle korkoputkiehdolle vastakkaismerkkinen johdannaispari. Kytkeytyt johdannaiset ja niitä kattavat korkokatto- ja lattiajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Arvostustulokset kirjataan korkoihin.

1.5.10.2 Suojauslaskenta

Suojauslaskenta tarkoittaa tehokkaaksi todennetun suojaussuhteen kirjanpidollista laskentakäytäntöä, jossa suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojauslaskenta käsittää korkoriskin suojauksen soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta.

Osuuspankeilla voi olla suojauslaskennan piirissä sekä rahoitusvaroja että rahoitusvelkoja, kuten lainat ja saamiset –ryhmään sisältyvä yksittäinen luotto tai luottokanta, myytävissä olevien arvostusryhmään kuuluva saamistodistus sekä muiden rahoitusvelkojen yksilöity määräaikaistalletuserä tai liikkeeseen laskettu emissio. Osuuspankit käyttävät korkosuojaukseen sekä perinteisiä koronvaihtosopimuksia että OTC swap-johdannaisia. Vastapuolena on aina OP Yritys pankki Oyj.

Suojaukseen käytettyjen johdannaisten ja suojauksen kohteet yksilöidään suojausta aloitettaessa. Samoin dokumentoidaan suojaussuunnitelma ja suojauksen tavoitteet. Lisäksi jokaisena tilinpäätöspäivänä osoitetaan suojauksen tehokkuus.

1.5.10.3 Käyvän arvon suojauslaskenta

Käyvän arvon suojausta sovelletaan kiinteäkorkoisten lainojen korkoriskiltä suojautumiseen. Suojaavan johdannaisinstrumentin ja suojattavan kohteen korkoriskistä johtuvat käyvän arvon muutokset kirjataan suojauslaskennan nettotuottoihin.

1.5.10.4 Rahavirran suojauslaskenta

Euribor –sidonnaisen luottokannan tulevien korkovirtojen korkomuutosta suojaavat koronvaihtosopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, kuuluvat rahavirran suojauslaskennan piiriin.

Rahavirran suojauksessa euribor-sidonnaisen luottokannan tulevaa korkovirtaa vaihdetaan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Koronvaihtosopimuksista jaksotettavat siirtyvät korot kirjataan suoriteperusteisesti. Korkokertymät esitetään taseen siirtosaamisissa tai siirtoveloissa. Molempien vastaerä kirjataan nettona korkokatteen Korkotuotot johdannaissopimuksista –erään. Nettokorko on joko korkotuotto tai korkotuoton oikaisu.

Rahoitusjohdannaisten käytettävät koronvaihtosopimukset arvostetaan käypään arvoon sopimuskohtaisesti. Käyvän arvon muutosten tehokas osuus kirjataan suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon laskennallisella verovelalla vähennettynä. Tehoton osuus kirjataan tuloslaskelmaan.

1.6 TILINPÄÄTÖSERIEN NETOTTAMINEN

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Milloin osuuspankilla on saaminen siltä, jolle pankki itse on velkaa, esitetään saaminen ja velka taseessa erikseen, jollei pankilla ole lakisäateistä oikeutta kuittaamiseen ja jollei pankki aio käyttää oikeuttaan kuittaukseen.

1.7 ULKOMAAN RAHAN MÄÄRÄISET ERÄT

Ulkomaan rahan määräinen omaisuus, velat ja muut sitoumukset muutetaan Suomen rahaksi käyttäen tilinpäätöspäivän kursseja. Ulkomaan rahan määräisten erien muuttamisesta Suomen rahaksi syntyvät kurssierot kirjataan tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

1.8 OSAKKEET JA OSUUDET OMISTUSYHTEYSYRITYKSISSÄ JA SAMAN KONSERNIIN KUULUVISSA YRITYKSISSÄ

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteisyhtiöihin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintameno, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintameno. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

1.9 AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Kirjanpitolain 5 luvun 5 a §:n mukaiset aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan ja poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Myös mahdollisesti aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan.

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alun perin hankintameno. Jos aineettoman hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintameno, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaiset kehittämismenot aktivoidaan, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Aktivoidut kehittämismenot poistetaan suunnitelman mukaan vaikutusaikanaan. Mikäli vaikutusaikaa ei voida arvioida luotettavalla tavalla, kehittämismenot poistetaan enintään kymmenessä vuodessa.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10 AINEELLISET HYÖDYKKEET

1.10.1 Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistöjä omistetaan vuokratuottojen, omaisuuden arvonnousujen tai molempien hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat vuokrattavien tilojen hallintaan sekä maksamatta jääneen saamisen sijaan tulevat kiinteistöt. Jos suorassa omistuksessa olevasta kiinteistöstä osa vuokrataan ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia pinta-alasta), luokitellaan se sijoituskiinteistöksi. Jos osa tavallisen kiinteistöyhtiön omistamista tiloista on sijoituskäytössä ja oman käytön osuus on vähäinen (alle viisi prosenttia kiinteistöyhtiön omistamien tilojen pinta-alasta), luokitellaan osakkeet sijoituskiinteistöiksi.

Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintameno. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintameno. Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahastoon. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruseränmenot aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Mikäli sijoituskiinteistön todennäköinen luovutushinta on pysyvästi alempi kuin kirjanpitoarvo, kirjanpitoarvon ja todennäköisen luovutushinnan erotus poistetaan sinä tilikautena, jolloin arvonalennus todetaan.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomituksen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja –tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Sijoituskiinteistöksi rakennettavat uudet kiinteistöt (tai kiinteistöyhteisöosakkeet) kirjataan ennen valmistumista IAS 40-standardin mukaisesti keskeneräiseksi käyttöomaisuushyödykkeeksi sijoituskiinteistöjen ryhmään ja otetaan huomioon sijoituskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyssä jo ennen valmistumista.

1.10.2 Muut kiinteistöt

Muilla kiinteistöillä tarkoitetaan omassa käytössä olevia kiinteistöjä, jotka ovat pankin omassa käytössä konttori-, varasto- tai muina sellaisina tiloina taikka henkilökunnan asumis-, virkistys- tai muussa sellaisessa käytössä, sekä kiinteistöyhteisöjen osakkeet, jotka oikeuttavat tällaisten tilojen hallintaan. Omassa käytössä oleviksi kiinteistöiksi luetaan myös sellaiset suorassa omistuksessa olevat kiinteistöt, joista osa on vuokrattu, mutta vuokrattujen tilojen osuutta ei voida myydä erikseen, ja oman käytön osuus tällaisissa tiloissa on yli viisi prosenttia pinta-alasta. Tavallisen kiinteistöyhtiön osakkeet luetaan omassa käytössä oleviksi, jos yhtiön omistamista tiloista yli viisi prosenttia on omassa käytössä.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tasearvoa määritettäessä otetaan lähtökohdaksi hyödykkeen arvo varsinaisen liiketoiminnan tulonodotuksiin. Rakennukset merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn hankintamenuon. Kiinteistöyhteisöjen osakkeet sekä maa-, vesi- ja metsäalueet merkitään hankintamenuon.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä, onko mitään viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävät markkina-arvon alentumien, todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan pysyvästi vielä poistamatonta hankintamenua pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

Kiinteistöihin voi kohdistua arvonorotuksia, joiden vastaerä on kirjattu arvonorotusrahaan. Arvonorotuksista ei tehdä poistoja. Kiinteistöjen peruseräparannukset aktivoidaan ja kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot sekä kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Konsernitilinpäätöksessä vähemmistön osuus tytäryhtiön kiinteistöistä esitetään muissa kiinteistöissä ja niihin kohdistuvat tuotot esitetään tuloslaskelman erässä Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut erässä Liiketoiminnan muut kulut.

1.10.2.1 Arvonorotusten periaatteet ja niiden kohteiden arvonnäytymismenetelmät

Arvonorotuksia voidaan tehdä maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin, joiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä hankintamenua olennaisesti suurempi. Arvonorotusten kohteena olevien maa-alueiden ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden arvot perustuvat arviokirjoihin.

1.10.2.2 Taseesta pois kirjaaminen

Sijoituskiinteistö tai omassa käytössä oleva kiinteistö kirjataan pois taseesta, kun se luovutetaan tai kun kiinteistö poistetaan pysyvästi käytöstä eikä sen luovuttamisesta ole odotettavissa vastaista taloudellista hyötyä.

1.10.2.3 Muut aineelliset hyödykkeet

Muut aineelliset hyödykkeet merkitään taseeseen hankintamenuon ja kirjataan vaikutusaikaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi.

Jos hyödykkeen tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi alhaisempi kuin sen poistamaton hankintamenu, kirjataan erotus arvonalennuksena kuluksi.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

1.10.3 Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Rakennusten ja muiden kuluvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenu poistetaan vaikutusaikanaan hyödykkeen taloudellisen pitoajan perusteella ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaan tasapoistoin. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä poistoja. Poistojen tekeminen aloitetaan sen jälkeen kun kohde on hankittu tai kun se on valmistunut ja otettu käyttöön.

Taloudelliset vaikutusajat ovat pääsääntöisesti seuraavat:

Rakennukset	30 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 6 vuotta

Muut aineelliset hyödykkeet ja
aineettomat hyödykkeet

3 – 10 vuotta

1.11 VUOKRASOPIMUKSET

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksin tai muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot. Sijoituskiinteistöjen vuokratuotot kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otettuja hyödykkeitä ei merkitä taseeseen. Vuokrat merkitään kuluksi tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

1.12 PAKOLLISET VARAUKSET

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päätyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään. Jos määrä ja toteutumisajankohta on tiedossa, merkitään se siirtovelaksi.

1.13 OMA PÄÄOMA

Osuuspankin omaan pääoman sisältyvät osuuspankkien omistaja-asiakkaiden jäsenosuusmaksut sekä omistaja-asiakkaiden tekemät sijoitukset Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus erillisellä päätöksellä kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Normaalitylanteessa osuus pääomia voidaan kuitenkin vuosittain palauttaa viranomaisen antamissa rajoissa.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava omistaja-asiakkuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille saman suuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty.

1.14 TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Konserniyritysten erillistilinpäätöksissä taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Veroperusteiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyt luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä. Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä veroperusteisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Veroperusteisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa osuuspankin ennakoituja riskejä.

Konsernitaseessa veroperusteiset varaukset jaetaan omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Konsernituloslaskelmassa niiden muutos merkitään jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

1.15 TYÖSUHDE-ETUUDET

1.15.1 Eläke-etuudet

Työntekijöiden lakisääteinen eläketurva on hoidettu OP- Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP- Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

Osuuspankin henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti vuonna 2018 eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa. Ylimääräisen vakavaraisuuspääoman palautus esitetään vuoden 2018 tuloslaskelman henkilöstökulujen eläkekuluissa.

1.15.2 Henkilöstörahasto

Osuuspankki voi kuulua OP Ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.15.3 Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön.

Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoihin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän tasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ansaintajakson 2014 -2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020. Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilöön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

1.16 TULOVEROT

Tuloslaskelman tuloverot muodostuvat verotettavaan tuloon perustuvasta verosta, aikaisempien tilikausien veroista ja laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutoksesta.

Laskennallinen verovelka lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista.

Laskennallinen verosaaminen lasketaan ja merkitään taseeseen kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista jaksotuseroista ja muista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista, jos on todennäköistä, että vähennyskelpoiset väliaikaiset erot ja verotukselliset tappiot voidaan verotettavan tulon kertymisen ansioista hyödyntää.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyin verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, kirjataan erään liittyvän laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos omaan pääomaan.

Konsernin tuloslaskelmaan merkittävä laskennallisen veron muutos muodostuu tilinpäätössiirtoihin, yhdistelytoimenpiteisiin ja konserniyritysten omiin tuloslaskelmiin perustuvista eristä.

1.17 TULOUTUSPERIAATTEET

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksullisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus. Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Luottojen viivästyskorot tuloutetaan maksuperusteisesti. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

1.18 TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit ja arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

1.19 VIRANOMAISMAKSUT

Osuuspankki maksaa eri viranomaisille maksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakuusvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisintarkkailusta vastaa EU:n kriisintarkkailuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan suoriteperusteella liiketoiminnan muihin kuluihin.

1.19.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisintarkkailurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2023 asti siten, että rahaston tavoitetaso, vähintään 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä, saavutetaan. Kriisintarkkailurahastoa hallinnoi EU:n kriisintarkkailuneuvosto, joka päättää myös vakausmaksujen määrästä.

SRF varmistaa, että rahoitussektori rahoittaa rahoitusjärjestelmän vakauttamisen. Vakausmaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

1.19.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakauserahasto määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut osuuspankille kuluvaikutusta vuonna 2018.

1.19.3 Rahoitusvakauserahaston hallintomaksu

Rahoitusvakauserahaston hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

1.19.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

1.19.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

Osana OP Ryhmää osuuspankki on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa. EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella, EKP määrää valvontamaksun OP Ryhmän keskusyhteisölle, joka jakaa sen OP Ryhmän jäsenpankeille.

1.20 IFRS 9- STANDARDIN KÄYTTÖÖNOTTO 1.1.2018

Tampereen Seudun Osuuspankki otti käyttöön 1.1.2018 Finanssivalvonnan määräyksiin ja ohjeisiin (2/2016) sisältyvät kohdat IFRS 9 -standardista "Rahoitusinstrumentit" sekä muut IFRS 9 -standardin voimaantulosta 1.1.2018 johtuvat muutokset. Osuuspankin kannalta merkittävin muutos oli, että myönnetyistä luotoista kirjataan aiempaa etupainotteisemmin arvonalentumisia perustuen odotettavissa oleviin luottotappioihin. IFRS 9 -standardi aiheutti muutoksia myös laatimisperiaatteisiin, oikaisuja taseeseen aiemmin kirjattujen saamisten määriin ja rahoitusinstrumenttien luokitteluun. Kirjanpitoarvoihin tehdyt oikaisut kirjattiin siirtymäpäivänä 1.1.2018 avaavan taseen kertyneisiin voittovaroihin. Osuuspankki jatkoi IAS 39 -standardin mukaista suojauslaskentaa IFRS 9 -standardiin siirtymän jälkeen.

Osuuspankki siirtyi saamiskohtaisesta arvonalentumislaskennasta IFRS 9 -standardin malleilla laskettavaan odotetun luottotappion laskentaan. Tämän johdosta aikaisemmat IAS 39 -standardin mukaiset saamis- ja saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset peruttiin ja tilalle kirjattiin IFRS 9 -standardin mukaiset odotettavissa olevat luottotappiot.

Taulukko saamisten arvonalentumisten muutoksista 1.1.2018

Taseen erät, tuhatta. €	Saamisten arvonalentumiset (IAS 39) 31.12.2017	Uudelleen- arvostus	Odotettavissa olevat luottotappiot (IFRS 9) 1.1.2018
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöltä	2623		2298

Taseen ulkopuoliset erät		
Luottolupaukset		400
Rahoitustakaukset		14
Yhteensä	2623	2712

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokiteltiin aiemmin myytävissä oleviin tai arvopaperikaupan sijoituksiin. Siirtymässä 1.1.2018 sijoitukset OP Osuuskunnan osuuspääoman eriin luokiteltiin IFRS 9 -standardin kohdan 4.1.4 mukaisesti siten, että käyvän arvon muutokset kirjattiin käyvän arvon rahastoon. Muut oman pääoman ehtoiset instrumentit luokiteltiin IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi. Aikaisemmin käyvän arvon rahastoon kirjatut myytävissä olevien sijoitusten arvostusvoitot/tappiot siirretään 1.1.2018 kertyneisiin voittovaroihin. IFRS 9 -standardin siirtymästä johtuneiden luokittelumuutosten vaikutus Osuuspankin kertyneisiin voittovaroihin 1.1.2018 oli 296 tuhatta euroa.

Seuraavassa taulukossa esitetään IFRS 9 -standardiin siirtymän vaikutukset omaan pääomaan:

Oman pääoman muutokset, tuhatta €	Osuuspääom^a	Käyvän arvon rahasto	Muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Oma pääoma 31.12.2017	212647	1814	3387	140288	358136
Aiemman IAS 39 arvonalentumisvarauksen purku				2623	
Uusi IFRS 9 mukainen ECL IFRS 9 luokittelumuutosten vaikutus				2712	
Laskennalliset verojen nettomuutos				296	
				-55	
Oma pääoma 1.1.2018	212647	1814	3387	140440	358288

Odotettavissa olevista luottotappiosta johtuva vähennys omaan pääomaan 1.1.2018 oli 2 712 tuhatta euroa. Saamiskohtaiset ja ryhmäkohtaiset saamisten arvonalentumiset 31.12.2017, 2 623 tuhatta euroa, purettiin kertyneisiin voittovaroihin. Lisäksi oman pääomaan määrään 1.1.2018 vaikutti rahoitusvarojen uudelleenluokittelusta johtuvat arvostuserot ja laskennallisista veroista johtuva muutos.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä (ECL) 2 712 tuhatta euroa jäi alle vakavaraisuudessa lasketun odotetun tappion (EL) 10 656 tuhatta euroa, joten kirjanpidon odotettavissa olevien luottotappioiden määrällä ei ollut vaikutusta Osuuspankin CET1-tunnuslukuun 1.1.2018.

Muutos palkkiojaksotusten laatimisperiaatteisiin

IFRS 9 -standardiin siirtymän yhteydessä tapahtuneen järjestelmäkehityksen myötä Osuuspankki siirtyi henkilöasiakkaiden luottojen nostojen yhteydessä maksettujen toimisto- ja järjestelypalkkioiden jaksottamiseen efektiivisen koron menetelmällä luoton juoksuajalle. Koska täysin takautuva soveltaminen ei ollut teknisesti mahdollista, oikaistiin vain vertailuvuoden 2017 palkkiot tuloslaskelmasta. Muutos pienensi vertailuvuoden 2017 palkkiotuottoja 2 644 tuhatta euroa, kasvatti korkokatetta 378 tuhatta euroa ja pienensi tuloveroja 453 tuhatta euroa. Edellä kerrotun seurauksena vertailuvuoden 2017 tulos laski 1 813 tuhatta euroa verojen jälkeen. Taseessa olevat saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä pienenevät 2 267 tuhatta euroa, verosaamiset kasvoivat 453 tuhatta euroa ja oma pääoma pieneni 1 813 tuhatta euroa 31.12.2017. Nämä palkkiot jaksotetaan tuleville vuosille henkilöasiakkaiden keskimääräiselle juoksuajalle.

LUETTELO TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOISTA

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- 1 Korkotuotot
- 2 Korkokulut
- 3 Leasingtoiminnan nettotuotot
- 4 Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista
- 5 Palkkiotuotot ja -kulut
- 6 Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- 7 Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- 8 Suojauslaskennan nettotulos
- 9 Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- 10 Liiketoiminnan muut tuotot
- 11 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- 12 Liiketoiminnan muut kulut
- 13 Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenuun kirjatusta rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista eristä sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Tasetta koskevat liitetiedot

- 14 Saamiset luottolaitoksilta
- 15 Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- 16 Leasingkohteet
- 17 Saamistodistukset
- 18 Tappiota koskeva vähennyserä
- 19 Osakkeet ja osuudet
- 20 Johdannaissopimukset
- 21 Aineettomat hyödykkeet
- 22 Kiinteistöt
- 23 Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- 24 Muut varat
- 25 Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- 26 Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- 27 Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- 28 Muut velat
- 29 Pakolliset varaukset
- 30 Siirtovelat ja saadut ennakot
- 31 Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- 32 Oma pääoma
- 33 Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- 34 Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2018
- 35a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2018
- 35b Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2018
- 35c Rahoitusvarojen ja -velkojen IFRS 9- standardin mukainen luokittelu 31.12.2018

Muut liitetiedot

- 36 Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2018
- 37 Eläkevastuut
- 38 Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut
- 39 Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- 40 Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- 41 Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- 42 Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2018
- 43 Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset, joiden tilikausi päättynyt ennen tai jälkeen emoyrityksen tilikautta
- 44 Notariaattitoiminta
- 45 Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2018
- 46 Pitkäaikaissäätämispalvelu

1. Korkotuotot

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Saamisista luottolaitoksilta	2 139 788,60	2 164 788,94	2 139 021,68	2 164 788,94
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	31 149 319,88	32 386 261,85	31 346 189,55	32 623 329,98
Saamistodistuksista	1 204 480,06	40,34	1 204 480,07	40,34
Johdannaissopimuksista	1 790 083,79	1 051 229,91	1 790 083,79	1 051 229,91
josta rahavirran suojaus	2 776 829,65	1 935 176,81	2 776 829,65	1 935 176,81
Muut korkotuotot	2 136,20	83 625,21	2 085,92	83 376,02
Yhteensä	36 285 808,53	35 685 946,25	36 481 861,01	35 922 765,19
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot				23 372,67
josta korkotuotot vaiheeseen 3 kirjatuista rahoitusvaroista	28 689,19		28 689,19	

2. Korkokulut

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Veloista luottolaitoksille	-491 576,43	69 399,34	-491 618,21	66 944,17
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	3 124 664,02	3 494 481,72	3 124 664,02	3 494 481,73
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0,00	0,00	0,00	0,00
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut korkokulut	1 353,10	1 076,41	1 353,10	1 076,41
Yhteensä	2 634 440,69	3 564 957,47	2 634 398,91	3 562 502,31

Konserniyrityksiltä ja osakkuusyrityksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritettavat korkokulut

	2018		2017	
	Tytäryrityksiltä	Osakkuus-yrityksiltä	Tytäryrityksiltä	Osakkuus-yrityksiltä
Korkotuotot	195 601,98		236 554,48	
Korkokulut				

3. Leasingtoiminnan nettotuotot

	Pankki	
	2018	2017
Vuokratuotot	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	0,00	0,00
Palkkiotuotot	0,00	0,00
Muut välittömät tuotot	0,00	0,00
Muut välittömät kulut	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00

4. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Osingot ja osuuspääoman korot				
Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat rahoitusvarat	56 380,41	0,00	56 380,41	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista	56 380,41		56 380,41	
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta luokitellut	14 112 282,00		14 112 282,00	
Myytavissä olevista rahoitusvaroista		14 448 923,84		14 448 923,84
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä	300 000,00	300 000,00	300 000,00	300 000,00
Omistusyhteisyriksiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	14 468 662,41	14 748 923,84	14 468 662,41	14 748 923,84

5. Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Luotonannosta	5 967 922,24	6 084 723,54	5 967 952,24	6 084 753,54
Talletuksista	111 173,24	176 259,84	111 173,24	176 259,84
Maksuliikenteestä	8 502 867,14	8 405 319,51	8 502 867,14	8 405 319,51
Rahastoista	2 150 062,63	2 241 055,03	2 150 062,63	2 241 055,03
Omaisuuksienhoidosta	2 322 060,88	2 171 748,37	2 322 060,88	2 171 748,37
Lainopillisista tehtävistä	673 403,58	685 397,88	673 403,58	685 397,88
Arvopaperinvälityksestä	322 086,84	388 930,53	322 086,84	388 930,53
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuutusten välityksestä	7 228 564,18	8 285 094,37	7 228 564,18	8 285 094,37
Takauksista	348 986,71	360 358,69	348 986,71	360 358,69
Muut	-1 167 325,91	-2 311 058,01	-1 167 325,91	-2 311 058,01
Yhteensä	26 459 801,53	26 487 829,75	26 459 831,53	26 487 859,75

Palkkiokulut	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Maksetut toimitusmaksut	1 379 781,59	1 824 915,40	1 379 781,59	1 824 915,40
Muut	1 080 610,62	1 113 504,79	1 080 575,36	1 113 504,79
Yhteensä	2 460 392,21	2 938 420,19	2 460 356,95	2 938 420,19

6. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Arvopaperikaupan myyntivoitot ja -tappiot				
Saamistodistuksista *	-623,10	14 409,15	-623,10	14 409,15
Osakkeista ja osuuksista	293,97	-627,47	293,97	-627,47
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	-329,13	13 781,68	-329,13	13 781,68
Arvopaperikaupan käyvän arvon muutoksesta johtuvat				
Saamistodistuksista *	75,80	-75,80	75,80	-75,80
Osakkeista ja osuuksista	65 217,41	0,00	65 217,41	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	65 293,21	-75,80	65 293,21	-75,80
Johdannaisten nettotuotot	1 260,83	-116,80	1 260,83	-116,80
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	66 224,91	13 589,08	66 224,91	13 589,08
Nettotuotot jaksotettavaan hankintamenoön arvostettavista	0,00	147 283,63	0,00	147 283,63
Valuuttatoiminnan nettotuotot	0,55	3 436,33	0,55	3 436,33
Kaikki yhteensä	66 225,46	164 309,04	66 225,46	164 309,04

7. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2017	2017	2017	2017
Saamistodistuksista				
Myyntivoitot ja -tappiot	0,00		0,00	
Arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00		0,00	
Yhteensä	0,00		0,00	
Osakkeista ja osuuksista				
Myyntivoitot ja -tappiot	30 763,43		30 763,43	
Arvonalentumistappiot	0,00		0,00	
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	0,00		0,00	
Yhteensä	30 763,43		30 763,43	
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	30 763,43		30 763,43	

8. Suojauslaskennan nettotulos

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Suojausinstrumenttien nettotulos	-4 036 990,97	-1 503 298,94	-4 036 990,97	-1 503 298,94
Suojauskohteiden nettotulos	4 036 990,97	1 503 298,94	4 036 990,97	1 503 298,94
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

9. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Vuokra- ja osinkotuotot	2 958 605,54	3 560 821,68	2 974 113,21	3 560 821,68
Muut tuotot	5 620,73	309,79	0,00	0,00
Myyntivoitot	2 533 285,52	16 411,66	2 533 285,52	16 411,67
Vuokrakulut	0,00	0,00	0,00	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	-795 341,25	-804 731,77	-18 669,19	-49 417,75
Myyntitappiot	-309 868,62	-100 132,33	-309 868,62	-100 132,33
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	161 919,43	-36 000,00	161 919,43	-36 000,00
Muut kulut	-300 281,92	-658 170,00	-1 222 947,29	-1 592 222,63
Yhteensä	4 253 939,43	1 978 509,03	4 117 833,06	1 799 460,64

10. Liiketoiminnan muut tuotot

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	316 398,07	414 150,42	249 384,42	337 082,61
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	150 282,93	221 518,18	150 282,93	221 518,18
Fuusiovoitot	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	500 879,97	2 066 951,44	500 879,97	2 066 951,44
Yhteensä	967 560,97	2 702 620,04	900 547,32	2 625 552,23

11. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Suunnitelman mukaiset poistot	1 307 213,83	1 795 542,38	463 629,59	960 120,27
Arvonalentumiset	-97 570,23	572 897,00	-97 570,23	572 897,00
Yhteensä	1 209 643,60	2 368 439,38	366 059,36	1 533 017,27

12. Liiketoiminnan muut kulut

	Konserni		Pankki	
	2018	2017	2018	2017
Vuokratulot	1 135 537,85	431 847,31	1 245 567,85	511 857,31
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	1 487 187,31	1 453 024,06	1 323 212,81	1 367 337,96
Myyntitappiot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	721 319,68	0,00	721 319,68	0,00
Fuusiotappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	3 537 287,50	2 429 486,26	3 537 287,50	2 429 486,26
Yhteensä	6 881 332,34	4 314 357,63	6 827 387,84	4 308 681,53

13. Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjatuista rahoitusvaroista, taseen ulkopuolisista sitoumuksista sekä muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

2018

Konserni

Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista rahoitusvaroista sekä taseen ulkopuolisista eristä

Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	907 401,96	0,00	907 401,96
Asiakkaan puolesta ja hyväksi annetuista sitoumuksista	0,00	-328 220,87	-328 220,87
Muista	0,00	0,00	0,00
Lopulliset luottotappiot	90 572,94	0,00	90 572,94
Palautukset poistetuista saamisista	0,00	-36 477,89	-36 477,89
Yhteensä	997 974,90	-364 698,76	633 276,14

Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Tytär- ja omistusyhteisyrityksistä	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä

	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
	0,00	0,00	0,00
	907 401,96	0,00	907 401,96
	0,00	-328 220,87	-328 220,87
	0,00	0,00	0,00
	90 572,94	0,00	90 572,94
	0,00	-36 477,89	-36 477,89
	997 974,90	-364 698,76	633 276,14
	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00
	997 974,90	-364 698,76	633 276,14

Pankki

Odotettavissa olevat luottotappiot jaksotettuun hankintamenoön kirjattavista rahoitusvaroista sekä taseen ulkopuolisista eristä

Saamisista luottolaitoksilta	0,00	0,00	0,00
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	907 401,96	0,00	907 401,96
Asiakkaan puolesta ja hyväksi annetuista sitoumuksista	0,00	-328 220,87	-328 220,87
Muista			0,00
Lopulliset luottotappiot	90 572,94		90 572,94
Palautukset poistetuista saamisista		-36 477,89	-36 477,89
Yhteensä	997 974,90	-364 698,76	633 276,14

Muiden rahoitusvarojen odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot

Tytär- omistusyhteisyrityksistä	0,00	0,00	0,00
Muista	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00

Odotettavissa olevat luottotappiot ja arvonalentumistappiot yhteensä

	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
	0,00	0,00	0,00
	907 401,96	0,00	907 401,96
	0,00	-328 220,87	-328 220,87
			0,00
	90 572,94		90 572,94
		-36 477,89	-36 477,89
	997 974,90	-364 698,76	633 276,14
	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00
	997 974,90	-364 698,76	633 276,14

14. Saamiset luottolaitoksilta

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Vaadittaessa maksettavat				
Talletukset	9 287 182,10	83 685 864,39	9 287 182,10	83 685 864,39
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	9 287 182,10	83 685 864,39	9 287 182,10	83 685 864,39
Muut kuin vaadittaessa maksettavat				
Keskuspankeilta	0,00	0,00	0,00	0,00
Luottolaitoksilta				
Talletukset	326 877 436,03	225 043 507,32	326 877 436,03	225 043 507,32
Muut	0,00	70 000 000,00	0,00	70 000 000,00
Yhteensä	326 877 436,03	295 043 507,32	326 877 436,03	295 043 507,32
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	336 164 618,13	378 729 371,71	336 164 618,13	378 729 371,71
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	0,00	0,00	0,00	

15. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Konserni

Luotonanto ja takaussaamiset sektoreittain

	31.12.2018	Tappioita koskeva vähennyserä 31.12.2018	31.12.2017	
Yritykset	830 531 383,64	2 516 066,27	722 040 565,09	0,00
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-0,75	0,75	20 099 308,17	0,00
Julkisyhteisöt	10 790 606,99	2 841,17	3 915 517,14	0,00
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	29 467 242,88	3 768,64	30 593 962,26	0,00
Kotitaloudet	2 140 857 736,41	682 625,57	1 888 869 291,13	0,00
Ulkomaat	658 575,87	4,91	613 234,51	0,00
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	0,00	0,00	-695 285,30	0,00
Yhteensä	3 012 305 545,04	3 205 307,31	2 665 436 593,00	0,00
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	35 387,50		0,00	

Pankki

Luotonanto ja takaussaamiset sektoreittain

	31.12.2018	Tappioita koskeva vähennyserä 31.12.2018	31.12.2017	
Yritykset ja asuntoyhteisöt	846 317 262,67	2 516 066,27	739 792 513,94	
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-0,75	0,75	20 099 308,17	
Julkisyhteisöt	10 790 606,99	2 841,17	3 915 517,14	
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	29 467 242,88	3 768,64	30 593 962,26	
Kotitaloudet	2 140 857 736,41	682 625,57	1 888 869 291,13	
Ulkomaat	658 575,87	4,91	613 234,51	
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset			-695 285,30	
Yhteensä	3 028 091 424,07	3 205 307,31	2 683 188 541,85	0,00
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	35 387,50			

Luottojen ja takaussaamisten arvonalentumiset

	Konserni 31.12.2017	Pankki 31.12.2017
Arvonalentumiset tilikauden alussa	2 953 698,60	2 953 698,60
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	942 857,22	942 857,22
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-137 004,50	-137 004,50
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-379 301,95	-379 301,95
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-752 478,09	-752 478,09
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	2 627 771,28	2 627 771,28

16. Leasingkohteet

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Ennakkomaksut	0,00	0,00	0,00	0,00
Koneet ja kalusto	0,00	0,00	0,00	0,00
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muu omaisuus	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

17. Saamistodistukset

Konserni

Saamistodistukset vaadetyypeittäin 31.12.2018

	31.12.2018		31.12.2017	
	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Saamistodistukset yhteensä
Julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Valtion joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden julkisyhteisöjen joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muilta	0,00	69 999 308,17	69 999 308,17	0,00
Jaksotettuun hankintamenoön arvostettavat	0,00	69 999 308,17	69 999 308,17	0,00
Pankkien sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	50 000 000,00	50 000 000,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	19 999 308,17	19 999 308,17	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muiden rahoitus- ja vakuutuslaitosten joukkovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tai myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti luokitellut rahoitusvarat	0,00	0,00	0,00	0,00
Pankkien joukkovelkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	69 999 308,17	69 999 308,17	10 049,20

Pankki

Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2018

Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
12 kk	Koko voimassaoloaika	Koko voimassaoloaika	
666 200,48	735 676,40	1 309 823,40	2 711 700,28
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-20 217,13	393 990,78	373 773,65
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-3 755,51	180 977,20	177 221,69
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	24 023,90	-34 349,88	-10 325,98
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-6 437,94	84 376,39
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		15 149,69	-123 907,38
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	2 926,04	-2 670,49	255,55
Alkuperäisestä hankinnasta ja myöntämisestä johtuvat lisäykset.	378 644,43	491 405,07	1 225 074,75
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-420 969,44	-24 986,84	-888 402,27
Riskiparametreissä tapahtuneet muutokset	9 393,22	-291 154,71	-244 475,48
Arviointimethodiikan päivityksestä johtuvat muutokset	0,00	0,00	0,00
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennykset	0,00	0,00	-14 407,10
Muut oikaisut	0,00	0,00	0,00
Nettotulosvaikutus yhteensä	-29 954,49	543 616,17	65 522,14
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	636 245,99	1 279 292,57	1 375 345,54

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset sitoumukset			
Vaihe 1	Vaihe 2	Vaihe 3	Yhteensä
12 kk	Koko voimassaoloaika	Koko voimassaoloaika	
666 200,48	735 676,40	1 309 823,40	2 711 700,28
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-20 217,13	393 990,78	373 773,65
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-3 755,51	180 977,20	177 221,69
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	24 023,90	-34 349,88	-10 325,98
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-6 437,94	84 376,39
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		15 149,69	-123 907,38
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	2 926,04	-2 670,49	255,55
Alkuperäisestä hankinnasta ja myöntämisestä johtuvat lisäykset.	378 644,43	491 405,07	1 225 074,75
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-420 969,44	-24 986,84	-888 402,27
Riskiparametreissä tapahtuneet muutokset	9 393,22	-291 154,71	-244 475,48
Arviointimethodiikan päivityksestä johtuvat muutokset	0,00	0,00	0,00
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennykset	0,00	0,00	-14 407,10
Muut oikaisut	0,00	0,00	0,00
Nettotulosvaikutus yhteensä	-29 954,49	543 616,17	65 522,14
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2018	636 245,99	1 279 292,57	1 375 345,54

19. Osakkeet ja osuudet

31.12.2018

Konserni

Osakkeet ja osuudet

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	0,00	1 369 617,41	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	1 369 617,41	0,00
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirj.	0,00	323 679 099,82	0,00
Omistusyhteisyritysosakkeet		0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet		339 482,01	0,00
Yhteensä	0,00	325 388 199,24	0,00

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	0,00	1 369 617,41	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	1 369 617,41	0,00
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirj.	0,00	323 679 099,82	0,00
Omistusyhteisyritysosakkeet		0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet		339 482,01	0,00
Yhteensä	0,00	325 388 199,24	0,00

Pankki

Osakkeet ja osuudet

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	0,00	1 369 617,41	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	1 369 617,41	0,00
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirj.	0,00	323 679 099,82	0,00
Omistusyhteisyritysosakkeet		0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet		339 482,01	0,00
Yhteensä	0,00	325 388 199,24	0,00

Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	joista luottolaitoksissa
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	0,00	1 369 617,41	0,00
josta kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	0,00	1 369 617,41	0,00
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirj.	0,00	323 679 099,82	0,00
Omistusyhteisyritysosakkeet		0,00	0,00
Tytäryritysosakkeet		339 482,01	0,00
Yhteensä	0,00	325 388 199,24	0,00

20. Johdannaispimukset

Konserni

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaispimukset 31.12.2018

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	702 412 581,70	4 816 333,25	4 889 402,60
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	702 412 581,70	4 816 333,25	4 889 402,60
josta rahavirran suojaus	300 290 000,00	4 816 333,25	-0,01
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		4 816 333,25	4 889 402,60

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				Yhteensä
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	
Korkojohdannaiset	412 122 581,70	100 000 000,00	190 290 000,00	0,00	702 412 581,70
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	412 122 581,70	100 000 000,00	190 290 000,00	0,00	702 412 581,70
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2018

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Ostetut	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	4 026 883,98

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Ostetut	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Pankki**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaisopimukset 31.12.2018**

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	702 412 581,70	4 816 333,25	4 889 402,60
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	702 412 581,70	4 816 333,25	4 889 402,60
josta rahavirran suojaus	300 290 000,00	4 816 333,25	-0,01
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		4 816 333,25	4 889 402,60

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	412 122 581,70	100 000 000,00	190 290 000,00	0,00	702 412 581,70
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	412 122 581,70	100 000 000,00	190 290 000,00	0,00	702 412 581,70
Muut swap sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2018

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Ostetut	132 012 964,43	0,00	4 026 883,98
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		0,00	4 026 883,98

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Ostetut	2 816 118,21	21 691 799,68	104 751 425,77	2 753 620,77	132 012 964,43
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Konserni**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2017**

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	459 784 390,61	2 852 987,81	1 438 330,59
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	459 784 390,61	2 852 987,81	1 438 330,59
josta rahavirran suojaus	235 400 000,00	2 852 987,81	585 918,95
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		2 852 987,81	1 438 330,59

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				Yhteensä
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	
Korkojohdannaiset	234 384 390,61	80 000 000,00	145 400 000,00	0,00	459 784 390,61
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset	234 384 390,61	80 000 000,00	145 400 000,00	0,00	459 784 390,61
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Ostetut	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Asetetut	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		39,92	2 578 785,62

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Ostetut	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Asetetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä.

Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

Pankki**Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 31.12.2017**

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	459 784 390,61	2 852 987,81	1 438 330,59
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	459 784 390,61	2 852 987,81	1 438 330,59
josta rahavirran suojaus	235 400 000,00	2 852 987,81	585 918,95
Muut swap -sopimukset	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		2 852 987,81	1 438 330,59

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				Yhteensä
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	
Korkojohdannaiset	234 384 390,61	80 000 000,00	145 400 000,00	0,00	459 784 390,61
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset	234 384 390,61	80 000 000,00	145 400 000,00	0,00	459 784 390,61
Muut swap sopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Ei suojaamistarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset 31.12.2017

	Nimellisarvot	Käyvät arvot	
		Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Ostetut	69 972 841,01	39,92	2 578 785,62
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset			
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset			
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00
Ostetut			
Asetetut			
Johdannaiset yhteensä		39,92	2 578 785,62

	Nimellisarvot, jäljellä oleva juoksu-aika				
	alle 1 vuosi	1 - 5 vuotta	5 - 15 vuotta	yli 15 vuotta	Yhteensä
Korkojohdannaiset	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Ostetut	1 905 140,92	21 193 506,49	46 874 193,60	0,00	69 972 841,01
Asetetut					0,00
Koronvaihtosopimukset					0,00
Valuuttajohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset					0,00
Osakejohdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00
Muut johdannaiset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Termiinisopimukset					0,00
Optiosopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostetut					0,00
Asetetut					0,00

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä.

Kaikissa johdannaissopimuksissa vastapuolena on OP-Yrityspankki Oyj.

21. Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
ICT- menot	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut kehittämismenot	0,00	0,00	0,00	0,00
Liikearvo	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet	0,00	54 506,00	0,00	54 506,00
Yhteensä	0,00	54 506,00	0,00	54 506,00

Osakkuusyrittäjästä johtuva konserniliikearvo ja konsernireservi 31.12.2018

Osakkuusyrittäjästä johtuvan konserniliikearvon vielä poistamatta oleva määrä

	euroa
	euroa

Osakkuusyrittäjästä johtuvaa konserniliikearvoa ja konsernireserviä ei ole kirjattu taseeseen.

22. Kiinteistöt

31.12.2018

Konserni

Kiinteistöomistukset

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet

Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
3 960 096,37	4 769 834,18	54 750,00
19 479 360,21	26 393 265,49	36 078 000,00
2 670 122,13	70 744,14	391 700,00
26 109 578,71	31 233 843,81	36 524 450,00

Pankki

Kiinteistöomistukset

Maa- ja vesialueet

Rakennukset

Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet

Yhteensä

Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
0,00	6 414,00	54 750,00
0,00	0,00	0,00
30 956 351,24	15 446 667,81	36 469 700,00
30 956 351,24	15 453 081,81	36 524 450,00

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu niiden markkina-arvoon. Merkittävässä kohteissa käyvän arvon perusteena on käytetty riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko johdon omiin arvioihin tai tuottoarvomenetelmään, jona käytetään suoran pääomituksen arviointimenetelmää perustuen kohteen nettotuottoon ja markkinatuottovaatimuksiin huomioiden kohteen sijainti, kunto ja käyttötarkoitus. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo on määritetty pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo on määritetty pääasiassa kauppahintamenetelmällä.

23. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

Konserni

Hankintameno tilikauden alussa

+ lisäykset tilikautena

- vähennykset tilikautena

+/- siirrot erien välillä

- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot

-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset

+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset

- kertyneet poistot tilikauden alussa

- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa

+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa

+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset

= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa

Aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
287 119,28	41 023 921,64	37 915 818,88	3 555 063,72
0,00	1 132 264,88	594 412,68	113 605,58
-287 119,28	-7 095 695,71	-4 495 726,50	-17 157,81
0,00	-276 984,73	276 885,58	0,00
-5 821,00	-605 600,91	-790 377,28	-385 400,47
0,00	657 546,17	411 744,23	0,00
238 434,28	356 737,01	940 010,75	66,61
-232 613,28	-2 835 254,19	-7 988 628,44	-1 711 151,59
0,00	-1 123 090,35	-754 561,19	0,00
0,00	1 172 385,28	41 542,42	0,00
0,00	-1 172 385,28	-41 542,42	0,00
0,00	31 233 843,81	26 109 578,71	1 555 026,04

Pankki

Hankintameno tilikauden alussa

+ lisäykset tilikautena

- vähennykset tilikautena

+/- siirrot erien välillä

- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot

-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset

+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa

- kertyneet poistot tilikauden alussa

- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa

+ kertyneet arvonorotukset tilikauden alussa

+/- tilikauden arvonorotukset ja niiden peruutukset

= Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa

Aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
287 119,28	22 024 699,70	36 962 242,30	2 630 132,38
0,00	1 132 264,88	594 412,68	113 605,58
-287 119,28	-7 095 695,71	-4 441 724,72	-4 791,61
0,00	-142 642,88	142 642,88	0,00
-5 821,00	-18 669,19	-97 154,00	-311 969,59
0,00	657 546,17	411 744,23	0,00
238 434,28	356 737,01	940 010,75	66,61
-232 613,28	-338 067,82	-2 801 261,69	-1 431 830,83
0,00	-1 123 090,35	-754 561,19	0,00
0,00	1 172 385,28	41 542,42	0,00
0,00	-1 172 385,28	-41 542,42	0,00
0,00	15 453 081,81	30 956 351,24	995 212,54

24. Muut varat

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Arvopapereiden myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Maksujenvälityssaamiset	37 218,72	42 879,71	37 218,72	42 879,71
Muut	2 741 083,10	3 085 852,86	2 822 970,62	3 085 852,86
Yhteensä	2 778 301,82	3 128 732,57	2 860 189,34	3 128 732,57

25. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Korot				
Korkosaamiset	4 669 720,53	4 928 600,49	4 669 720,53	4 928 460,68
Maksetut korkoennakot	0,00	0,00	0,00	139,80
Yhteensä	4 669 720,53	4 928 600,49	4 669 720,53	4 928 600,48
Muut				
Muut maksetut ennakomaksut	0,00	70 537,89	0,00	70 537,90
Muut siirtosaamiset	1 739 674,45	679 509,29	1 565 942,38	493 402,65
Yhteensä	1 739 674,45	750 047,18	1 565 942,38	563 940,55
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	6 409 394,98	5 678 647,67	6 235 662,91	5 492 541,03

26. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

31.12.2018

Konserni

Jaksotuseroista

Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	
Konserniyritysten omiin taseisiin perustuvat	
Laskennalliset verosaamiset	709 487,02
Laskennalliset verovelat	6 388,20
Netto	703 098,82

Muista väliaikaisista eroista

Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	
Konserniyritysten omiin taseisiin perustuvat	
Laskennalliset verosaamiset	155 879,15
Laskennalliset verovelat	1 035 547,24
Netto	-879 668,09

Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat
1 072 214,71	2 237 463,23
	27 557 074,87
0,00	-703 098,82
0,00	879 668,09
1 072 214,71	29 971 107,37

Konsernituloslaskelmaan merkitty laskennallisen verovelan muutos muodostuu seuraavista eristä:

Tilinpäätössiirtoihin perustuvat	2 237 463,23
Yhdistelytoimenpiteisiin perustuvat	27 557 074,87
Konserniyritysten omiin tuloslaskelmiin perustuvat	
Yhteensä	29 794 538,10

Konsernitaseessa kertynyt poistoero ja verotusperusteiset varaukset on jaettu omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Omaan pääomaan siirretty osuus on 110 228 299,48 euroa.

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä [] euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat omaan pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista eristä eli käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksiin. Lisäksi muissa väliaikaisissa eroissa esitetään IFRS 9- siirtymästä 1.1.2018 aiheutuneet väliaikaiset erot.

Arvonkorotukset 31.12.2018

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia

Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

Pankki

Jaksotuseroista

Muista väliaikaisista eroista

Yhteensä

Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
709 487,02	6 388,20	703 098,82
155 879,15	1 035 547,24	-879 668,09
865 366,17	1 041 935,45	-176 569,28

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat perustuvat omaan pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista eristä eli käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattujen rahoitusvarojen ja rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksiin.

Lisäksi muissa väliaikaisissa eroissa esitetään IFRS 9- siirtymästä 1.1.2018 aiheutuneet väliaikaiset erot.

Arvonkorotukset 31.12.2018

Taseeseen sisältyy kiinteistöistä tehtyjä arvonkorotuksia

Arvonkorotukset eivät ole veronalaisia. Jos arvonkorotuksen kohteet myytäisiin, arvonkorotukset realisoituisivat myyntivoitoksi, josta tuloveron määrä olisi

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Poistoero

Verotusperusteiset varaukset

Yhteensä

Tasearvo	Lask. verovelka	Netto
0,00	0,00	0,00
137 785 374,35	27 557 074,87	110 228 299,48
137 785 374,35	27 557 074,87	110 228 299,48

Poistoero ja verotusperusteiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään. Omien varojen laskelmassa poistoero ja veroperusteiset varaukset laskennallisella verolla vähennettynä on rinnastettu ensisijaisiin omiin varoihin.

27. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat**Konserni**

	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Nimellisarvo 31.12.2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Pankki

	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Nimellisarvo 31.12.2018	Kirjanpitoarvo 31.12.2017	Nimellisarvo 31.12.2017
Sijoitustodistukset	0,00	0,00	0,00	
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	
Muut	0,00	0,00	0,00	
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

28. Muut velat

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Arvopapereiden ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Maksujenvälitysvelat	271 268,20	864 391,32	271 268,20	864 391,32
Muut	2 655 253,63	2 643 637,95	2 629 037,21	2 604 616,49
Yhteensä	2 926 521,83	3 508 029,27	2 900 305,41	3 469 007,81

29. Pakolliset varaukset

31.12.2018

Konserni

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					766 790,00	766 790,00
+ varausten lisäys				376 000,00	85 574,06	461 574,06
- käytetyt varaukset					0,00	0,00
- peruutukset					147 115,00	147 115,00
Varaukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	376 000,00	705 249,06	1 081 249,06

Pankki

	Eläkevaraukset	Verovaraukset	Takausvastuut	Vuokravastuut	Muut	Yhteensä
Varaukset 1.1.					766 790,00	766 790,00
+ varausten lisäys				376 000,00	85 574,06	461 574,06
- käytetyt varaukset						0,00
- peruutukset					147 115,00	147 115,00
Varaukset 31.12.	0,00	0,00	0,00	376 000,00	705 249,06	1 081 249,06

30. Siirtovelat ja saadut ennakot**Korot**

	Konserni		Pankki	
	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2017
Korkovelat	3 067 873,45	3 342 290,52	3 067 873,44	3 342 290,52
Saadut korkoennakot	26 798,73	22 474,21	26 798,73	22 474,21
Yhteensä	3 094 672,18	3 364 764,73	3 094 672,17	3 364 764,73
Muut				
Muut saadut ennakomaksut	44 343,18	26 188,89	23 401,31	23 340,47
Muut siirtovelat	11 752 709,36	11 439 860,98	11 480 089,13	11 214 987,55
Yhteensä	11 797 052,54	11 466 049,87	11 503 490,44	11 238 328,02
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	14 891 724,72	14 830 814,60	14 598 162,61	14 603 092,75

32. Oma pääoma**Konserni****Oma pääoma ja vähemmistön osuus yhteensä**

	Oma pääoma 31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
	451 276 382,81		52 221 730,94	-17 161 003,65	0,00	486 489 286,73
Osuuspääoma	212 647 223,85		20 640 700,00	-9 064 673,85	0,00	224 223 250,00
Jäsenosuudet	10 279 023,85		640 700,00	-191 073,85	0,00	10 728 650,00
Tuotto-osuudet	202 368 200,00		20 000 000,00	-8 873 600,00	0,00	213 494 600,00
Ylikurssirahasto	0,00		0,00	0,00		0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00		0,00	0,00		0,00
Muut sidotut rahastot	2 645 410,16		2 549 264,40	-509 852,87	0,00	4 684 821,69
Vararahasto	831 755,08		0,00	0,00		831 755,08
Käyvän arvon rahasto	1 813 655,08	0,00	2 549 264,40	-509 852,87		3 853 066,61
Sääntöjen muk. rahastot	0,00					0,00
Muut rahastot	0,00					0,00
Vapaat rahastot	2 555 334,70					2 555 334,70
Edellisten tilikausien voitto tai tap.	233 428 414,09	152 176,64		-7 586 476,93		225 994 113,80
Tilikauden voitto tai tappio			29 031 766,54	0,00		29 031 766,54
Vähemmistön osuus pääomasta	0,00					0,00

Käyvän arvon rahaston muutokset

	31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päätyessä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	1 813 655,08	0,00	2 549 264,40	509 852,87	0,00	3 853 066,61
Rahavirran suojaus	2 267 068,86	0,00	2 549 264,40	0,00	0,00	4 816 333,26
lask. verot	-453 413,78	0,00	0,00	509 852,87		-963 266,65
Yhteensä	1 813 655,08	0,00	2 549 264,40	509 852,87	0,00	3 853 066,61

Pankki

	Oma pääoma 31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	358 135 981,31		39 930 015,02	-17 161 003,65	0,00	381 057 169,32
Osuuspääoma	212 647 323,85		20 640 700,00	-9 064 673,85	0,00	224 223 350,00
Jäsenosuudet	10 279 123,85		640 700,00	-191 073,85	0,00	10 728 750,00
Tuotto-osuudet	202 368 200,00		20 000 000,00	-8 873 600,00	0,00	213 494 600,00
Ylikurssirahasto	0,00					0,00
Arvonkorotusrahasto	0,00					0,00
Muut sidotut rahastot	2 645 410,16		2 549 264,40	-509 852,87	0,00	4 684 821,69
Vararahasto	831 755,08					831 755,08
Käyvän arvon rahasto	1 813 655,08	0,00	2 549 264,40	-509 852,87		3 853 066,61
Sääntöjen muk. rahastot	0,00					0,00
Muut rahastot	0,00					0,00
Vapaat rahastot	2 555 334,70					2 555 334,70
Edellisten tilikausien voitto tai tap.	140 287 912,60	152 176,64		-7 586 476,93		132 853 612,31
Tilikauden voitto tai tappio			16 740 050,62	0,00		16 740 050,62

Käyvän arvon rahaston muutokset

	31.12.2017	IFRS 9 1.1.2018	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päättyessä
Saamistodistukset	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	1 813 655,08		2 549 264,40	509 852,87	0,00	3 853 066,61
Rahavirran suojaus	2 267 068,86		2 549 264,40	0,00	0,00	4 816 333,26
laskennalliset verot	-453 413,78		0,00	509 852,87		-963 266,65
Yhteensä	1 813 655,08	0,00	2 549 264,40	509 852,87	0,00	3 853 066,61

33. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Oma pääoma 31.12.2018

Sidottu oma pääoma
Vapaa oma pääoma

Oma pääoma yhteensä

	Konserni	Pankki
Sidottu oma pääoma	228 908 071,69	228 908 171,69
Vapaa oma pääoma	257 581 215,04	152 148 997,63
Oma pääoma yhteensä	486 489 286,73	381 057 169,32

Voitonjakokelpoiset varat 31.12.2018

Vapaa oma pääoma
- aktivoidut kehittämismenot
- muut jakokelvottomat erät

Voitonjakokelpoiset varat

	Konserni	Pankki
Vapaa oma pääoma	257 581 215,04	152 148 997,63
- aktivoidut kehittämismenot		
- muut jakokelvottomat erät	110 228 299,48	
Voitonjakokelpoiset varat	147 352 915,56	152 148 997,63

34. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2018

Konserni

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-

todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	36 164 618,13	0,00	35 000 000,00	265 000 000,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	61 729 116,36	212 880 204,64	886 754 888,42	811 577 523,76	1 039 363 811,86
Saamistodistukset	40 000 000,00	0,00	24 999 308,17	5 000 000,00	0,00
Velat luottolaitoksille	94 805 337,41	45 000 000,00	145 000 000,00	268 000 000,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 689 008 136,32	7 877 840,81	2 484 226,48	117 374,38	27 092 024,18
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Johdannaissopimusten maturiteettijakaumat esitetään liitetiedossa 20. Johdannaissopimukset

Muut kuin määräaikaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

Pankki

Jäljellä oleva juoksuaika

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamis-

todistukset

Saamiset luottolaitoksilta

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Saamistodistukset

Velat luottolaitoksille

Velat yleisölle ja julkisyhteisöille

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Velat, joilla huonompi etuoikeus

	alle 3 kk	3 - 12 kk	1 - 5 vuotta	5 - 10 vuotta	yli 10 vuotta
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	36 164 618,13	0,00	35 000 000,00	265 000 000,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	61 769 405,91	213 001 410,43	886 754 888,42	821 205 907,62	1 045 359 811,69
Saamistodistukset	40 000 000,00	0,00	24 999 308,17	5 000 000,00	0,00
Velat luottolaitoksille	94 805 337,41	45 000 000,00	145 000 000,00	268 000 000,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 689 897 212,81	7 877 840,81	2 484 226,48	117 374,38	27 092 024,18
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat, joilla huonompi etuoikeus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Johdannaissopimusten maturiteettijakaumat esitetään liitetiedossa 20. Johdannaissopimukset

Muut kuin määräaikaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

35a Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2018**Konserni**

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä	Konsernin saamiset osakkuusyrityksiltä ja velat osakkuusyrityksille
Saamiset luottolaitoksilta	326 877 436,03	9 287 182,10	336 164 618,13	
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 012 305 545,04	0,00	3 012 305 545,04	
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset	69 999 308,17	0,00	69 999 308,17	
Johdannaissopimukset	8 843 217,23	0,00	8 843 217,23	
Muu omaisuus	396 344 074,93	4 352,39	396 348 427,32	
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	0,00	552 805 337,41	
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 717 292 372,23	9 287 229,94	2 726 579 602,17	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	8 916 286,58	0,00	8 916 286,58	
Velat, joilla huonompi etuoikeus	0,00	0,00	0,00	
Muut velat	48 870 331,89	271,11	48 870 603,00	

Pankki

	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä	Josta	
				Tytäryrityksiltä	Osakkuusyrityksiltä
Saamiset luottolaitoksilta	326 877 436,03	9 287 182,10	336 164 618,13		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 028 091 424,07	0,00	3 028 091 424,07	15 785 879,03	
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset	69 999 308,17	0,00	69 999 308,17		
Johdannaissopimukset	8 843 217,23	0,00	8 843 217,23		
Muu omaisuus	383 686 212,70	4 352,39	383 690 565,09		
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	0,00	552 805 337,41		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 718 181 448,72	9 287 229,94	2 727 468 678,66	889 076,50	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00		
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	8 916 286,58	0,00	8 916 286,58		
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00		
Muut velat	18 756 015,26	271,11	18 756 286,37		

35b.Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot sekä käypien arvojen hierarkia 31.12.2018

	Konserni		Pankki	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Rahoitusvarat				
Käteiset varat	1 801 868,01	1 801 868,01	1 801 868,01	1 801 868,01
Saamiset luottolaitoksilta	336 164 618,13	336 164 618,13	336 164 618,13	336 164 618,13
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 012 305 545,04	3 012 305 545,04	3 028 091 424,07	3 028 091 424,07
Saamistodistukset	69 999 308,17	70 273 060,00	69 999 308,17	70 273 060,00
Osakkeet ja osuudet	325 048 717,23	325 048 717,23	325 048 717,23	325 048 717,23
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyrityksissä	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	339 482,01	339 482,01	339 482,01	339 482,01
Johdannaissopimukset	8 843 217,23	8 843 217,23	8 843 217,23	8 843 217,23
Yhteensä	3 754 502 755,82	3 754 776 507,65	3 770 288 634,85	3 770 562 386,68
Rahoitusvelat				
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	552 805 337,41	552 805 337,41	552 805 337,41
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 726 579 602,17	2 726 579 602,17	2 727 468 678,66	2 727 468 678,66
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	8 916 286,58	8 916 286,58	8 916 286,58	8 916 286,58
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	3 288 301 226,16	3 288 301 226,16	3 289 190 302,65	3 289 190 302,65

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit**Konserni**

Saamistodistukset
Osakkeet ja osuudet
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Saamistodistukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	0,00	325 048 717,23	325 048 717,23
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)	0,00	4 816 333,25	0,00	4 816 333,25
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)	0,00	8 916 286,58	0,00	8 916 286,58

Pankki

Saamistodistukset
Osakkeet ja osuudet
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Saamistodistukset				0,00
Osakkeet ja osuudet			325 048 717,23	325 048 717,23
Johdannaiset (positiiviset käyvät arvot)		4 816 333,25		4 816 333,25
Johdannaiset (negatiiviset käyvät arvot)		8 916 286,58		8 916 286,58

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)

Avaava tase 1.1.2018
siirrot tasoon 3
siirrot tasosta 3
muu muutos
Päättävä tase 31.12.2018

	0,00
	0,00
	0,00
	325 048 717,23
	325 048 717,23

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat pörssiin listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyväällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankki -konsernin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasoon 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla arvostupäivänä vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään sijoitukset OP Osuuskunnan jäsen- ja lisäosuuksiin. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

35c.Rahoitusvarojen ja -velkojen IFRS 9- standardin mukainen luokittelu 31.12.2018

Konserni

	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset
Rahoitusvarat					
Käteiset varat	1 801 868,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	336 164 618,13	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 012 305 545,04	0,00	0,00	0,00	0,00
Kp.rah.oikeuttavat saamistod ja muut saamistodistukset	69 999 308,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	323 679 099,82	1 369 617,41	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan kons. kuuluvissa yrityksissä.	339 482,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	8 843 217,23
Yhteensä	3 420 610 821,36	323 679 099,82	1 369 617,41	0,00	8 843 217,23
Rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 726 579 602,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	8 916 286,58
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	3 279 384 939,58	0,00	0,00	0,00	8 916 286,58

Pankki

	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon käyvän arvon rahaston kautta kirjattavat	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Suojaavat johdannaiset
Rahoitusvarat					
Käteiset varat	1 801 868,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset luottolaitoksilta	336 164 618,13	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	3 028 091 424,07	0,00	0,00	0,00	0,00
Kp.rah.oikeuttavat saamistod ja muut saamistodistukset	69 999 308,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet	0,00	323 679 099,82	1 369 617,41	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeet ja osuudet samaan kons. kuuluvissa yrityksissä.	339 482,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	8 843 217,23
Yhteensä	3 436 396 700,39	323 679 099,82	1 369 617,41	0,00	8 843 217,23
Rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	552 805 337,41	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	2 727 468 678,66	0,00	0,00	0,00	0,00
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Johdannaissopimukset	0,00	0,00	0,00	0,00	8 916 286,58
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	3 280 274 016,07	0,00	0,00	0,00	8 916 286,58

36. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2018**Konserni****Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	428 971 554,67	428 971 554,67
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	428 971 554,67	428 971 554,67

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä**Pankki****Omien velkojen puolesta annetut vakuudet**

Velat luottolaitoksille
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
Johdannaissop. ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat
Muut velat
Huonommalla etuoikeudella olevat velat
Yhteensä

Pantit	Kiinnitykset	Muut vakuudet	Yhteensä
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	428 971 554,67	428 971 554,67
0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	428 971 554,67	428 971 554,67

Muut omasta puolesta annetut vakuudet**Konserniyhtiön puolesta annetut****Muiden puolesta annetut**

joista lähipiiriin kuuluvalla johdolle

Annetut vakuudet yhteensä**37. Eläkevastuut**

31.12.2018

Konserni Pankki

Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta

0,00	0,00
0,00	0,00

Pankin henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön ja OP-Henkivakuutus Oy:n kautta.

Osuuspankin henkilöstön lakisääteistä työeläketurvaa hoitavan OP-Eläkekassan edustajisto päätti vuonna 2018 eläkevastuun siirtämisestä Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi. Siirto toteutui vuoden 2018 lopussa.

38. Rahoitusleasing- ja muut vuokravastuut

31.12.2018

Konserni Pankki

Yhden vuoden kuluessa maksettavat
Yli vuoden kuluessa ja enintään 5 vuoden kuluessa maksettavat
Yli 5 vuoden kuluessa maksettavat
Yhteensä

646 994,67	646 994,67
1 511 358,55	1 511 358,55
0,00	0,00
2 158 353,22	2 158 353,22

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot

39. Taseen ulkopuoliset sitoumukset Konserni

	Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri-tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2018	0,00	0,00	574 934 374,37	574 934 374,37
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	0,00	0,00	94 158 902,49	94 158 902,49
Takaukset	0,00	0,00	94 158 902,49	94 158 902,49
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	0,00	0,00	480 775 471,88	480 775 471,88
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	480 775 471,88	480 775 471,88
josta luottolupaukset	0,00	0,00	480 587 946,50	480 587 946,50

Pankki

	Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyri-tysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2018	0,00	0,00	574 934 374,37	574 934 374,37
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	0,00	0,00	94 158 902,49	94 158 902,49
Takaukset	0,00	0,00	94 158 902,49	94 158 902,49
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	0,00	0,00	480 775 471,88	480 775 471,88
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut	0,00	0,00	480 775 471,88	480 775 471,88
josta luottolupaukset	0,00	0,00	480 587 946,50	480 587 946,50

40. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

31.12.2018

Pankki on velvollinen tarkistamaan vuonna 2010 ja sen jälkeen valmistuneista kiinteistöinvestoinneista tekemään alv-vähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö vähenee 10 vuoden tarkistusjakson aikana. Viimeiset tarkistusvuodet ovat 2019-2027 kiinteistöinvestoinnin valmistumisajankohdasta riippuen.

Koy Tampereen Hämeenkatu 12, tarkistusvastuu
Koy Hämeenkivi, tarkistusvastuu

151,94
62 815,86
1 709 118,99
1 772 086,79

Pankki on ostanut rakennettavan Asunto Oy Nokian Tetriksen osakkeet 1-1443 ja 23785-24000. Vastuu velattomasta kauppahinnasta 991 577,12 euroa.

41. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

	Konserni		Pankki	
	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2018				
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	273	0	273	0
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	0	0	0	0
Määräaikainen henkilöstö	26	-5	26	-5
Yhteensä	299	-5	299	-5

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2018

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa
josta toimitusjohtaja Mikko Rosenlundille maksetut palkat ja palkkiot
sekä luontoisedut

Konserni	Pankki
Palkat ja palkkiot	Palkat ja palkkiot
39 910,00	39 910,00
537 354,00	537 354,00
323 732,00	323 732,00
12100	12 100,00

Edustajiston kokouksessa tehdyn päätöksen mukaan hallintoneuvoston puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 800,00 euroa kuukaudessa ja kokouspalkkiota 350,00 euroa kokoukselta. Muille jäsenille maksetaan kokouspalkkiota 350,00 euroa kokoukselta.

Hallituksen puheenjohtajalle maksetaan palkkiota 2 200,00 euroa kuukaudessa, varapuheenjohtajalle 480,00 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi heille maksetaan kokouspalkkiota 500,00 euroa kokoukselta. Muille jäsenille maksetaan palkkiota 480,00 euroa kuukaudessa sekä kokouspalkkiota 450,00 euroa kokoukselta. Pankin toimitusjohtajalle ei makseta hallitustyöskentelystä erillisiä palkkioita tai muita etuisuuksia.

Toimitusjohtajan vanhuuseläkeikä on 63 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP:n omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Toimitusjohtajan noudattama irtisanomisaika on 3 tai 6 kuukautta ja työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta, jolloin hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi suoritetaan korvauksena 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus.

Osuuspankki liittyi OP Ryhmän henkilöstörahastoon vuonna 2005.

OP Ryhmän henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2018 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: Kohtaamisten NPS (painolla 15%), bränditason NPS (painolla 5%), Digitaalinen asiointi (painolla 20%) sekä OP Ryhmän tulos ennen veroja (painolla 60%).

Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2018 on noin 1,7 % rahaston jäsenten palkkasummasta.

Vuonna 2018 kirjattiin palkkioita yhteensä 203 020,16 euroa

Palkitsemisjärjestelmät

OP Ryhmän palkitseminen jakautuu yrityskohtaiseen lyhyen aikavälin palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Palkkioiden enimmäismäärät on kaikissa järjestelmissä rajattu.

Lyhyen aikavälin palkitsemisohjelmassa ansaintajakso on enintään kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä kattaa koko henkilöstön. Palkkiomaksimit on porrastettu tehtävän vaativuuden perusteella. Palkitseminen perustuu pankkitasoisin yhteisiin ja henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut kasvun ja digitaalisuuden tavoitteet. Palkkion maksun edellytyksenä on, että pankin asiakasliiketoiminta on voitollista.

Pitkän aikavälin johdon palkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat erikseen määritellyt johtajat ja avaintehtävissä toimivat henkilöt, jotka yhtiön hallitus on nimennyt. OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päättää järjestelmän OP Ryhmän tasoiset ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksole erikseen. Johdon pitkän aikavälin järjestelmässä ja henkilöstörahastossa on samat mittarit.

Pitkän aikavälin järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista. Palkkion määrä riippuu tavoitteiden saavuttamisesta ansaintajakson päätyttyä. Ansaintajakson 2014 - 2016 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2018 - 2020.

Palkitsemisjärjestelmän ansaintajakson 2017 - 2019 perusteella mahdollisesti maksettava palkkio maksetaan neljässä tasaerässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2020 - 2023.

Ansaintajakson 2014-2016 palkkio maksetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna. Ansaintajakson 2017-2019 palkkio maksetaan rahana, ellei henkilön sovelleta sääntelyn mukaista lykkäysmenettelyä.

Palkkion arvoa jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjakson kuluessa. Palkkio kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi, kunnes se maksetaan.

Palkkion maksamiseen liittyy OP Ryhmän vakavaraisuutta sekä työ- ja toimituksen voimassaoloa koskevia ehtoja.

Muuttuvan palkkion maksamisen lykkääntyminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (610/2014). Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa. Henkilön muuttuva palkkio koostuu pitkän ja lyhyen aikavälin palkkioista.

Jos maksun viivästyminen euronajaa ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikana. Sanotussa lykkäystilanteessa muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston tai sen nimeämän palkitsemisvaliokunnan päättämään viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumenttiin sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot toimeksiantoryhmittäin v. 2018

Tilintarkastuksesta
Tilintarkastajan muut lausunnot
Veroneuvonta
Muut palvelut
Yhteensä

	Konserni	Pankki
	Tilintarkastus-palkkiot	Tilintarkastus-palkkiot
	29 461,23	27 167,23
	0,00	0,00
	0,00	0,00
	0,00	0,00
	29 461,23	27 167,23

Toimielinten jäsenten saamat luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2018

	Rahalainat 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Rahalainat 31.12.	Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset
Hallintoneuvoston jäsenet	857 112,74	635 262,86	0,00	1 492 375,60	106 945,94
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	1 191 562,38	0,00	107 470,48	1 084 091,90	0,00
Yhteensä	2 048 675,12	635 262,86	107 470,48	2 576 467,50	106 945,94

Ilmoitetut luvut sisältävät luotot ja takaukset, jotka luottolaitos tai sen konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluva yritys on antanut luottolaitoksen hallinto- ja valvontaelinten jäsenille. Toimielinten jäsenten antamat henkilötakaukset sisältyvät myös rahalainat erään.

Rahalainojen pääasialliset korkoehdot ja muut ehdot

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten luottoehdoissa noudatetaan normaaleja pankin luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin. Lainoja lyhennetään sovitun lyhennyssuunnitelman mukaisesti ja niillä on normaalit vakuudet.

Eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

Aikaisemmin toimielimiin kuuluneiden henkilöiden eläkesitoumukset

Hallintoneuvoston jäsenet
Hallituksen jäsenet ja varajäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa

	Konserni	Pankki
	0,00	0,00
		0,00
		0,00
	0,00	0,00
		0,00
		0,00

Lähipiiri**Lähipiiriin kuulumisperuste**

Omistus
Hallinto henkilöt
Osakkuusyrittäjä
Muut
Yhteensä

	Tase-erä				Taseen ulkopuoliset sitoumukset
	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Saamistodistukset	Osakkeet	Yhteensä	
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2 491 510,99	0,00	146 500,00	2 638 010,99	110 674,03
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2 491 510,99	0,00	146 500,00	2 638 010,99	110 674,03

Lähipiiriin tappiota koskeva vähennyserä ei ole olennainen.

Osuuspankin lähipiiriin kuuluvat pankin hallintoneuvoston jäsenet, hallituksen jäsenet ja varajäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä näiden aviopuoliset tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset. Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaisa tarkoitettu määräysvalta.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 prosenttia osuuspankin osuuksista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvassa yhteisössä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluu myös osuuspankin konsernitilinpäätökseen yhdistelty osakkuusyhtiö.

Osuuspankin kanssa yhteisen määräysvallan alaiset yhteisöt kuuluvat myös osuuspankin lähipiiriin (sisaryritykset).

42. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2018

		Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Tytär yritykset, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen				
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	100,00 %	23 478 641,92	7 347,24
Kotipaikka:	Tampere			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Hämeenkiivi	100,00 %	7 310 573,28	232,00
Kotipaikka:	Tampere			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Tytär yritykset, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen vähäisen merkityksen johdosta				
Yrityksen nimi:	Pirkan OP-Kiinteistökeskus Oy	100,00 %	1 234 330,85	330 991,24
Kotipaikka:	Tampere			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Savion Tontit	100,00 %	209 990,15	-3 146,86
Kotipaikka:	Kerava			
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				
Yrityksen nimi:				
Kotipaikka:				

	Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Osakkuusyrietykset, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			

	Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Osakkuusyrietykset, joita ei yhdistellä konsernitilinpäätökseen vähäisen merkityksen johdosta			
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Keskushervanta	23,28 %	1 570 240,18
Kotipaikka:	Tampere		-12 894,50
Yrityksen nimi:	Asunto Oy Rientorinne	20,10 %	247 306,10
Kotipaikka:	Akaa		-119,57
Yrityksen nimi:	Kiinteistö Oy Tahko Twinhills	20,00 %	3 039 200,42
Kotipaikka:	Nilsjä		-255,68
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset

Yrityksen nimi ja kotipaikka	Selostus yhteisestä vaikutusvallasta ja henkilöstö keskimäärin

Yritykset, joissa luottolaitoksella on rajoittamaton vastuu

	Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yritysmuoto:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yritysmuoto:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yritysmuoto:			
Yrityksen nimi:			
Kotipaikka:			
Yritysmuoto:			

43. Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset, joiden tilikausi päättyntä ennen tai jälkeen emoyrityksen tilikautta**44. Notariaattitoiminta**

Osuuspankki tarjoaa arvopaperivälitystä sekä säilytys- ja hoitopalvelua samoin kuin muita asiakkaan omaisuuden hoitoon liittyviä palveluja, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasiat, yhteisöjen perustamiset ja uudelleenjärjestelyt, saatavien perimistehtävät, asiakkaan omaisuuden säilytys, perunkirjoitus- ja pesänselvitystoimet, asiakkaan oikeudellinen neuvonta omaisuuden hoitoon ja varojen sijoittamiseen liittyvissä asioissa.

Osuuspankin sellaisten omista nimissään asiakkaan lukuun hallitsemien varojen kokonaismäärä, joita sijoituspalvelulain 9. luvun mukaan ei merkitä varoiksi osuuspankin taseeseen

45. Osuuspankin jäsenten lukumäärä sekä maksamatta olevat ja irtisanotut osuusmaksut 31.12.2018

Jäsenten lukumäärä	104 280
Maksamatta olevat osuusmaksut	0,00
Irtisanotut jäsenosuusmaksut	300 750,00
Irtisanotut tuotto-osuusmaksut	21 914 900,00

Irtisanotun osuuspääoman takaisinmaksun edellytykset ja ajankohta

Osuuspankkien omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut sekä jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenen on jäseneksi liittymisen yhteydessä hankittava yksi jäsenosuus ja maksettava yksi siihen liittyvä jäsenosuusmaksu. Osuuspankin jäsenyys (omistaja-asiakkuus) antaa äänioikeuden osuuskunnan kokouksessa/edustajiston vaaleissa. Jokaisella osuuspankin jäsenellä on yksi ääni. Tuotto-osuus ei tuota äänivaltaa. Vuosille 2018-2019 tavoitellaan tuotto-osuuksille 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

46. Pitkäaikaissäästämispalvelu

OP-eläkesäästön eläketili

Määräaikaiss- tai muulle talletustilille tehdyt sijoitukset

Osuuspankin taseessa olevat sijoitukset yhteensä

Taseen ulkopuoliset sijoitukset, sijoitusrahastot, osakkeet, jvk-lainat (sis. myyntisaamiset/ostovelat)

31.12.2018
302 779,21
0,00
302 779,21
2 533 384,82

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

Pankin pääkirjanpito on SAP-järjestelmässä ja osakirjanpitojen tiedot on siirretty pääkirjanpitoon yhdistelmänä tai muuna yhteenvetona.

Merkittävimmät osakirjanpidot:

Ottolainaus
 Antolainaus
 Omistaja-asiakasrekisteri
 Bonusjärjestelmä
 Tuotto-osuudet
 Korva, arvopaperikirjanpito
 Matkavaluutta
 ASLA, asiakaslaskutus
 Calypso, johdannais- ja arvopaperikirjanpito
 JORR, johdannaisreskontra
 Pankkitakaukset
 Haltia, kiinteistökirjanpito
 Havas, vastike- ja vuokrareskontra
 Osuuspankkien tilit OP Yrityspankissa
 POPS, Pankkien väliset online pikasiirrot ja shekit
 SAP HR ja Aditro
 SAP käyttöomaisuus
 SAP osto- ja myyntireskontra, Ariba, Basware IP ja Basware maksuliikenne

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	TOISTUVA TOSITE	X1	7700001	7799999
	MALLITOSITE	X2	7800001	7899999
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999
	SALDONSIIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldoinsiirto	SI	1000130001	1000139999
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999
	RYHMÄKOHT.ARNONALENT	GX	1000180001	1000189999
	VEROJAKSOTUS.LOPULL.	GY	1000190001	1000199999
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999
	ALV-SIIIRTO	ST	1000220001	1000229999
	SOS.KULUVELAN SIIIRTO	SR	1000230001	1000239999
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999
	SIJ.OM TP PURETT/VAR	SQ	1000250001	1000259999
	LOMAP.VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999
	SOS.KULUVELAN SIIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999
	SALDONSIIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999
	SALDONSIIIRTO, TEM	SN	1000340001	1000349999
	SALDONSIIIRTO, MVAT	HI	1000350001	1000359999
	KIINT YHT AVAAVA TASE	QN	1000360001	1000369999
	SISÄISET TOSITTEET	S1	1000370001	1000379999
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999 RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999 RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999
	LASKU e-Flow/SAP eliminoitavat	LF	1021000001	1021999999
	LASKU MANUAALINEN eliminoitavat	LM	1022000001	1022999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoitavat	HM	1023000001	1023999999
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoidtavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	HN	1029000001	1029999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DG	1031000001	1031999999
	MYNTILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR Ei ELIM.	DH	1033000001	1033999999
	HYVITYSLASKUTUS eliminoidtavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoidtavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	DS	1037000001	1037999999
	MYNTILASKUTUS eliminoidtavat	DT	1038000001	1038999999
	MYNTILASKUTUS ei eliminoidtavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAU	MT	1040000001	1040999999
	MATKALASKU /MATKAMIES	FA	1041000001	1041999999
	KONEKIELISET TILIOTETAPAHTUMAT	FB	1042000001	1042999999
	LUOTTORESKONTRA/KOTIPANKKI	FC	1043000001	1043999999
	JAHA/KOTIPANKKI	FD	1044000001	1044999999
	IFACTOR /OPR	FE	1045000001	1045999999
	IFACTOR /OPR JAKSOTUS	FF, FG	1046000001	1046999999
	SOPRI /OPR	FH	1047000001	1047999999
	SOPRI /OPR JAKSOTUS	FI,FJ	1048000001	1048999999
	LUOTTOTILI /OPR	FK	1049000001	1049999999
	LEASONG OR /OPR	FL	1050000001	1050999999
	VARAINHANKINTA /OPR	FM	1051000001	1051999999
	VARAINHANKINTA /OPR JAKSOTUS	FN, FO	1052000001	1052999999
	DISKONTATUT OSAMAKSUT /OPR	FP	1053000001	1053999999
	DISKONTATUT OSAM. /OPR JAKSOTUS	FQ, FR	1054000001	1054999999
	OIKEUDELLINEN PERINTÄ /OPR	FS	1055000001	1055999999
	OSAMAKSULEASING (VIEW21) /OPR	FT	1056000001	1056999999
	VIEW 21/JAKSOTUKSET	ET	1057000001	1057999999
	VIEW 21/AGIO	EU	1058000001	1058999999
9900095	SRJ-TAPAHTUMAT	FU	1059000001	1059999999
	AIRAS-PALKKIOT/AURUM	FV	1060000001	1060999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYSTE	IE	1073000001	1073999999
	MYNTILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	LASKUN MANUMAKS/OPKK	DY	1075000001	1075999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	VIRO MANU PÄIVITT.	JS	1077000001	1077999999
	VIRO MANU TP PYSYVÄ	JV	1078000001	1078999999
	VIRO MANU TP PERUUT.	JX	1079000001	1079999999
	LATVIA MANU PÄIVITT.	JT	1080000001	1080999999
	LATVIA MANU TP PYS.	JY	1081000001	1081999999
	LATVIA MANU TP PER.	JZ	1082000001	1082999999
	LIETTUA MANU PÄIVITT	JU	1083000001	1083999999
	LIETTUA MANU TP PYS.	KB	1084000001	1084999999
	LIETTUA MANU TP PER.	KC	1085000001	1085999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYNTILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJO, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, OR	KY	1089000001	1089999999
	ACQUIRING-PALKKIOT, MR	DE	1090000001	1090999999
	AGIOARVOSTUS	SG	1091000001	1091999999
	ACQUIRING	KQ	1092000001	1092999999
9930004	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930005	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930006	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930007	CAL PÄIVITTÄISET VIENNIT	RF	1093000001	1093999999
9930008	CAL PÄIVITT. TASEEN ULKOP.	RH	1094000001	1094999999
9930106	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930107	CAL KK-VAIHTEEN VIENNIT	RG	1095000001	1095999999
9930108	CAL KK-VAIHTEEN TASEEN ULKOP.	RI	1096000001	1096999999
9900048	LISÄOSUUSPÄÄOMA	HB	1097000001	1097999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, OR	LK	1098000001	1098999999
	BONUSKERTYMÄ/CLEARING, MR	DK	1099000001	1099999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
9940004	LJR ANTOLAINAUS	MC	1101000001	1101999999
990053	Banksyst päivittäiset	JD	1102000001	1102999999
990064	BLV PÄIVITTÄISET	JM	1103000001	1103999999
990067	BLT PÄIVITTÄISET	JP	1104000001	1104999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	Bonuskäyttö toinen op, MR	DO	1105000001	1105999999
	Bonuskäyttö toinen op, OR	LO	1106000001	1106999999
	Equens/Debit-kortit	HF	1107000001	1107999999
	Ariba tilaus eliminoitava	LU	1108000001	1108999999
	Ariba ei tilausta eliminoitava	LV	1109000001	1109999999
	Ariba tilaus ei-eliminoitava	LX	1110000001	1110999999
	Ariba ei tilausta ei-eliminoitava	LY	1111000001	1111999999
	Ariba peruutusosite	LZ	1112000001	1112999999
	ACQUIRING/HALTI	HG	1113000001	1113999999
	SAANA/M2	HJ	1114000001	1114999999
	VAM päivittäiset	HK	1115000001	1115999999
	VAM kk-vaihte	HL	1116000001	1116999999
	Oma Kehittäminen	R1	1124000001	1124999999
	OP Laskulaina	HP	1125000001	1125999999
	TAGETIK	T1	1155000001	1155999999
12999	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
	KASSAKP. LIITT./OPHV	NA	3010000001	3010999999
	HK KORVAUS KKP./OPHV	NB	3011000001	3011999999
	OIVA KON./OPHV	NC	3012000001	3012999999
	TUOTTOTURVA KON/OPHV	ND	3013000001	3013999999
	LAINATURVA KON./OPHV	NE	3014000001	3014999999
	HENKILÖV.KORV K/OPHV	NF	3015000001	3015999999
	RYHMÄVAK. KON./OPHV	NG	3016000001	3016999999
	IF RYHMÄELÄK K./OPHV	NH	3017000001	3017999999
	MOOTTORIAJ. KON/OPHV	NI	3018000001	3018999999
	VAHINKOVAK. KON/OPHV	NJ	3019000001	3019999999
	HENKILÖVAK. KON/OPHV	NK	3020000001	3020999999
	TAPATURMA KON./OPHV	NL	3021000001	3021999999
	KIINT.VUOKRAT K/OPHV	NM	3022000001	3022999999
	VSM KON./OPHV	NN	3023000001	3023999999
	MITTATURVA KON./OPHV	NO	3024000001	3024999999
	LÄHTEVÄ RAHA L./OPHV	NP	3025000001	3025999999
	TULEVA RAHA L./OPHV	NQ	3026000001	3026999999
	TKV KON./OPHV	NR	3027000001	3027999999
	HK KORVAUS KON./OPHV	NS	3028000001	3028999999
	AULI KON./OPHV	NT	3029000001	3029999999
	RATTI KON./OPHV	NU	3030000001	3030999999
	RAKENNUSVIRHE K/OPHV	NV	3031000001	3031999999
	SULKA KON./OPHV	NX	3032000001	3032999999
	MATKAVAKUUTUS K/OPHV	NY	3033000001	3033999999
	KASKO KON./OPHV	OA	3034000001	3034999999
	ESINEVAK.YKS. K/OPHV	OB	3035000001	3035999999
	TAKAUSVAKUUTUS/OPHV	OC	3036000001	3036999999
	SULKAN EPÄV.VAH/OPHV	OD	3037000001	3037999999
	RESK.SAATAVAL.L/OPHV	OE	3038000001	3038999999
	YT KORVAUS KKP./OPHV	OF	3039000001	3039999999
	PERUUTUS/OPHV LIITT.	NZ	3100000001	3109999999

PLA-tositelajit

Kirjanpitosite	AB	3204000000	3204999999
Täsmäytyspääkirja	AC	3205000000	3205999999
Käyttöom.konversio	AK	3206000000	3206999999
Käyttöom.kirj: netto	AN	3207000000	3207999999
Ratti Kkp.	C3	3208000000	3208999999
VSM Kkp.	C4	3209000000	3209999999
HK Korvaus Muis.	DC	3210000000	3210999999
EK Korvaus Muis.	DD	3211000000	3211999999
Manuaalipal. Muis.	DM	3212000000	3212999999
Auli Muis.	E1	3213000000	3213999999
Oiva Muis.	E2	3214000000	3214999999
Ratti Muis.	E3	3215000000	3215999999
Tuottoturva Muis.	E4	3216000000	3216999999
Mittaturva Muis.	E6	3217000000	3217999999
Ryhmävakuutus Muis.	E7	3218000000	3218999999
Rakennusvirhe Muis.	E8	3219000000	3219999999
IF Ryhmäeläke Muis.	E9	3220000000	3220999999
Ulkoinen numero	EX	3221000000	3221999999
Ratti Muis.	F3	3222000000	3222999999
VSM Muis.	F4	3223000000	3223999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	IF Ilm. eläke Muis.	F9	3224000000	3224999999
	As.miesp.m.liit.jaks	H1	3226000000	3226999999
	Sonet.vak.pal.jaks.l	H2	3227000000	3227999999
	Asiamiehet	HA	3228000000	3228999999
	Palkansaaajat	HE	3229000000	3229999999
	Hallintohenkilöt	HH	3230000000	3230999999
	Tilapäispalkkionsaaj	HT	3231000000	3231999999
	Investointityönumero	IP	3232000000	3232999999
	Toimittajat - hyvit.	KG	3233000000	3233999999
	Kiint.hall.järj.liit	KH	3234000000	3234999999
	Toimittajat - netto	KN	3235000000	3235999999
	Kiint.osakejärj	KO	3236000000	3236999999
	Tilien ylläpito	KP	3237000000	3237999999
	Toimittajat - lasku	KR	3238000000	3238999999
	Kiint.sähkönl.liitt	KS	3239000000	3239999999
	Laskut, IP,ulkopuoli	LB	3240000000	3240999999
	Laji/toimintoj.kirj.	LT	3241000000	3241999999
	ML-tilitys	ML	3242000000	3242999999
	Regressilask. Kon.	MQ	3243000000	3243999999
	JV-Simmer Kon.(tulev	MS	3244000000	3244999999
	Ratti Kon.	N3	3245000000	3245999999
	IF ilm. eläk Kon.	N9	3246000000	3246999999
	EU Korvaus Kkp.	OG	3247000000	3247999999
	Henkivak.korvau Kkp.	OH	3248000000	3248999999
	Tapaturma Kkp.	OI	3249000000	3249999999
	MA korvaus Kkp.	OJ	3250000000	3250999999
	Takaus.korvaus Kkp.	OK	3251000000	3251999999
	Sulkan epäv.vah. Kkp	OL	3252000000	3252999999
	TKV Muis.	OM	3253000000	3253999999
	Moottorijon. Muis.	ON	3254000000	3254999999
	Sulka Muis.	OO	3255000000	3255999999
	Matkavakuutus Muis.	OP	3256000000	3256999999
	Vahinkovakuutus Muis	OQ	3257000000	3257999999
	Henkilövakuutus Muis	OR	3258000000	3258999999
	Tapaturma Muis.	OS	3259000000	3259999999
	Kasko Muis.	OT	3260000000	3260999999
	Ratti maksusop. Muis	OU	3261000000	3261999999
	Esinevak.yks. Muis.	OV	3262000000	3262999999
	Takausvakuutus Muis.	OW	3263000000	3263999999
	Sulkan epäv.vah Muis	OX	3264000000	3264999999
	Regressilask. Muis.	OY	3265000000	3265999999
	Tuleva raha Muis.	OZ	3266000000	3266999999
	Palkk. as.m.liitt.ja	P1	3267000000	3267999999
	MA korvaus Muis.	PB	3268000000	3268999999
	Sulkan epäv.vah Muis	PC	3269000000	3269999999
	Henkivak.korvau Muis	PD	3270000000	3270999999
	Tapaturma Muis.	PF	3271000000	3271999999
	Takaus.korvaus. Muis	PG	3272000000	3272999999
	YT Korvaus Muis.	PH	3273000000	3273999999
	JV-Simmer Muistio	PI	3274000000	3274999999
	MA korvaus Kon.	PJ	3275000000	3275999999
	Tapaturma Kon.	PL	3276000000	3276999999
	Takaus,korvaus Kon.	PM	3277000000	3277999999
	YT Korvaus Kon.	PN	3278000000	3278999999
	JV-Simmer Kon.(lähte	PO	3279000000	3279999999
	ATK-palv.vel.liitt	PP	3280000000	3280999999
	Hinnanmuutos	PR	3281000000	3281999999
	EU Korvaus Kon.	PS	3282000000	3282999999
	EK Korvaus Kon.	PT	3283000000	3283999999
	Päätetapahtum.liitt	PU	3284000000	3284999999
	ATK-palv.vel. levyti	PW	3285000000	3285999999
	Systemipalv.vel.lii	PX	3286000000	3286999999
	Työasemaveloitukset	PY	3287000000	3287999999
	S-laskutus, Elisa	PZ	3288000000	3288999999
	Sulkan epäv.vah. Kon	QA	3289000000	3289999999
	EK Korvaus Kkp.	QB	3290000000	3290999999
	Cross-company korot	QC	3291000000	3291999999
	EU korvaus muis.	QD	3292000000	3292999999
	Hyvitys - nettosuor.	RA	3293000000	3293999999
	Ostolasku	RE	3294000000	3294999999
	Lask.vast.otto netto	RN	3295000000	3295999999
	Laskun siirto	RV	3296000000	3296999999
	SIJ/KTÖ JAKO	SK	3297000000	3297999999
	Jälkikirjaustosite	SU	3298000000	3298999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	Tiedonsiirto	UE	3299000000	3299999999
	Maksukirjaus	ZP	3305000000	3305999999
	Pankki - täsmäytys	ZR	3306000000	3306999999
	Maksu per shekki	ZS	3307000000	3307999999
	Maksuselvitys	ZV	3308000000	3308999999
	INV.TILAUSTEN PURKU	QE	3309000000	3309999999
	Tuottoturva man. peruut	14	3310000000	3310999999
	Lainaturva man. peruut	15	3311000000	3311999999
	Mittaturva man. peruut	16	3312000000	3312999999
	Auli man. peruut	11	3313000000	3313999999
	ryhmävak man. peruut	17	3314000000	3314999999
	Rak.virhevak. man. peruut	18	3315000000	3315999999
	Oiva man. peruut	12	3316000000	3316999999
	Sulka evl man. peruut	1P	3317000000	3317999999
	Sulka man. peruut	1C	3318000000	3318999999
	Matkavak. man. peruut	1D	3319000000	3319999999
	Vahinkovak. man. peruut	1E	3320000000	3320999999
	M.ajoneuvovak. man. peruut	1A	3321000000	3321999999
	Henkilövak. man. peruut	1F	3322000000	3322999999
	Tapaturmavak. man. peruut	1G	3323000000	3323999999
	Kaskovak. man. peruut	1I	3324000000	3324999999
	Ratti man. peruut	13	3325000000	3325999999
	Ratti maksusop. man peruut	1J	3326000000	3326999999
	Esinevak. yks. man. peruut	1M	3327000000	3327999999
	Takausvak. man. peruut	1N	3328000000	3328999999
	EK Korvaus man. peruut	19	3329000000	3329999999
	Ratti 2 man. peruut	1B	3330000000	3330999999
	Takaus korv. man peruut	1H	3331000000	3331999999
	JV-Simmer man peruut	1K	3332000000	3332999999
	JV-Simmer muist m pe	1S	3333000000	3333999999
	Korkki TA	QF	3334000000	3334999999
	Korkki YT	QG	3335000000	3335999999
	Korkki EU	QH	3336000000	3336999999
	Korkki EK	QI	3337000000	3337999999
	Korkki YA	QJ	3338000000	3338999999
	Korkki MK	QK	3339000000	3339999999
	Korkki manuaalitosite	QL	3340000000	3340999999
	KORKKI PV MANUAALITOS.	QM	3341000000	3341999999
	Flex maksutulo, koneellinen	K1	3342000000	3342999999
	Flex maksutulo, manuaalinen kirjaus	K2	3343000000	3343999999
	Flex korvaukset, koneellinen	K3	3344000000	3344999999
	Flex korvaukset, manuaalinen kirjaus	K4	3345000000	3345999999
	Flex manuaalinen peruuntuva	K5	3346000000	3346999999
	Flex Eurocenter korvaukset, koneellinen	K6	3347000000	3347999999
	Flex Eurocenter korvaukset, manuaalinen	K7	3348000000	3348999999
	EU KORVAUS PERUUTUS	QO	3349000000	3349999999
500	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
501	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
502	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
503	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
504	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
505	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
506	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
507	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
508	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
509	MARKKATOSITEMUUNTO	TF	5000000001	5000999999
040	JÄSENLUOTTOVAKUUTUS	TA	5040000001	5040999999 HVRKR0H
050	ASUNTOSÄÄSTÖPALKKIOT	TB	5050000001	5050999999
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
080	OP-LUOTOT	TD	5080000001	5080999999
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999
610	ULTRA VALUUTANVAIHTO	TX	6100000001	6100999999
613	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
614	ZVS-MAKSUT/OKO	TH	6130000001	6130999999
615	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
616	PSE/PE-MAKSUT/OKO	TZ	6150000001	6150999999
620	FORSE	TI	6200000001	6200999999
621	SDD SEPA SUORAVELOITUS	RB	6210000001	6210999999
624	AQUARIUS/OKO	GP	6240000001	6240999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
625	VIEW/PÄIVITYKSET	TJ	6250000001	6250999999
628	DPS/OPTO-TAPAHTUMAT	RZ	6280000001	6280999999
631	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
632	SEKKILUNASTUKSET (USKI)	TK	6310000001	6310999999
633	PANKKITAKAUKSET	TL	6330000001	6330999999
634	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
635	OKOBANKEN	TM	6340000001	6340999999
636	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
637	REMBURSSIT JA PERITTÄVÄT	TN	6360000001	6360999999
638	DPS PÄIVITTÄISET	KU	6380000001	6380999999
639	DPS TASEEN ULKOPUOL.	KV	6390000001	6390999999
640	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
641	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
642	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
643	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
644	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
645	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
646	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
647	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
648	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
649	LÄHTEVÄT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TO	6400000001	6400999999
653	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
654	TULEVAT MAKSUMÄÄRÄYKSET	TP	6530000001	6530999999
657	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
658	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
659	ULKOMAISET SEKKILUNASTUKSET	TU	6570000001	6570999999
660	MATKASHEKIT	TQ	6600000001	6600999999
663	Ultra/ Henki Aquarius VIRO	KF	6630000001	6630999999
665	BANKGIRO	TV	6650000001	6650999999
666	RPM (Rahanpesun estämisen keskeytyskirjaukset)	KX	6660000001	6660999999
667	RPMEUR	RM	6670000001	6670999999
670	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
671	SETELIKAUPAT	TR	6710000001	6710999999
672	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
673	VALUUTTAPÄÄKASSA	TR	6710000001	6710999999
674	BOND/REPO PÄIVITTÄISET	TS	6740000001	6740999999
675	BOND ARVOSTUKSET	XV	6750000001	6750999999
691	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
692	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
693	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
694	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
695	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
696	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
697	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
698	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
699	TOSITEMUUNTO (TOSMU)	TT	6910000001	6910999999
706	VALUUTTAMÄÄRÄISET MERKINNÄT	HO	1123000001	1123999999
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9701600001	9701699999
9900005	LÄHTEVÄ CLEARING (AAMU)	VB	9900500001	9900599999
9900007	Prepaid rsk-tapahtumat	KJ	9900070001	9900079999
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999 OT003/OTORP002
9900001	OTTOLAINAUS	BA	9900100001	9900199999
9900002	ANTOLAINAUS	BD	9900200001	9900299999 AMR972
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999
9900004	PANKKITAKAUS	BF	9900400001	9900499999 ATRR009
9900004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999 MGKR2005, MGKR2006
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999 MGKR2001
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999 MGKR2002
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999 MGKR2004
9900009	SAAPUNEET PIKASIIROT	BK	9900900001	9900999999 MGR5150
9900009	SAAPUVA CLEARING 31.12.1997 ALKAEN (AAMU)	VE	9900900001	9900999999
9900010	POPS BRUTTOCLEARING 16.12.1997 ALKAEN	VF	9901000001	9901099999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET / OKO	EK	9901100001	9901199999
9900012	AGIOT /VALUUTTAKASSA	VG	9901200001	9901299999
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999
9900013	ERIKOISLAINAT	CG	9901300001	9901399999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
9900014	VALUUTTAKIRJANPITO	EE	9901400001	9901499999 MV29K
990014	VALUUTTAKASSA 24.2.1997 ALKAEN	EE	9901400001	9901499999 OTALPKT
9900015	ANTOLAINAUS /ALPER	BP	9901500001	9901599999
990015	AUTOMAATTIKIRJAUS / ALPER 18.11.94 ALKAEN	BP	9901500001	9901599999
9900016	USKI ULKOM SHEKKIEN LUNASTUS	BQ	9901600001	9901699999 op:t, 7880: USLR610
990016	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VH	9901600001	9901699999
990017	CLEARING 30.10.98 (YÖ)	VI	9901700001	9901799999
9900018	MATKAVALUUTTA	BL	9901800001	9901899999 MAVRMTIK
990018	MATKAV. (MAVA) VIERAAT SEKIT JA MATKASEKIT	BL	9901800001	9901899999
9900019	MATKAVALUUTTA/AGIO	BM	9901900001	9901999999 MAVRATIK
990019	AGIOT (MAVA)	BM	9901900001	9901999999
990020	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990022	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990023	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990024	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990025	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990122	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990123	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
990124	OPICS (PÄIVITTÄINEN) (OC)	VJ	9902000001	9902099999
9900021	OP:N TILIT OKOSSA	BS	9902100001	9902199999 PR002
990021	OPICS (KK-VAIHDE PYSYVÄT KIRJAUKSET)	VK / VL	9902100001	9902199999
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET / OKO	EL	9902200001	9902299999
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT / OKO	EM	9902300001	9902399999
9900241	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ) OVY	EQ	9902410001	9902419999
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVY	ER	9902420001	9902429999
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999
9900025	RAHAHUOLTO	EG	9902500001	9902599999
9900026	LUNASTETUT OKON SEKIT	BV	9902600001	9902699999 MGKR2003
990026	LUNASTETUT OKON SEKIT WINRESK	BV EO	9902600001 9902700001	9902699999 9902799999
990028	KAPULA PÄIVITT./OKO	GS	9902800001	9902899999
990029	KAPULA ARVOSTUS/OKO	GT	9902900001	9902999999
990030	ASLA/SIIRTYVÄT/OHMO	GD	9903000001	9903099999
990031	ASLA	VM	9903100001	9903199999
990032	ASLA / SIIRTYVÄT	VN / VO	9903200001	9903299999
990033	ASLA/OHMO	GC	9903300001	9903399999
990034	UTU/PALKKIOT	IF	9903400001	9903499999
9900035	POPS/LUNASTAMATTOMAT SEKIT YLI 10V	IG	9903500001	9903599999
9900036	PKJ JÄLKIPER. SUORIT	IH	9903600001	9903699999
990036	ELE PÄIVITTÄISET VIENNIIT	JA	9903700001	9903799999
990037	ELE TAUP VIENNIIT	JB	9903800001	9903899999
990038	ELE PERUUTETTAVAT TILINPÄÄTÖSVIENNIIT	JC	9903900001	9903999999
990041	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO	VP	9904100001	9904199999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9904200001	9904299999 BJER122
990042	KIRJAUSYHTEENVETO/RAHAHUOLTO (UUSI)	VQ	9904200001	9904299999
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999
990044	DEVON, 30.6.99	VR	9904400001	9904499999
990045	DEVON, 30.6.99	VS	9904500001	9904599999
990046	DEVON, 30.6.99	VT	9904600001	9904699999
990047	DEVON, 30.6.99	VU	9904700001	9904799999
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999 ***)
9900052	LOMAPALKKAVELAT	GV	9905200001	9905299999 ***)
990054	Banksyst kk/tp-päätös	JE	9905900001	9905999999
990055	Banksyst taseen ulkopuoliset (jos tarvitaan)	JI	9905500001	9905599999
990056	TRADING TERMIINIEN ARVOSTUSTULOS (EI PERUUTETTAVA)	VX	9905600001	9905699999
990057	RJ PÄIVITTÄISET	JF	9905700001	9905799999
990058	RJ SIIRTYVÄT	JG	9905800001	9905899999
9900060	VALUUTTATILIT	BZ	9906000001	9906099999
990060	VALUUTTAOTTOLAINAUS	BZ	9906000001	9906099999
9900061	VALUUTTATILIT / AGIOT	CA	9906100001	9906199999 DARRAGI/OVARP002
990061	VALUUTTAOTTOLAINAUS /AGIOT	CA	9906100001	9906199999
9900062	VALUUTTATILIT/SIIRTYVÄ KORKO	CB,CC	9906200001	9906299999 DARRASK/OVARP002
990062	VALUUTTAOTTOLAINAUS/SIIRTYVÄT ERÄT	CB / CC	9906200001	9906299999
9900063	LÄHTEVÄT ULKOMAAN MAKSUT	CD	9906300001	9906399999 LUMR124
990065	BLV TILINP. PYSYVÄ	JN	9906500001	9906599999
990066	BLV TP PERUUTETTAVA	JO	9906600001	9906699999
990068	BLT TILINP. PYSYVÄ	JQ	9906800001	9906899999
990069	BLT TP PERUUTETTAVA	JR	9906900001	9906999999
9900070	SÄILYTYSPALKKIOT SÄILYTYSPALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN	CE	9907000001	9907099999
990070	(KESÄ.- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPEREIDEN			
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999
990077	REPO NORMAALIKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YA	9907700001	9907799999
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999 OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999
990079	BOND/ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET	YC	9907900001	9907999999
9900080	SJOITUSRESKONTRA/OVC	GJ	9908000001	9908099999
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999
9900082	HALTIA VUOKRASAAMISET	EH	9908200001	9908299999
9520005	YIT-VUOKRAT	EH	9908200001	9908299999
677	KORVA/PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
678	KORVA/HINTAEROT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA-TAPAHTUMAT	CJ	9908300001	9908399999
9900083	KORVA PÄIVITTÄISET	CJ	9908300001	9908399999
9900042	PLATINAJÄRJESTELMÄ	BW	9908400001	9908499999
9900085	KIIINTEISTÖRESKONTRA / UUSI	CI	9908500001	9908599999
9900086	OKO:N LAINAT	CM	9908600001	9908699999
990086	OKO:N LAINAT OP:LLE	CM	9908600001	9908699999
990087	REPO ARVOPÄIVÄKIRJAUKSET/EI KÄYTÖSSÄ	YK	9908700001	9908799999
9900088	HALTIA VASTIKERESKONTRA	EF	9908800001	9908899999
9900089	HALTIA VASTEKESUORITUKSET	EI	9908900001	9908999999
9900091	MAKSULIIKE /ASLA	CN	9909100001	9909199999 ALARKP01 JA 13
9900092	ASLA/OHMO	GA	9909200001	9909299999
9900095	VILU/KOTIPANKKI	GG	9909500001	9909599999
990995	OKO:N KIRJAUSYHTEENVETO / OPTO	YN	9909950001	9909959999
9901001	OTTOLAINAUS/SIIR.KOR.PERUUTUS	BC	9910010001	9910019999 OT003/ OTORP003
991001	OTTOLAINAUS / SIIRTYVÄT ERÄT	YO / YP	9910010001	9910019999
9901002	ETUKÄTEEN MAKS.KOROT/TILINP.	BE,ED	9910020001	9910029999 AMR827
991003	LOAN IQ/OKO	GN	9910030001	9910039999
	ANTO AGIO KIRJAUKSET JA			
991004	PENNINPYÖRISTYKSET	YQ	9910040001	9910049999
991005	YPA LAINAT	YR	9910050001	9910059999
991006	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (eurot)	YS / YT	9910060001	9910069999
991048	YPA LAINAT SIIRTYVÄT (valuutat)	YS / YT	9910060001	9910069999
991007	KESKUSPANKKIPALVELUOSASTON LAINAT (RO)	YU	9910070001	9910079999
991008	RO SIIRTYVÄT	YV / YW	9910080001	9910089999
991009	PERINTÄANTOLAINAUS (PA)	YX	9910090001	9910099999
991010	PA SIIRTYVÄT	YY / YZ	9910100001	9910109999
9901011	OTTOLAINAUS /SIIRTYVÄ KORKO	BB	9910110001	9910119999 OT003
991012	YA-JS S. KORK. PER.	UK	9910120001	9910129999
9901013	ALS:N HOITOPALKKIOT	BN,BO	9910130001	9910139999 AMR830
991013	RO-JS S. KORK. PER.	UG	9910130001	9910139999
991014	PA-JS S. KORK. PER.	UH	9910140001	9910149999
991015	RO/AGIOKIRJAUKSET	UI	9910150001	9910159999
991016	PA/AGIOKIRJAUKSET	UJ	9910160001	9910169999
9910002	ALS-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	JJ	9910200001	9910209999
9901021	OPTO / SIIRTYVÄ KORKO	BT,BU	9910210001	9910219999 PR402
991024	YA VIRO AGIOT	RP	9910240001	9910249999
991025	YA VIRO PÄIVITTÄISET	RJ	9910250001	9910259999
991026	YA VIRO SIIRTYVÄT	RO	9910260001	9910269999
991027	YA VIRO AA-PERUUTUKSET	RU	9910270001	9910279999
9901003	ANTOLAINAUS /Okopankki	EY,EZ	9910300001	9910399999
991034	YA LATVIA AGIOT	RR	9910340001	9910349999
991035	YA LATVIA PÄIVITTÄISET	RK	9910350001	9910359999
991036	YA LATVIA SIIRTYVÄT	RQ	9910360001	9910369999
991037	YA LATVIA AA-PERUUTUKSET	RX	9910370001	9910379999
9901042	PLATINAJÄRJESTELMÄ/SIIRTYVÄ	BX,BR	9910420001	9910429999 BJER221
991044	YA LIETTUA AGIOT	RT	9910440001	9910449999
991045	YA LIETTUA PÄIVITTÄISET	RL	9910450001	9910459999
991046	YA LIETTUA SIIRTYVÄT	RS	9910460001	9910469999
991047	YA LIETTUA AA-PERUUTUKSET	RY	9910470001	9910479999
9901050	ALS/PREEMIOIT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999
9901055	ALS/JOHD.AR.V.PER.	GI	9910550001	9910559999
9901083	KORVA-TAPAHTUMAT/SIIRT. KORKO	CK,CL	9910830001	9910839999
9901083	KORVA OSAKKEET /SIIRTYVÄT	CK,CL	9910830001	9910839999
990083	KORVA RM/ARVOSTUKSET	CK	9910830001	9910839999
991083	KORVA RM/ARVOST.PER.	CL	9910830001	9910839999
9901086	OKO:N LAINOJEN SIIRTYVÄT	CV	9910860001	9910869999
991086	OKO:N LAINAT OP:LLE / SIIRTYVÄT	CV / CY	9910860001	9910869999
9901091	MAKSULIIKE /ASLA /SIIRTYVÄ KORKO	CO,CP	9910910001	9910919999 ALARKP06 JA 07

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja	
			alku	loppu
9901092	SSP:N KAUPPAHINNAN JAKSOTUS	CQ,CZ	9910920001	9910929999
9901093	ASLA/OHMO/SIIRTYVÄT	GB	9910930001	9910939999
9911111	OKOPANKIN TASESIIRROT / OL	XA	99111110001	99111119999
9911112	OKOPANKIN TASESIIRROT /ALS	XB	9911120001	9911129999
9911113	OKOPANKIN TASESIIRROT / VALUUTTAKASSA	XC	9911130001	9911139999
9911114	OKOPANKIN TASESIIRROT / DA	XD	9911140001	9911149999 ACR3B1/ACR3B2
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999
990176	PREPAID TILITYKSET	KT	9917600001	9917699999
991995	OPTON KONEKIELISET SIIRT.KOROT	XE / XF	9919950001	9919959999
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999
9920002	ALS-JOLLA CAP TILINPÄÄTÖS	JK	9920020001	9920029999
992005	FRA PÄÄOMAT	XH	9920050001	9920059999
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999
	SRJ-PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/OP-			
9900202	RAHASTO	IA	9920200001	9920299999
	SRJ-			
9900203	PALKKIONPALAUTUSJAKSOTUS/SAAJAYHTIÖT	IB	9920300001	9920399999
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999 JRER110
990207	TALLETUSSIIRROT	YM	9920700001	9920799999
679	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
9902083	PÄÄOMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999 PTKR3301
992101	PANKKITAKAUKSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999
992102	HENKIVAKUUTUS	HV	9921020001	9921029999
683	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
9902183	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
684	ARVOSTUSKONVERSIUUDET	Z6	9922830001	9922839999
9902283	ARVOSTUSKONVERSIUUDET	Z6	9922830001	9922839999
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999
9903001	SALDONSIIIRTO	Z1	9930010001	9930019999
9903001	SALDONSIIIRROT	Z1	9930010001	9930019999
993002	TERMIINIT PISTE-EROT SIIRT.	XM / XN	9930020001	9930029999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9903003	EURO	Z3	9930030001	9930039999
9930002	ALS-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	JL	9930200001	9930209999
993009	TERMIINIT PISTE-EROT	XO / XP	9930090001	9930099999
994005	TERMIINIT / AGIOT	XQ	9940050001	9940059999
994006	TERMIINIT / AGIOT PALAUTUS	XR	9940060001	9940069999
9940007	LJR OPA-SIIRROT	MX	9940700001	9940799999
9940008	LJR ERIKOISLAINAT	MD	9940080001	9940089999
994010	FRA ARVOSTUKSET	XS / XT	9940100001	9940109999
9940104	LJR EFEKT.KORON HINTAERO	ME	9941040001	9941049999
9940105	LJR EFEKT.KORON HINTAERO PERUUTUS	MF	9941050001	9941059999
9940106	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP	MG	9941060001	9941069999
9940107	LJR ETUKÄTEEN MAKS.KOROT TP PERUUTUS	MH	9941070001	9941079999
9940108	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT	MI	9941080001	9941089999
9940109	LJR ERIK.LAINOJEN SIIRT. HOITOPALKKIOT PERUUTUS	MJ	9941090001	9941099999
9940110	LJR-JOLLA CAP PÄIVITTÄISET	MM	9941100001	9941109999
9940111	LJR-JOLLA CAP KK-VAIHDE PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940112	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET	MN	9941120001	9941129999
9940113	LJR-JOLLA CAP ARVOSTUKSET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940114	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET	MO	9941140001	9941149999
9940115	LJR-JOLLA CAP TASEEN ULKOPUOLISET PERUUTUS	ei vielä varattu		
9940116	LJR-KALA PREEMIOIT JA ARVOSTUKSET	MP	9941160001	9941169999
9940117	LJR-KALA ARVOSTUSTEN PERUUTUS	MR	9941170001	9941179999
9940120	LJR ARVONALENTUMISET	MU	9941200001	9941209999
9940121	LJR ARVONALENTUMISET PERUUTUS	MV	9941210001	9941219999
995	AGIOT/ULKOMAANRESKONTRAT	XU	9950010001	9950019999
9950002	JORE TILINPÄÄTÖS	KD	9950020001	9950029999
9960002	JORE TASEEN ULKOP.	KE	9960020001	9960029999
9970002	CHF-TP-VIENNIT	KL	9970020001	9970029999
9970003	CHF-TAUP-VIENNIT	KM	9970030001	9970039999
	ULKOM.SIIRTYVIEN KORKOJEN			
998	AUTOMAATTIKIRJAUS	XX	9980000001	9980999999
999	VALUUTTALUOTTO	XY	9990000001	9990999999
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
------------------------	------	-----------------	---------------------	-------

SAPin tositepäiväkirja, kuukausipäiväkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien pääkirja
 *) on arkistoitu LEA -arkistointijärjestelmään.
 Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna
 **) REA-arkistointijärjestelmään
 ***) Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa

Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin Intime-kirjanpitojärjestelmästä,
 pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä.
 Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

1. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen allekirjoitus

Tampereella tammikuun 29. päivänä 2019

 Markku Soterauta

 Riitta Varpe

 Reija Linnamaa

 Tero Tuominiemi

 Mikko Rosenlund
 toimitusjohtaja
2. Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Hallintoneuvosto on tänään pidetyssä kokouksessa perehtynyt pankin tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Vuoden 2019 edustajiston kokoukselle hallintoneuvosto toteaa lausuntonaan, että pankkia on hoidettu lain ja säännösten mukaisesti ja että hallintoneuvostolla ei ole Tampereen Seudun Osuuspankin tilinpäätöksen eikä toimintakertomuksen johdosta huomautettavaa. Hallintoneuvosto yhtyy hallituksen esitykseen ylijäämää koskeviksi toimenpiteiksi. Hallintoneuvosto toteaa, että toimintakertomuksesta puuttuvat vakavaraisuusluvut ja suurten asiakasriskien yhteis-

Tampereella tammikuun 29. päivänä 2019

 Janne Ruuhonen
 hallintoneuvoston puheenjohtaja

 Jani Vilpponen
 kokouksen sihteeri

määrä, ja että hallitus on antanut toimitusjohtajalle valtuudet lisätä ne toimintakertomukseen, kun luvut ovat valmistuneet.

3. Tilintarkastajien merkintä suoritetusta tilintarkastuksesta

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Tampereella HELMI kuun 6. päivänä 2019

 Moore Stephens Rewinet Oy
 Tilintarkastusyhteisö

 Jari Paloniemi
 KHT-tilintarkastaja

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Tampereen Seudun Osuuspankin edustajistolle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Tampereen Seudun Osuuspankin (y-tunnus 0828972-6) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emo-osuuspankin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emo-osuuspankin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emo-osuuspankista ja konserniyhtyksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emme ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Emme ole suorittaneet emo-osuuspankille taikka konserniyhtiöille muita kuin tilintarkastuspalveluita.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisuuden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisuuden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

- Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä tilinpäätöksen liitteet 13,15,18

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä, yhteensä 3.028,1 miljoonaa euroa, on pankin taseen merkittävin erä muodostaen 79 % taseen loppusummasta. Lainojen ja muiden saamisten arvonalennuksia kirjataan osuuspankissa OP Ryhmän soveltaman IFRS 9 -standardin mukaisesti. Koska saamisten tasearvo on merkittävä ja sovellettavan IFRS 9 standardin laskentamallin perusteella kirjattavien arvonalennusten dokumentaation oikeellisuuteen liittyä myös johdon harkintaa, on saamisten arvioitu sisältävän merkittävän olennaisen virheellisuuden riskin.

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä osalta tarkastustoimenpiteenä on perehdytty OP Osuuskunnan tarkastajien laatimaan ISRS 4400 raporttiin nimeltään IFRS 9 Rahoitusinstrumentit –standardin mukaisen odotettujen luottotappioiden laskennan kontrollipisteet, koska OP Ryhmässä IFRS 9 -projekti on hoidettu keskitetysti OP Osuuskunnassa. Tarkastuksessa on käyty läpi osuuspankin käytäntöjä laskentamallin perusteena olevien tietojen hankkimiseksi, minkä lisäksi olemme arvioineet kyseisten tietojen oikeellisuutta varmistuaksemme laskentamallin perusteella kirjattujen odotettavissa olevien luottotappioiden asianmukaisuudesta. Olemme muodostaneet käsityksen luotonantoon liittyvistä tietojärjestelmistä OP Osuuskunnan tarkastajien toimesta laaditun ISAE 3402 varmennusraportin avulla.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emo-osuuspankin ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emo-osuuspankki tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emo-osuuspankin tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme

tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emo-osuuspankin tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emo-osuuspankki tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.

- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Edustajiston kokous on 10.4.2018 valinnut meidät suorittamaan tilintarkastustoimeksiantoa. Toimikausien yhteenlaskettu kesto on jatkunut tilintarkastuskertomuksen antamishetkellä keskeytyksettä 20 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Tampere 6.helmikuuta 2019

Moore Stephens Rewinet Oy
Tilintarkastusyhteisö

Jari Paloniemi
KHT-tilintarkastaja